

Till statsrådet Mona Sahlin

Regeringen beslutade den 25 oktober 2001 att tillkalla en särskild utredare med uppdraget att förutsättningslöst analysera de frågor som hänger samman med professionell boxning och andra kampsportar.

Som särskild utredare förordnades överförmyndaren och tidigare ordföranden i Svenska Brottningsförbundet Britt Solberg fr.o.m. den 25 oktober 2001. Som experter i utredningen förordnades fr.o.m. den 12 december 2001 kammarrättsassessorn Maria Braun, ledamoten i Riksidrottsstyrelsen Inger Båvner, handläggaren vid Ungdomsstyrelsen Per-Uno Frank, professorn i kognitiv neurofysiologi Martin Ingvar, styrelseledamoten i Svenska Judoförbundet Kristiina Pekkola, ordföranden i Svenska Boxningsförbundet Björn Rosengren, poliskommissarien Lena Thuresson, ordföranden i Shooters August Wallén, departementssekreteraren Kenneth Wising och ordföranden i Svenska Budoförbundet Erik Åsbrink. Fr.o.m. den 13 maj 2002 entledigades Erik Åsbrink och fr.o.m. samma dag förordnades ordföranden i Svenska Budoförbundets karatesektion Owe Stjernström som expert.

Som sekreterare förordnades hovrättsassessorn Ove Nilsson fr.o.m. den 1 januari 2002.

Utredningen har antagit namnet Proffsboxnings- och kampsportsutredningen.

Härmed överlämnas betänkandet *Kampsport i fokus* (SOU 2003:24).

Utredningsarbetet är härigenom slutfört.

Stockholm i mars 2003.

Britt Solberg

/Ove Nilsson

Innehåll

Sammanfattning	11
Författningsförslag	15
1 Inledning	19
1.1 Uppdraget och dess avgränsning	19
1.2 Utredningsarbetet.....	20
2 Kampidrotter i Sverige	23
2.1 Inledning.....	23
2.2 Boxning.....	23
2.2.1 Bakgrund	23
2.2.2 Vad är skillnaden mellan professionell boxning och amatörboxning?	24
2.3 Amatörboxning.....	26
2.3.1 Bakgrund	26
2.3.2 Säkerhetsbestämmelser inom amatörboxningen	27
2.4 Professionell boxning	29
2.4.1 Inledning	29
2.4.2 Svensk professionell boxning åren före förbudet	29
2.4.3 Svensk professionell boxnings utveckling efter förbudet.....	30
2.4.4 Svensk professionell boxning i dag.....	32
2.4.5 Debatten om boxning.....	35
2.5 Brottning	37
2.5.1 Allmänt.....	37

2.5.2	Verksamhet.....	37
2.5.3	Skaderisker m.m.....	38
2.5.4	Social betydelse	39
2.6	Judo	39
2.6.1	Allmänt	39
2.6.2	Verksamhet.....	39
2.6.3	Träning/Tävling	40
2.6.4	Skaderisker.....	40
2.6.5	Social betydelse	41
2.6.6	Övrigt	41
2.7	Taekwondo	41
2.7.1	Allmänt	41
2.7.2	Verksamhet.....	41
2.7.3	Träning/tävling.....	42
2.7.4	Regler	42
2.7.5	Skaderisker m.m.....	43
2.7.6	Social roll	44
2.8	Idrotterna inom Svenska Budoförbundet.....	44
2.8.1	Aikido	45
2.8.2	Ju-jutsu	46
2.8.3	Karate.....	49
2.8.4	Wushu	53
2.8.5	Kendo.....	54
2.9	Kampidrotter inom Gymnastikförbundet.....	57
2.9.1	Wushu	57
2.9.2	Ju-jutsu	58
2.10	Kampidrotter utanför Riksidrottsförbundet.....	58
2.10.1	Kickboxning	58
2.10.2	Thaiboxning.....	61
2.10.3	Capoeira.....	64
2.10.4	Shootfighting.....	65
2.10.5	Krav Maga.....	67
2.10.6	Filippinska kamparter	68
2.10.7	Brazilian Jiu-jitsu.....	71
2.10.8	Submission wrestling	71
2.10.9	Aktiv Ungdom	71
2.10.10	Boxaerobic m.m.....	72

2.11	Några övriga verksamheter.....	72
2.11.1	K1	72
2.11.2	NHB (Vale tudo).....	73
3	Gällande bestämmelser rörande kampsport m.m.	77
3.1	Gällande rätt i Sverige.....	77
3.1.1	Inledning	77
3.1.2	Allmänt om samtyckes betydelse i straffrätten	77
3.1.3	Betydelsen av samtycke i samband med idrottsutövning.....	78
3.1.4	Bestämmelser om offentliga tillställningar.....	79
3.1.5	Lagen (1969:612) om förbud mot professionell boxning.....	81
3.1.6	Proffsboxningslagens tillämpning på nya kampsport m.m.	84
3.1.7	Rättspraxis.....	86
3.2	Nordisk utblick.....	87
3.2.1	Inledning	87
3.2.2	Norge.....	88
3.2.3	Danmark.....	90
3.2.4	EG-rätten	92
3.3	Tidigare utredningar m.m.....	93
3.3.1	Boxningssportens skadeverkningar (SOU 1961:46).....	93
3.3.2	Nordiska rådets kommitté	94
3.3.3	Nordiska rådets rekommendation.....	95
3.3.4	Promemorian (Ju 1969:1) angående boxningsförbud.....	96
3.3.5	1982 års utredning om skadeverkningar inom amatörboxningen.....	96
3.3.6	Europarådet.....	97
3.3.7	Riksidrottsförbundets rapport om nya kampsporter	98
4	Kampsporternas roll i det svenska samhället	101
4.1	Inledning.....	101
4.2	Kampsporternas utveckling i Sverige.....	101

4.3	Varför kampsidrotter?	104
4.4	Vem sysslar med kampsidrott?	106
4.5	Kampsidrotter och integration	108
4.6	Kampsidrotter och jämställdhet.....	109
4.7	Kampsidrotternas roll för personer med sociala problem.....	111
4.8	Kampsidrotter och brottslighet	113
4.9	Vissa utländska företeelser.....	115
4.10	Slutsatser.....	115
5	Medicinska problem och skaderisker inom kampsidrotter	117
5.1	Bakgrund.....	117
5.2	Specifikt om boxningsskador	118
5.2.1	Vad händer när huvudet träffas av ett slag eller en spark?	119
5.2.2	Akuta effekter av slag eller sparkar mot huvudet	120
5.2.3	Långsiktiga hjärnskador som boxare kan drabbas av	122
5.3	Vad ökar respektive minskar risken för skador?	125
5.4	Slutsatser.....	128
6	Reglering av professionell boxning och andra kampsidrotter	129
6.1	Bakgrund.....	129
6.2	Överväganden och förslag	129
6.2.1	Problem med den nuvarande lagstiftningen.....	129
6.2.2	Varför reglera kampsidrotter?	132
6.2.3	Inriktning och omfattning av en reglering	133
6.3	Förslag till reglering	135
6.3.1	Särskilt tillstånd för kampsidrottsarrangemang.....	135
6.3.2	Avgränsning av det tillståndspliktiga området.....	136

6.4	Tillståndsgivande myndighet.....	137
6.5	Deltagarnas säkerhet avgörande för tillstånd.....	138
6.5.1	Vilka krav skall ställas på säkerheten?	139
6.5.2	Undantag från tillståndskravet	145
6.5.3	En referensgrupp	147
6.6	Påföljder vid arrangemang utan tillstånd eller i strid mot givet tillstånd.....	148
6.6.1	Vem skall träffas av straffansvar?.....	148
6.6.2	Påföljd vid överträdelse	149
6.6.3	Förverkande av vinning av brott mot tillståndskravet.....	150
6.7	Professionell brottning.....	150
7	Offentligt stöd till idrottslig verksamhet	153
7.1	Nuvarande ordning.....	153
7.1.1	Statligt stöd	153
7.1.2	Kommunalt stöd.....	157
7.2	Överväganden	158
7.2.1	Möjligheterna att bli medlem i Riksidrottsförbundet.....	158
7.2.2	Dopning	159
7.2.3	Kommunernas roll.....	159
7.3	System för statligt stöd till barn- och ungdomsverksamhet utanför Riksidrottsförbundet.....	161
8	Konsekvenser.....	165
8.1	Bakgrund	165
8.2	Ekonomiska konsekvenser.....	165
8.2.1	Den nya tillståndsprövningen	165
8.2.2	Ökat arbete p.g.a. överträdelser av tillståndskravet.....	166
8.3	Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet	167
8.4	Konsekvenser i övrigt	167

Bilaga 1: Kommittédirektiv.....	169
Bilaga 2: Frågelista	175

Sammanfattning

Några utgångspunkter

Mitt uppdrag har varit att göra en förutsättningslös analys av de frågor som hänger samman med professionell boxning och andra kampsport genom en allsidig belysning med tonvikt på de medicinska aspekterna. Även idrotternas sociala funktion och möjligheter att bidra till integration och anpassning i samhället är viktiga frågor som skulle övervägas. Vidare skulle en översyn av lagen (1969:612) om förbud mot professionell boxning ske med en bedömning av om den fyller sitt syfte eller om dess inriktning och omfattning skall förändras i något avseende. Även frågan om framtida behov av ett förbud skulle analyseras. Ett förslag till hur samhället skall kunna stödja den barn- och ungdomsverksamhet som bedrivs av organisationer som inte är anslutna till Riksidrottsförbundet ingick också i uppdraget.

Gemensamt för de idrotter som omfattas av mitt uppdrag är att de har sin grund i ett kampmoment. Skillnaderna mellan de olika idrotterna är ibland mycket stora. Bland de idrotter som jag valt att belysa finns allt från idrotter där utövarna utdelar slag eller sparkar mot varandra eller tar olika slags grepp på varandra till idrotter som närmast är att betrakta som uppvisningar i skicklighet och koordination. Kampsport och kampsportliknande aktiviteter har utvecklats till att bli en av de största träningsformerna i Sverige.

Enligt gällande svensk lagstiftning är det av kampsporterna endast professionell boxning som är uttryckligen förbjuden. Lagen är utformad så att den inte kan tillämpas på annat än just professionell boxning. Den är också svårtillämpad och dessutom föråldrad.

En modern och samlad reglering av kampsporterna

De kampsporter som jag har granskat inom ramen för mitt uppdrag är ingen homogen grupp. Många av dem – dock inte alla – innehåller regler som tillåter kroppskontakt i form av slag, sparkar eller grepp. I ett antal av idrotterna kan man vinna på knockout medan detta i andra idrotter inte är ett vinstgivande moment men ändå kan förekomma av misstag.

Idrotter med knockout som ett vinstgivande moment ifrågasätts ofta av etiska skäl. Motståndare menar att ett modernt samhälle inte skall tillåta sådan verksamhet. Förespråkare menar att t.ex. boxning bedrivs under sådana former att risken för skador är låg och att en lagreglering därför innebär en onödig inskränkning av individens frihet.

I betänkandet redovisas vad det innebär att bli träffad av slag eller sparkar i huvudet. Riskerna för detta är inom vissa kampsporter så stora att det finns anledning att staten reglerar arrangemang där sådana kampsporter utövas.

När det gäller behovet av en reglering av dessa typer av idrotter och om de överhuvudtaget bör få utövas är enligt min mening deltagarnas säkerhet den avgörande frågan. Avgörande är således om den enskilda idrottens regler är tillräckliga för att upprätthålla en godtagbar säkerhetsnivå för de tävlande.

Jag föreslår i betänkandet en reglering för alla kampsporter där det ingår slag eller sparkar riktade mot huvudet. Den avgränsningen motiveras av att det ur skadesynpunkt inte har någon betydelse om en träff i huvudet sker av misstag eller är avsiktlig.

Krav på tillstånd för offentliga tillställningar

Jag föreslår i betänkandet att det införs en reglering med krav på tillstånd enligt ordningslagen (1993:1617) för offentliga tillställningar som innehåller tävling eller uppvisning i kampsporter med slag eller sparkar riktade mot motståndarens huvud. Detta skall gälla såväl boxning som andra kampsporter. Denna reglering skall ersätta lagen om förbud mot professionell boxning.

En förutsättning för att tillstånd skall kunna beviljas är att arrangemanget kan antas kunna genomföras på ett sätt som medför godtagbar säkerhet för deltagarna.

Vid bedömningen av vilka krav som skall ställas på säkerheten för att ett kampidrottsevenemang skall kunna få tillstånd måste hänsyn tas till ett antal olika faktorer. I princip skall gemensamma kriterier gälla för samtliga kampidrotter som omfattas av tillståndsplikten. Vissa skillnader i bedömningen måste emellertid göras utifrån de olika idrotternas skiftande karaktär.

Bland de krav som skall ställas är bl.a. att idrotten har tydliga regler för vad som är tillåtet samt att det finns en domare som kan gå emellan och avbryta en ojämn match. Dessutom bör krav ställas på den utrustning som används. Den närmare utformningen av den måste avgöras för varje enskild idrott. En mycket viktig faktor är också hur den som blivit nedslagen tas om hand. Krav bör ställas på karantän för den som drabbats av en knockout och på att det finns en uppföljning av dessa fall, exempelvis genom ett system med startbok. Andra viktiga aspekter är också begränsad matchlängd och undvikande av ojämna matchningar. Det bör också finnas krav på en lägsta ålder för när någon får ägna sig åt idrotten.

När det gäller att utforma regler för matcher, omhändertagande, karantän och tillsyn av utövarna efter en knockout kan amatörboxningen betraktas som ett föredöme och som en mall för övriga kampidrotter med liknande inslag som boxningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, förslagsvis Rikspolisstyrelsen, föreslås få ett bemyndigande att meddela de föreskrifter som behövs för att upprätthålla deltagarnas säkerhet.

Prövningen av ansökningar om tillstånd bör göras av polismyndigheterna. Detta eftersom de redan i dag handlägger ärenden om tillstånd till offentliga tillställningar

En ordning där alla som vill arrangera en tävling eller uppvisning alltid behöver söka sådant tillstånd skulle leda till merarbete både för Polisen och idrottsorganisationerna. En anordnare eller en för idrotten ansvarig organisation skall därför kunna befrias från skyldigheten att söka tillstånd om idrottens regler och säkerhetsbestämmelser är sådana att deltagarnas säkerhet kan anses som godtagbar.

Vid prövningen såväl av om en idrott skall få ett undantag från kravet på att ansöka om tillstånd som av ett enstaka evenemang kommer ett antal svåra frågor att aktualiseras. Detta är frågor som kräver kompetens på områden som inte ligger inom Polisens normala arbetsfält. Det bör därför inrättas en referensgrupp på nationell nivå som kan ge sakkunniga råd till Rikspolisstyrelsen i samband med framtagandet av föreskrifter och vara behjälplig vid pröv-

ningen av ansökningar om tillstånd. En sådan grupp bör innehålla personer med medicinsk, juridisk och annan nödvändig kompetens.

Arrangören är ansvarig

En reglering på detta område bör vara utformad så att alla som anordnar tillställningar, där slag och sparkar riktade mot huvudet är tillåtet, kontinuerligt tvingas ta ställning till och därmed ta ansvar för de risker deltagarna utsätts för.

Den föreslagna regleringen innebär också att det blir förbjudet, att utan tillstånd, anordna en offentlig tillställning med tävling eller uppvisning i kampsport där det ingår slag eller sparkar riktade mot deltagares huvud. Enbart deltagande i en sådan tillställning är således inte förbjudet.

Det som enligt gällande bestämmelser i ordningslagen gäller för överträdelse av tillståndskrav för offentliga tillställningar, skall gälla också för den som överträder de regler som jag föreslår. Den som anordnar ett tillståndspliktigt kampsportsevenemang utan tillstånd eller bryter mot villkor som meddelats eller mot förbud mot arrangementet döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Offentligt stöd till kampsportsorganisationer utanför Riksidrottsförbundet

Jag belyser i betänkandet de problem som ett antal kampsportsorganisationer, som står utanför Riksidrottsförbundet, har när det gäller att få stöd till sin verksamhet. Detta gäller inte bara de statliga bidrag som förmedlas av Riksidrottsförbundet utan också kommunala stöd. Eftersom många kommuner låter medlemskap i Riksidrottsförbundet vara avgörande vid sin prövning av sina stöd lämnas ofta dessa kampsport utan samhällsstöd och saknar oftast i praktiken ekonomiska möjligheter att bekämpa eventuell dopning.

Jag presenterar i betänkandet olika alternativ till hur staten genom överskottet från Svenska Spel AB skulle kunna stödja barn- och ungdomsverksamhet inom kampsportsorganisationer som i dag står utanför Riksidrottsförbundet.

Författningsförslag

Förslag till lag om ändring i ordningslagen (1993:1617)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 4, 10 och 33 §§ samt rubriken närmast före 33 § ordningslagen (1993:1617) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 §

Allmänna sammankomster och offentliga tillställningar får inte utan tillstånd anordnas på offentliga platser.

Tillstånd att anordna offentlig tillställning krävs även i annat fall, om det är fråga om offentliga danstillställningar, tivolinöjen, marknader eller liknande nöjeställningar eller tävlingar eller uppvisningar i motorsport *eller professionell brottning*. Om det kan ske utan fara för ordning och säkerhet eller för trafiken, får emellertid anordnaren befrias från skyldigheten att söka tillstånd enligt detta stycke för tillställning av visst slag. Ett beslut om befrielse får förenas med villkor.

Tillstånd att anordna offentlig tillställning krävs även i annat fall, om det är fråga om offentliga danstillställningar, tivolinöjen, marknader eller liknande nöjeställningar eller tävlingar eller uppvisningar i motorsport. Om det kan ske utan fara för ordning och säkerhet eller för trafiken, får emellertid anordnaren befrias från skyldigheten att söka tillstånd enligt detta stycke för tillställning av visst slag. *Tillstånd krävs också, i annat fall än i första stycket, för att anordna offentlig tillställning med kampsport inneållande slag eller sparkar riktade mot deltagares huvud. En anordnare eller en för idrotten ansvarig organisation kan befrias*

från skyldigheten att söka tillstånd om idrottens regler och säkerhetsbestämmelser är sådana att deltagarnas säkerhet kan anses som godtagbar. Ett beslut om befrielse får förenas med villkor.

En allmän sammankomst som avses i 1 § första stycket 4 eller en cirkusföreställning får hållas utan tillstånd, om den med hänsyn till det väntade deltagarantalet, den utvalda platsen och tiden för sammankomsten samt de anordningar som avses förekomma kan antas äga rum utan fara för ordning och säkerhet eller för trafiken.

10 §

Tillstånd till en allmän sammankomst får vägras endast om det är nödvändigt med hänsyn till ordningen eller säkerheten vid sammankomsten eller, som en direkt följd av den, i dess omedelbara omgivning eller med hänsyn till trafiken eller för att motverka epidemi.

Tillstånd till en allmän sammankomst eller offentlig tillställning skall vägras, om sammankomsten eller tillställningen är avsedd att hållas i ett samlingstält som inte är godkänt eller inte får användas enligt vad som sägs i 12 § eller i ett annat tält som inte erbjuder betryggande säkerhet mot brand och andra olycksfall.

Tillstånd till en offentlig tillställning innehållande sådana kampsporter som kräver tillstånd enligt 2 kap. 4 § andra stycket får vägras om deltagarnas säkerhet inte kan anses godtagbar.

Särskilda bemyndiganden om motorsport och kampsport

33 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i fråga om motorsport meddela föreskrifter som gäller utförande och besiktning av en anläggning eller olycksberedskap vid en sådan anläggning eller som i övrigt behövs från säkerhetssynpunkt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att andra bestämmelser än som anges i detta kapitel skall

gälla i fråga om tid för ingivande av och innehållet i ansökan eller anmälan om tävling eller uppvisning i motorsport.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i fråga om offentliga tillställningar med sådana kampsportar som avses i 2 kap. 4 § andra stycket meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för att upprätthålla deltagarnas säkerhet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004. Genom lagen upphävs lagen (1969:612) om förbud mot professionell boxning.

1 Inledning

1.1 Uppdraget och dess avgränsning

Av direktiven, *se bilaga 1*, framgår att utredaren förutsättningslöst skall analysera de frågor som hänger samman med professionell boxning och andra kampsporter. Frågorna skall belysas allsidigt med tonvikt på de medicinska aspekterna. Även sporternas sociala funktion och möjligheter att bidra till integration och anpassning i samhället skall övervägas.

I uppdraget ingår att se över lagen (1969:612) om professionell boxning och bedöma om lagen fyller sitt syfte eller om dess inriktning och omfattning bör förändras i något avseende. Också frågan om det över huvud taget finns behov av ett fortsatt förbud mot professionell boxning skall analyseras.

Enligt direktiven skall en kartläggning göras av de olika sporternas regelverk, antal utövare och utveckling. Vidare anges att utredningen skall lämna förslag till hur samhället kan stödja den barn- och ungdomsverksamhet som bedrivs av organisationer som inte är anslutna till Riksidrottsförbundet.

Utredningen skall också lämna förslag till de författningsändringar som kan föranledas av uppdraget.

I direktiven anges således att utredningen förutsättningslöst skall analysera de frågor som hänger samman med professionell boxning och andra kampsporter. Jag har i betänkandet valt att i stället för kampsport använda begreppet kampsport. Eftersom huvuddelen av de som utövar idrotterna gör det i motionssyfte, för hälsa och välbefinnande, stämmer detta väl överens med Riksidrottsförbundets definition av idrott.

Det finns ett stort antal olika verksamheter som kan betecknas som kampsporter och dessutom olika stilar inom dessa. Gemensamt för dem är att de har sin grund i ett kampmoment. Skillnaderna mellan de olika idrotterna är ibland mycket stora. Bland de idrotter som jag valt att belysa finns allt från idrotter där utövarna

utdelar slag eller sparkar mot varandra eller tar olika slags grepp på varandra till idrotter som närmast är att betrakta som uppvisningar i skicklighet och koordination. Därutöver finns ett antal stilar där deltagarna använder redskap av olika slag, t.ex. "käppar" eller fäktredskap. I andra däremot saknas tävlingsmoment helt och idrotten är uteslutande en träningsform för att t.ex. träna koordination, koncentration eller smidighet.

1.2 Utredningsarbetet

Utredningen höll sitt första sammanträde den 12 december 2001 och därefter har ytterligare tio sammanträden hållits.

Studiebesök har gjorts vid ett antal arrangemang. Under utredningens gång har studiebesök gjorts vid SM i taekwondo, Swedish Judo Open i Malmö, SM i boxning i Järfälla, en gala i professionell boxning i Köpenhamn samt kampsportsgalan Fighter Extreme II i Solna.

Dessutom har utredningen besökt boxningsklubben Uppsala IF och GAK Enighet i Malmö. Ett antal ledare, aktiva eller tidigare aktiva utövare av såväl professionell boxning som av andra kampsportar har lämnat information till utredningen.

I samband med ett av utredningens sammanträden informerade läkare vid Karolinska sjukhuset om hjärnskador som kan uppkomma p.g.a. våld mot huvudet och om rehabilitering av sådana skador.

Jag och/eller sekreteraren har gjort studiebesök vid en landskamp i boxning samt också bl.a. vid ett antal kampsportklubbar och där kunnat ta del av verksamheten inom många av de kampsportar som finns i Sverige.

När det gäller vissa kampsportsföreteelser som inte finns i Sverige har utredningen kunnat ta del av och studera sådana genom videofilmer. I samband med utredningens avslutande har vi också besökt den första K1-galan i Sverige.

Ett frågeformulär, se *bilaga 2*, har skickats ut till ett antal kampsportsorganisationer med frågor om deras idrotts inriktning, regler, antal utövare, barn- och ungdomsverksamhet och organisation. Dessutom har organisationerna tillfrågats om hur de ser på sin idrotts sociala roll och om skador inom deras idrott. Frågor har också ställts om ledarutbildning, dopningsbestämmelser, ekonomi och om hur idrotterna löst lokalfrågan. Beträffande skadefrekvenser inom

olika idrotter har jag tagit del av statistik från Folksams rapport om idrottsskador under åren 1986–1990.

Uppllysningar har inhämtats från norska Kulturdepartementet och danska Justitiedepartementet om deras rättsliga reglering av professionell boxning och andra kampsportar.

Svenska Kommunförbundet har varit behjälpligt med en enkätundersökning omfattande samtliga svenska kommuner om kommunernas bidragspolicy när det gäller kampsportar.

2 Kampidrotter i Sverige

2.1 Inledning

I detta kapitel kommer jag att göra en genomgång av vilka kampidrotter som finns i Sverige, vilka regler som gäller för idrotterna, idrotternas säkerhetsbestämmelser, deras organisation och medlemsantal m.m. Dessutom kommer ett antal idrotter och verksamheter som finns utomlands men som inte har etablerat sig i Sverige att beskrivas. Det finns ett mycket stort antal olika kampidrotter och företeelser med kampidrottsanknytning i och utanför Sverige. Dessutom tillkommer ofta nya idrotter. Genomgången gör därför inte anspråk på att vara heltäckande.

Uppgifterna har till största delen hämtats från den enkät som jag skickat till företrädare för ett antal kampidrotter. I vissa fall kompletterat med fakta om idrotterna som finns på hemsidor på Internet, kontakter med personer med kunskap om de aktuella idrotterna samt från litteratur.

Eftersom den professionella boxningen är den enda av idrotterna som är särskilt reglerad i lag har boxning behandlats mer utförligt än övriga idrotter som är med i kartläggningen.

2.2 Boxning

2.2.1 Bakgrund

I en boxningsmatch möts två personer på en kvadratisk plattform, kallad ring. Ringen är inhägnad med rep och har ett madrasserat golv överdraget med canvas.

Boxning går ut på att med handskens träffyta träffa framsidan av huvudet eller överkroppen på motståndaren samt att undvika att själv bli träffad av denne. Vid matchens slut skall den boxare som erhållit högsta poäng hos majoriteten av domarna förklaras som

segrare. En boxare kan också vinna genom att ringdomaren stoppar matchen eller genom knockout.

Ett begrepp i all boxning är nedslagning (down eller nere). En boxare räknas som nedslagen om han eller hon

- berör golvet med någon annan kroppsdel än fötterna, efter ett slag eller serie av slag,
- hänger försvarslös på repen, efter ett slag eller serier av slag,
- kommit utanför eller delvis utanför repen, efter ett slag eller serier av slag, eller
- efter hård träff inte har fallit eller hänger över repen, men befinner sig i ett försvarslöst tillstånd så att han, enligt ringdomarens åsikt, inte kan fortsätta matchen.

I händelse av en nedslagning enligt ovannämnda definition, skall ringdomaren omedelbart börja räkna sekunderna. När en boxare blivit nedslagen, skall ringdomaren räkna högt från 1 till 10 med en paus av en sekund mellan talen, vilka skall markeras med handen av ringdomaren så tydligt att den nedslagne boxaren uppfattar räkningen. Innan ordet "ett" uttalas, skall en tidsrymd av en sekund ha förflutit från det ögonblick, då boxaren går i golvet. Efter det ringdomaren sagt tio är matchen slut och domslutet blir knockout.

När en boxare tar räkning, skall matchen inte fortsätta förrän ringdomaren har räknat till minst åtta även om boxaren är redo att boxa tidigare.

2.2.2 Vad är skillnaden mellan professionell boxning och amatörboxning?

Inom boxningsvärlden skiljer man mellan amatörboxning och professionell boxning. Amatörboxningen är när det gäller antalet utövare klart dominerande. Enligt uppgift från Svenska Boxningsförbundet finns det omkring tre miljoner amatörboxare i världen samt omkring 10 000 som boxar professionellt.

Amatörboxning genomförs enligt de regler som utfärdats av det internationella amatörboxningsförbundet. Vid förbundets senaste kongress i november 2002 beslutades att boxningen fr.o.m. den 1 januari 2003 i likhet med alla övriga olympiska sporter skall slopa begreppet amatör. Det betyder att det inte längre råder något förbud mot att en boxare uppbär ersättning i sin egenskap av idrottsutövare. Internationella amatörboxningsförbundet ändrade

samtidigt namn från AIBA (Association International de Boxe Amateur) till AIB (Association International de Boxe). Jag har dock för enkelhetens skull valt att använda det inarbetade namnet amatörboxning.

Inom den professionella boxningen finns ett antal olika organisationer som administrerar boxning och har egna titlar. Bland de större och mest kända kan nämnas World Boxing Association (WBA), World Boxing Council (WBC), International Boxing Federation (IBF) och World Boxing Organisation (WBO). I Europa organiseras den professionella boxningen huvudsakligen av European Boxing Union (EBU). I Europa har under senare tid emellertid också organisationen WBA Europe etablerat sig.

De för betraktaren tydligaste skillnaderna mellan amatörboxning och professionell boxning är att amatörboxare är iklädda huvudskydd och linne medan professionella boxare tävlar med bar överkropp och utan huvudskydd.

Det finns emellertid också andra skillnader. Medan en amatörmatch får vara längst 12 minuter (antingen 6 ronder à 2 min. eller 4 ronder à 3 min.) kan en professionell match pågå betydligt längre. Mästerskapsmatcher boxas normalt i 12 ronder à 3 minuter. Den kortaste matchtiden när det gäller professionell boxning är normalt 4 ronder à 3 minuter, dvs. i paritet med den längsta möjliga amatörmatchen.

En annan skillnad mellan professionell boxning och amatörboxning är handskarnas utformning. Enligt amatörboxningsförbundets regler skall handskarna väga 10 ounces (284 gram). Enligt EBU:s regler skall handskarna i mästerskapsmatcher och kvalificeringar till sådana väga 8 ounces (227,2 gram) i viktclasser upp till och med mellanvikt (72,5 kg) och däröver väga 10 ounces.

När det gäller amatörhandskar finns det bestämmelser om hur de skall vara utformade när det gäller hur vikten skall vara fördelad mellan stoppning och läder. Motsvarande bestämmelse finns inte inom den professionella boxningen. Amatörhandskarna är normalt större och tjockare och därigenom mer stötabsorberande.

Därutöver finns skillnader när det gäller hur poängberäkningen går till. Poängdomarna, tre eller fem till antalet, är placerade utanför ringen i omedelbar anslutning till denna och avskilda från publiken. Poängdomarnas uppgift är att fastställa poängen för vardera boxaren, varefter segraren koras genom en sammanräkning av poängdomarnas resultat. Internationellt används inom amatör-

boxningen numera en poängmaskin, där en dator räknar ut resultatet utifrån poängdomarnas registrerade poäng.

Reglerna för amatörboxning föreskriver även att en match stoppas, när en boxare uppnått 20 poängs ledning i förhållande till sin motståndare. Dessutom skall matchen stoppas vid den fjärde räkningen i en match eller tredje räkningen i samma rond. Räkning sker efter nedslagning.

Poängberäkningen för professionell boxning skiljer sig från amatörboxning på så sätt att man även kan få poäng (som man tidigare kunde få i amatörboxning) för annat än rena träffar dvs. för ”attack”, för ”defence” – undanlidningar, gardering, duckningar – och även för bättre stil, skicklighet och effektivitet. I professionell boxning räknas också poängen normalt på så sätt att den som vunnit en rond får 10 poäng. Den andre boxaren tilldelas poäng från 9 och nedåt i förhållande till hur överlägsen den vinnande boxaren har varit. En oavgjord rond räknas som 10–10. När matchen är slut räknas de enskilda domarnas rondsiffror ihop och den som får flest poäng får segern av den domaren. Den som vinner hos de flesta domarna vinner matchen.

2.3 Amatörboxning

2.3.1 Bakgrund

Svensk boxning organiseras av Svenska Boxningsförbundet, som bildades år 1919. Förbundet är med i Riksidrottsförbundet och Svenska Olympiska Kommittén. Det finns drygt 140 boxningsklubbar i Sverige med totalt omkring 8 000 medlemmar. Endast drygt 600 av medlemmarna har tävlingslicens. Av dessa är ungefär 100 kvinnor. I likhet med flera andra kampidrotter är det en mindre del av medlemmarna som faktiskt tävlar i sin idrott. De flesta använder i stället boxningsträningen som ett sätt att hålla sig i form.

Enligt Boxningsförbundet är det ett av de förbund inom Riksidrottsförbundet som har den största andelen medlemmar med utländsk bakgrund.

2.3.2 Säkerhetsbestämmelser inom amatörboxningen

Sedan ett antal år tillbaka har olika åtgärder vidtagits inom amatörboxningen för att göra den säkrare för deltagarna. Det gäller såväl utrustning, matchlängd, bestämmelser om karantän vid knockout-förluster som uppföljning av de enskilda boxarnas resultat.

Säkerhetsarrangemang vid matcher

En amatörboxare skall bära ett huvudskydd som godkänts av det internationella boxningsförbundet.

En boxningsmatch leds av en ringdomare. Dennes viktigaste uppgift är att värna om boxarnas hälsa. Ringdomarens uppgift är att strikt tillse att regler och bestämmelser tillämpas, att ha kontroll över matchens alla situationer, att förhindra en svag boxare från att utsättas för onödigt hård boxning, att bryta en match när domaren bedömer den som ensidig samt att när som helst bryta en match om det finns skäl att göra det. Ringdomaren uppehåller sig under pågående match alltid i ringen och i omedelbar närhet av de båda boxarna.

Enligt Svenska Boxningsförbundets tävlingsbestämmelser är en legitimerad läkares närvaro obligatorisk vid varje boxningstävling. Läkaren har rätt att avbryta pågående match.

Avstängningstider

En boxare som blivit utslagen (knockout) genom slag mot huvudet eller förlorat p.g.a. att ringdomaren stoppat matchen för att han eller hon har mottagit träffar mot huvudet som gjort denne försvarslös eller oförmögen att fortsätta får inte delta i tävlingsboxning eller sparring under en period av minst fyra veckor efter den matchen.

Den som drabbats av detta två gånger under en period av tre månader blir avstängd tre månader räknat från den andra matchen. Den som drabbas av sådana förluster tre gånger under en period av tolv månader bli avstängd ett år. Dessutom måste boxaren innan han börjar boxas efter en avstängning förklaras tävlingsduglig av en neurolog. Detta efter, om möjligt särskild undersökning, EEG och, om nödvändigt, datortomografi.

Startbok

Systemet med startbok infördes inom svensk amatörboxning år 1953. I startboken införs för varje match uppgifter om datum, motståndare, viktklass och resultat. Tävlingsläkaren skall anteckna om boxaren skall avstängas efter matchen. De obligatoriska läkarundersökningar som en boxare måste genomgå registreras också.

Enligt Boxningsförbundets regler kan startbok utfärdas för svensk och utländsk medborgare, under förutsättning att denne befunnits lämplig för tävlingsboxning vid senaste läkarundersökningen och är medlem i en till Svenska Boxningsförbundet ansluten förening. Utländsk medborgare skall vid behov styrka giltigt arbets- eller uppehållstillstånd genom insändande av personbevis eller pass vid ansökan om startbok.

Ansökan om startbok skall åtföljas av två fotografier och läkarintyg enligt fastställt formulär. Av startboken framgår bland annat följande.

- Vilket år boxaren började boxas
- Skador och knockout (tidpunkt)
- Avstängningar (när och hur länge)
- Symtom på kvarstående men.

Dessutom skall nuvarande hälsotillstånd anges. Den läkarundersökning som ligger till grund för detta omfattar exempelvis blodtryck, puls, resultat av lungröntgen, test av koordination och balans, tal och de vanligaste reflexerna. Dessutom kontrolleras bl.a. syn, hörsel, muskulatur, vikt och längd.

Vid en ansökan om ny startbok skall den gamla boken och nytt fotografi skickas med. Har den gamla boken förkommit, skall också ett nytt läkarintyg bifogas ansökan.

Startböcker för respektive förenings samtliga aktiva boxare skall inför varje ny säsong skickas till Svenska Boxningsförbundet för kontroll tillsammans med nya läkarintyg. En funktionär vid boxningsförbundet gör en bedömning med utgångspunkt i antalet matcher och resultaten, om boxaren skall få fortsätta att tävlingsboxas. Kontrollen skall ske i god tid före planerad säsongsstart, under juli–september.

För boxare som fyllt 30 år fordras dessutom årligen en kompletterande neurologisk undersökning och EEG-undersökning.

En sådan undersökning fordras också efter var femtionde match som en boxare har genomfört. Förbundsstyrelsens kontroll-

kommitté har rätt att begära en kompletterande läkarundersökning av en boxare när det anses erforderligt.

I betänkandet Boxningssportens skadeverkningar (SOU 1961:46) konstaterade utredaren att startbokens införande lett till en avgörande ändring i svensk amatörboxnings karaktär. En omedelbar följd var bl.a. att ett antal boxare som, utan att nå någon top-position, förekommit i matchlistorna sedan flera år rekommenderades att avbryta sin karriär. Utredaren betonade också startbokens betydelse för att övervaka den enskilde boxarens framsteg, form, lämplighet, segrar och nederlag samt hälsotillstånd.

2.4 Professionell boxning

2.4.1 Inledning

Professionell boxning har aldrig varit någon stor sport i Sverige. I vart fall inte när det gäller antalet utövare. Däremot har den professionella boxningen i vart fall periodvis haft ett stort genomslag i media. Exempelvis så anses Ingemar Johanssons VM-seger i tungvikt år 1959 av många vara ett av Sveriges största idrottsögonblick och uppmärksammas fortfarande i olika sammanhang. Den match mot Eddie Machen, som gav Ingemar Johansson chansen till matchen om VM-titeln mot Floyd Patterson, genomfördes på Nya Ullevi i Göteborg år 1958 inför 53 614 åskådare, vilket fortfarande är publikrekord för arenaidrott i Sverige. Efter en nedgång i det mediala intresset har svenska professionella boxare på nytt uppmärksammas i tv och tidningar återkommande rapporterat om de mest kända svenska professionella boxarna som t.ex. George Scott, Armand Krajnc och Paolo Roberto.

2.4.2 Svensk professionell boxning åren före förbudet

När det gäller det antal svenskar som under årens lopp ägnat sig åt professionell boxning kan man konstatera att de är ganska få. I betänkandet Boxningssportens skadeverkningar (SOU 1961:46) gjordes bedömningen att det vid 1960-talets början sammanlagt under årens lopp endast hade funnits ett fyrtiotal svenska boxare som ägnat sig åt professionell boxning. Denna uppskattning är antagligen för låg. Enligt Christer Franzén, som kartlagt samtliga

svenska professionella boxare, har fram till i dag totalt 300 svenskar ägnat sig åt professionell boxning.

Om man vill följa antalet utövare av professionell boxning i Sverige i mera modern tid är just år 1960 en bra startpunkt. År 1960 hade Sverige en världsmästare i den mest prestigefyllda klassen, tungvikt, och boxningsintresset borde ha haft en höjdpunkt. Det visar sig emellertid av statistiken något överraskande att det endast fanns sju aktiva proffsboxare i Sverige år 1960 och att endast två galor arrangerades. En anledning till detta kan ha varit att Ingemar Johansson då flyttat sin verksamhet till USA och det inte fanns några tillräckligt säljande namn på hemmaplan för att det skulle vara ekonomiskt intressant att arrangera galor.

Antalet aktiva proffsboxare i Sverige höll sig sedan någorlunda konstant under 1960-talets första hälft för att sedan öka ett par år innan proffsboxningsförbudet, vilket framgår av nedanstående uppställning. När det gäller antalet proffsgalor varierade detta ganska kraftigt mellan de olika åren under 1960-talet, med en klar nedgång de två sista åren.

Totala antalet aktiva	Antal proffsgalor i Sverige
1960 – 7	1960 – 2
1961 – 8	1961 – 4
1962 – 9	1962 – 10
1963 – 9	1963 – 6
1964 – 10	1964 – 10
1965 – 10	1965 – 5
1966 – 13	1966 – 12
1967 – 18	1967 – 12
1968 – 12	1968 – 4
1969 – 6	1969 – 1

(Källa: Olof Johansson, Svenska Boxningsförbundet)

2.4.3 Svensk professionell boxnings utveckling efter förbudet

Den 1 januari 1970 trädde lagen om förbud mot professionell boxning i kraft. Detta ledde naturligt nog till att det inte längre anordnades några proffsboxningsgalor i Sverige. Lagen förbjuder emellertid inte den svensk som vill ägna sig åt professionell boxning att göra så utanför Sverige. Det kan dock vara svårt för en professionell boxare att göra karriär ”på bortaplan”. Det är normalt

svårare för en utlänning att få gå matcher i allmänhet och huvudmatcher, som kan inbringa större pengar, i synnerhet.

Även om endast ett fåtal svenskar var aktiva som professionella boxare när förbudet infördes är det tydligt att antalet aktiva sjönk efter förbudet. Det kan också på goda grunder antas att ett antal svenska amatörboxare som hade planer på att bli professionella avstod från den karriärvägen på grund av förbudet. Under stora delar av 1970-talet var också den professionella boxningen närmast att betrakta som utdöd bland svenska utövare.

Man skulle därför kunna dra slutsatsen att lagen om förbud mot professionell boxning till en början fyllde sitt syfte att stoppa svensk proffsboxning. Det finns emellertid anledning att anmärka att den professionella boxningen mot slutet av 1960-talet ändå var mycket svag i Sverige. Vid tidpunkten för förbudets införande fanns endast två svenskar som var aktiva professionella boxare.

Under 1980-talet vände emellertid trenden och mot slutet av detta decennium fick den professionella boxningen ett uppsving när det gäller antalet svenska utövare. En utveckling som ytterligare har förstärkts under 1990-talet och början av 2000-talet. I dag finns det kanske fler professionella svenska boxare än vad det någonsin har gjort. Enligt Christer Franzén har 58 svenska boxare debuterat som professionella efter förbudet.

Uppsvinget under 1990-talet sammanfaller med utvecklingen på mediaområdet med kabel-TV och satellitkanaler. Flera av dessa kanaler är stora intressenter i den professionella boxningen. Från slutet av 1980-talet etablerades därigenom en ny modell för svenska professionella boxare, där de knyts till managerfirmor i USA eller England som i sin tur baserar sin ekonomi bland annat på nordiska TV-pengar. Det gör att t.ex. svenskar och norrmän, trots att proffsboxning är förbjuden i Sverige och Norge, kan bli huvudattraktioner i galor som sänds av de TV-kanaler som går att se i de länderna.

Detta har lett till att en bredare bas för svensk professionell boxning kunnat byggas, som möjliggör för ett flertal svenskar att tjäna pengar som professionella och satsa helhjärtat på denna karriär. Något som tidigare varit mycket svårt. Enligt uppgift kunde exempelvis inte någon svensk boxare under 1970-talet försörja sig utan ett annat arbete vid sidan av.

Antal aktiva svenska professionella boxare/år under perioden 1970-2001			
1970	3	1987	4
1971	2	1988	7
1972	1	1989	8
1973	3	1990	6
1974	4	1991	6
1975	3	1992	4
1976	0	1993	8
1977	0	1994	9
1978	1	1995	11
1979	2	1996	15
1980	3	1997	17
1981	3	1998	15
1982	2	1999	18
1983	3	2000	22
1984	4	2001	21
1985	3		
1986	3		

(Källa: Olof Johansson, Svenska Boxningsförbundet)

2.4.4 Svensk professionell boxning i dag

Det finns alltså ett drygt tjugotal svenskar som i dag håller på med professionell boxning. Det är av intresse att se under vilka villkor och förhållanden dessa bedriver sin verksamhet.

Matchintensitet

En viktig skillnad mellan amatörboxare och professionella boxare är hur ofta de går matcher. Medan amatörerna klarar av ett relativt stort antal matcher är det betydligt glesare mellan de tillfällen som en professionell boxare tävlar. Detta genom att amatörboxare ofta deltar i turneringar medan professionella boxare endast går enstaka matcher.

Det faktum att TV kommit in i bilden hjälpt till att föra upp fler huvudmatchboxare på scenen, vilket i sin tur gynnat också de andra boxarna med fler möjligheter till att få gå matcher.

Frågan hur ofta en genomsnittlig svensk professionell boxare tävlar är intressant av flera skäl. Dels påverkar antalet matcher

naturligtvis risken för att drabbas av skador, dels ger matchfrekvensen också en bild av boxarens möjligheter att försörja sig på sin sport.

Det är naturligt att skillnaden i matchintensitet är stor mellan de boxare som varit huvudmatchboxare, och kunnat verka under förhållandevis reglerade former och andra boxare, som till stora delar gör karriär "allt efter som". Det finns markant stora avvikelser person till person. Enligt statistik som Olof Johansson, Svenska Boxningsförbundet, tagit fram har dock svenska professionella boxare under 1990-talet och början av 2000-talet i snitt gått mellan två och drygt fyra matcher per år.

Hur lever svenska professionella boxare?

Det är givetvis komplicerat att svara generellt på hur svenska professionella boxares liv ser ut. Det är stor skillnad mellan de som är framgångsrika s.k. huvudmatchboxare och de som boxar en förmatch då och då. Svenska boxare finns också utspridda i ett antal länder. Det finns svenska proffsboxare bl.a. med Danmark, USA, Tyskland och England som bas.

Det kan konstateras att flertalet utomlands bosatta svenska professionella boxare i dag lever i hyggligt väl organiserade miljöer, förutom i de fall där schism kring kontrakt lett till att vederbörande inte boxar alls.

Svenskar som i dag är professionella i Östeuropa har sannolikt proffskarriären mer eller mindre som hobby – det handlar om mycket små förhållanden, mycket lite betalt och en klart bristfällig organisation. Detta berör ett mindre antal svenskar.

Övriga boxar i, inom vår region, väl etablerade organisationer: MTG/DenBox och Team Palle i Danmark och Universum i Tyskland. Boxarna bor i Sverige men reser till och från basen för stallens verksamhet.

De flesta i Sverige bosatta professionella boxare sköter huvudsakligen träningen i Sverige i de amatörklubbar de kommer ifrån. När det blir dags för matchförberedelser samlas man i regel i kortare träningsläger i Norge, Sverige eller Danmark och däremellan sköts den upptrappade träningen i hemmalokalen.

Den ekonomiska verkligheten

Grovt uttryckt kan man säga att svenska huvudmatchboxare har kunnat leva på sin idrott under den tid de innehaft rollen som ”dragplåster”. Det gäller såväl för tiden före förbudet som för tiden efter förbudet. Resten – förmatchboxarna – har behövt ha ett annat jobb vid sidan om.

Begreppet huvudmatchboxare är något tänjt i sin definition, i det ovanstående. De boxare som under en period är en speciell attraktion kan tjäna hyggliga pengar – det gällde förr de som sålde tillräckligt med biljetter, det gäller i dag de som har tillräcklig attraktionskraft i TV-mediet.

Under svensk professionell boxnings existens på svensk mark var det ett relativt litet antal aktiva som kunde leva exklusivt på sin sport. De professionella boxarnas sats var ändå länge mycket exklusiv inom svensk idrott. Professionell boxning var nästan den enda sporten utanför racingsport som konsekvent genererade pengar.

Enbart ett fåtal svenska boxare kunde försörja sig på sin boxning under den tid professionell boxning var tillåten i Sverige och under 1970-talet kunde ingen svensk professionell boxare försörja sig utan annat jobb vid sidan om.

Från 1980-talet ändrades detta. Anders Eklund etablerade proffsboxning på nytt, med bas i Danmark, och klarade sig bra ekonomiskt. Under detta årtionde levde också Roland Ericson och Håkan Brock på sin sport. Från slutet av 1980-talet etablerades en ny modell för svenska proffs, där de knyts till managerfirmor i USA eller England som i sin tur baserar sin ekonomi på svenska TV-pengar. Detta möjliggörs av satellitsändningar och kabel-TV:s genombrott. Utvecklingen har gjort det möjligt för ett antal svenska boxare att tjäna pengar som professionella och satsa helhjärtat på denna karriär.

Många av Sveriges bästa professionella tjänar vissa år antagligen inte mer än 100 000–150 000 kronor. Det är ”de bra åren” som skall kompensera. Man kan anta att skillnaderna mellan de olika boxarna är mycket stor. Antagligen tjänar flertalet av dagens svenska professionella boxare i princip hobbypengar på sin sport.

Säkerhetsbestämmelser inom europeisk professionell boxning m.m.

I EBU:s regler ges, i likhet med inom amatörboxningen, tydliga anvisningar för domarnas agerande när en match blivit ojämn. Det framhålls att en ringdomare under inga omständigheter får tillåta att en boxare blir träffad när han inte kan försvara sig.

Om en match ändå slutar med att en boxare blir utslagen finns bestämmelser om karantän. Den boxare som blivit uträknad efter ett slag mot huvudet får inte boxa inom en månad (obligatorisk vila). Därefter skall han eller hon genomgå ytterligare medicinsk kontroll. De medicinskt ansvariga inom den aktuella boxarens organisation kan besluta om förlängning av avstängningen om det behövs.

En boxare kan få sin licens indragen om medicinskt ansvariga finner att en boxare uppvisar tydliga tecken på kronisk hjärnskada även om en läkarundersökning inte visat tecken på traumatisk hjärnskada med kvarvarande funktionsnedsättning.

2.4.5 Debatten om boxning

Boxningssporten kom på allvar till Sverige i början av 1900-talet. Den hade till en början svårt att etablera sig i landet. Exempelvis förekom inte boxning på programmet vid Olympiska spelen i Stockholm år 1912. Det Svenska Boxningsförbundet bildades år 1919, men kom inte med i Riksidrottsförbundet förrän år 1939.

Redan tidigt i boxningens svenska historia uppstod en debatt om huruvida den borde förbjudas. En debatt som sedan pågått fram till i dag och som resulterade i att professionell boxning förbjöds i Sverige år 1970. Argumenten handlade redan från början om boxningens brutalitet och dess skadeverkningar. Ibland angreps boxningen även från mer nationalistiska och ibland också från närmast rasistiska utgångspunkter.

Som ett exempel på den tidiga debatten kan nämnas ett citat av socialdemokraten Artur Engberg från en riksdagsdebatt om boxningsförbud från år 1924. Engberg var för ett förbud och ansåg att boxningen var en barbarisk företeelse med en riskabel förmåga att attrahera lättledd ungdom.

”Den har gjort sällskap med detta jazz- och shimmyelände, som vältrar in över våra restauranger och för ögonblicket sysselsätter den svenska överklassen. De offentliga boxningstävlingarna äro ett

uttryck, kan man säga, för en negerkultur, och därför är det icke så mycket att förvåna sig över, att det är negrer som allra mest figurerar som stora boxningshjältar ute i världen.”

Socialdemokraterna var dock inte eniga i sitt avståndstagande från boxningen. Vid samma debatt anförde Per-Albin Hansson att det saknades belägg för att boxningen verkade förråande, att ett förbud måste vara grundat på kunskap och inte känslolinställning, att ett förbud endast skulle tvinga amatörboxningen in på samma väg som den professionella boxningen valt, nämligen att utöva sporten inom slutna sällskap över vilka myndigheterna saknar all kontroll. Han menade också att frågor av denna art inte borde uppta riksdagens arbete.

Riksdagsbehandlingen år 1924 ledde inte till att boxning förbjöds i Sverige.

Offentliga boxningstävlingar tilläts under vissa perioder emellertid inte i vissa städer. Detta genom att polismyndigheten med stöd av den allmänna ordningsstadgan vägrade att ge tillstånd till sådana tävlingar. Den möjligheten gällde emellertid endast i städerna, varför många tävlingar lades strax utanför stadsgränsen. Det gick också att kringgå problemet genom att se till att tävlingen inte var offentlig genom att hålla dem inom slutna sällskap. Det är denna möjlighet som åsyftas i det ovan citerade uttalandet av Per-Albin Hansson.

Debatten om boxningen väcktes åter till liv åren direkt efter andra världskriget. Detta föranleddes främst av att två boxare avled efter boxningsmatcher i Sverige år 1946. Under 1950-talet kom frågan vid flera tillfällen upp i riksdagen genom interpellationer och motioner, ofta med krav på förbud. En annan fråga som dök upp var om de statliga anslagen till idrotten verkligen också skulle gå till boxning. Med tämligen knappa röstsiffror i riksdagens båda kamrar vid en omröstning under våren 1959 avslogs emellertid kraven på att boxningen skulle bli av med sina statliga anslag.

Uppmärksamheten kring Ingemar Johanssons framgångsrika karriär inom den professionella boxningen under slutet av 1950-talet, med VM-matchen mot Floyd Patterson år 1959 som höjdpunkt, ledde till att intensiteten i boxningsdebatten ytterligare höjdes. Bl.a. ledde frågan om huruvida svensk radio skulle sända matchen till en delvis upphetsad debatt.

Diskussionerna kring boxningen ledde till att en utredning om boxningens skadeverkningar tillsattes i maj 1959 (se avsnitt 3.3.1). En medicinskt sakkunnig fick i uppdrag att följa frågan om

boxningens skadeverkningar. Utredningen kom fram till att boxningen inte var något större medicinskt problem i Sverige men att de enskilda fallen kunde vara nog så problematiska.

Även under hela 1960-talet fördes en intensiv debatt, framför allt om den professionella boxningen i Sverige. Som också framgår i avsnitt 3.3.2 var frågan också aktuell inom det nordiska samarbetet. Boxningens medicinska skadeverkningar studerades av en gemensam nordisk expertkommitté som presenterade resultatet av sitt uppdrag år 1967. Detta ledde sedan fram till att Nordiska rådet år 1969 rekommenderade medlemsländerna att införa förbud mot professionell boxning.

Samma år föreslog regeringen att professionell boxning skulle förbjudas i Sverige (prop. 1969:118). Frågan behandlades i riksdagen i november 1969. Förslaget att förbjuda professionell boxning röstades igenom med klar majoritet såväl i andra kammaren (131–58) som i första kammaren (75–41).

2.5 Brottning

2.5.1 Allmänt

Brottning är en mycket gammal idrott med cirka 3 000 år på nacken och fanns med redan i de antika olympiska spelen. Brottning är än i dag en olympisk idrott. Från och med OS år 2004 kommer för första gången dambrottning att finnas med på det olympiska programmet. Sverige har under årens lopp varit mycket framgångsrikt i brottning och vunnit ett flertal OS-, VM- och EM-guld.

2.5.2 Verksamhet

Enligt Brottningsförbundet finns det drygt 11 000 medlemmar i förbundet. 3 600 av medlemmarna har tävlingslicens. Av dessa är 570 kvinnor. Medlemmarna är fördelade på 19 distrikt med sammanlagt 154 klubbar spridda över hela landet. Brottningen i Sverige organiseras av Svenska Brottningsförbundet, bildat år 1909 och anslutet till Riksidrottsförbundet sedan 1920.

Svenska Brottningsförbundet är medlemmar i det internationella brottningsförbundet (FILA) och i Sveriges Olympiska Kommitté.

Barn- och ungdomsverksamhet bedrivs på klubb- och distriktsnivå med träning och tävlingsverksamhet. Oftast börjar barnen träna brottning i sjuårsåldern.

Regler

Brottning utövas av två personer på en mjuk matta. Matchtiden är två gånger tre minuter. Tävling sker i sju viktklasser. Brottning går ut på att deltagarna med olika intränade tekniker försöker koppla grepp och få ned motståndaren på mattan. Den som kommer i ett läge där båda skulderbladen ligger mot mattan har förlorat på fall. De båda brottarna får också poäng för tillåtna grepp och kast som de lyckas genomföra. Den brottare som samlat flest poäng när matchtiden är slut vinner matchen. Det klart vanligaste sättet som matcher i elitävlingar avgörs på är på poäng. En ojämn match kan emellertid avgöras före full tid. Om en brottare uppnått tio poängs övertag tilldöms denne segern på teknisk överlägsenhet.

Brottningen är indelad i två stilar, grekisk-romersk och fristil. I grekisk-romersk brottning tillåts endast grepp ovanför höfterna medan det i fristil är tillåtet att ta grepp mot och med benen. Grekisk-romersk stil är helt dominerande i svensk manlig brottning. I dambrottning tävlar man endast i fristil.

Brottningsförbundet genomför årligen utbildning av instruktörer och domare.

2.5.3 Skaderisker m.m.

I Folksams rapport om idrottsskador under åren 1986–1990, som kom ut 1994, framgår att de mest förekommande skadorna inom brottningen är ansikts- och tandskador. Även skador på rygg och nacke är relativt vanliga. Bland invaliditetsskador (skador med kvarstående men i någon utsträckning) är knäskador vanligast. Under åren 1986–1990 förekom 24 invaliditetsskador, varav en avsåg total invaliditet p.g.a. brott på halskotpelaren.

2.5.4 Social betydelse

Brottningsförbundet anser att brottningen har en stor social roll att fylla. Dess regelverk med disciplin fostrar utövarna till ödmjukhet, hänsyn och respekt för varandra.

2.6 Judo

2.6.1 Allmänt

Judo betyder den följsamma vägen och bildades i Japan i slutet av 1800-talet. I dag finns det aktiva judoutövare i 182 länder. Sporten etablerade sig i Sverige i mitten av 1950-talet och var då en av de första asiatiska kampidrotter som kom till Sverige. Judon är numera en av de största kampidrotterna i landet.

2.6.2 Verksamhet

Det finns cirka 150 klubbar med ungefär 15 000 medlemmar i Sverige. Av dessa är drygt 4 000 kvinnor. Majoriteten av judoutövarna är mellan 7 och 15 år.

Svenska Judoförbundet är det nationella förbund som organiserar idrotten. Judoförbundet är sedan år 1961 med i Riksidrottsförbundet. De ungefär 150 klubbarna är organiserade i 15 olika judodistriktsförbund och tävlingsmässigt indelade i fyra zoner. Svenska Judoförbundet är medlemmar av Internationella Judoförbundet och Sveriges Olympiska Kommitté.

Barn- och ungdomsverksamheten bedrivs i huvudsak på klubb- och distriktsnivå med träning och tävling. Oftast börjar barnen träna i sjuårsåldern, men en del klubbar har även barn/föräldra-verksamhet där barnen är fyra till fem år. I de yngre åren är leken och koordinationsträningen det helt dominerade momentet i träningen. I verksamhetsplanen för 2002–2004 skriver Svenska Judoförbundet att det långsiktiga målet är att det skall finnas barn- och ungdomsjudo i varje ort med minst 10 000 invånare. Förbundet har som mål att öka rekryteringen av ungdomar och få fler medlemmar att fortsätta med judo upp i åldrarna.

Svenska Judoförbundet har sedan 1960-talet genomfört utbildningar för ledare, inklusive tränare. Regelbundna riksförtbildningar för instruktörer genomförs två gånger per år, förutom årligen

arrangerade specialkurser för t.ex. barntränare och domare. Judoförbundet har cirka 1 000 licensierade instruktörer.

2.6.3 Träning/Tävling

I likhet med många andra kampidrotter tävlar endast en mindre del av utövarna, i judons fall mellan 5 och 10 procent. Tyngdpunkten i verksamheten ligger i stället på motion och friskvård. Judo-teknikerna är i många fall grundläggande kamp- och försvarstekniker som utvecklats till ren tävlingsidrott. Svenska Judoförbundet menar att det säkerligen finns klubbar som bedriver självförsvar, men judo är för det nationella förbundet en tävlings- och motionsidrott för alla.

Viktiga detaljer i judo är balans, rörelse, teknik, timing och snabbhet. Tävlade på elitnivå måste ha en god allmänfysik med spänst, styrka och uthållighet. Seniorsmatcherna pågår fem minuters effektiv tid (fyra för kvinnor) med full kontakt mellan motståndarna hela tiden. Först sker en kamp om att få "sitt" grepp och därefter kommer kastattacker, med kontringsförsök som svar om inte den första attacken är bra nog. Kast ger olika poängnivåer, där avgörande är att kastet sker med kontroll och hur den som kastas landar och vilken kraft och fart det är i kastet. Hamnar utövarna nere på mattan fortsätter en mattkamp där fasthållning i 25 sekunder ger vinst, kortare tid lägre poäng. Man kan även vinna på full poäng med armlås (bryta mot armbågsleden) eller halslås så att motståndaren måste ge upp. Armlås och halslås gäller endast för juniorer/seniorer samt för ungdomar över 14 år på vissa större tävlingar.

2.6.4 Skaderisker

Skadefrekvensen inom judo är relativt låg. De vanligast förekommande skadorna är stukningar av fingrar och tår. När det gäller svårare skador är knäskador och nyckelbensbrott vanligast. Enligt Judoförbundet inträffar ungefär tio sådana skador per år. Enligt 1994 års Folksam-rapport om undersökta idrottsskador är skadefrekvensen 7/1 000 utövare (att jämföra med t.ex. brottning med 30/1 000 utövare och ishockey med cirka 40/1 000 utövare). Inga startböcker används i judo.

2.6.5 Social betydelse

Judoförbundet anser att judon har en viktig social funktion att fylla. Dess etikett, regler och bestämmelser fostrar utövarna till hänsyn och respekt för varandra.

2.6.6 Övrigt

Svenska Judoförbundet följer Riksidrottsförbundets och Svenska Olympiska Kommitténs antidopningsregler. Vid internationellt sanktionerade tävlingar är Svenska Judoförbundet enligt internationella regler skyldiga att genomföra dopningskontroller. Förbundets styrelse har kontaktpersoner som informerar landets klubbar om antidopningsreglerna vid återkommande möten.

2.7 Taekwondo

2.7.1 Allmänt

Taekwondo är en olympisk hand- och fotkampsidrott. Taekwondo kommer ursprungligen från Korea, där den räknas som nationalsport.

2.7.2 Verksamhet

Internationellt har taekwondon två olika organisationer; World Taekwondo Federation (WTF) och International Taekwondo Federation (ITF). WTF är den gren som är med på OS-programmet. Både WTF och ITF organiseras i Sverige av Svenska Taekwondoförbundet, som är anslutet till Riksidrottsförbundet och medlemmar i Svenska Olympiska Kommittén. Taekwondoförbundet organiserar även hapkido som är en självförsvarsinriktad koreansk kampidrott.

Det finns 135 svenska klubbar och cirka 6 300 aktiva utövare inom WTF-sektionen. Av dessa är cirka 35 procent kvinnor. Barnverksamhet förekommer i en del föreningar där åldern är 7-12 år. Av det totala antalet utövare beräknas omkring 25 procent vara under 12 år.

ITF-sektionen har omkring 1 200 utövare fördelade på 25 klubbar. Könsfördelningen liknar den i WTF-sektionen.

Ledarna inom taekwondon genomgår alla en instruktörsutbildning, som sedan kan byggas på och inriktas mot elitverksamhet. STF ansvarar för kursverksamheten, där SISU används som utbildnings- och utvecklingspartner.

2.7.3 Träning/tävling

Ett träningspass i taekwondo brukar innehålla både fightingträning och grundträning – här ingår t ex sparring, olika kombinationsövningar och kontringsövningar, blandade sparkar och slag, samt s.k. poomsen som kan liknas vid karatens kata.

Sedan taekwondo blev godkänd olympisk idrott (1986) har utvecklingen snabbt styrt mot det västerländska idrottsidealet och självförsvarsaspekten har kommit i bakgrunden. Genom detta har också tävlingsverksamheten blivit mer framträdande.

Ungefär 15 procent av utövarna i Sverige tävlar. De olika klasserna är: barn, junior, senior och oldboys.

2.7.4 Regler

WTF

Vid tävlingar erhåller utövaren poäng för godkänd träff. En internationell match går om 3 ronder à 3 minuter. De godkända träffytorna är framsidan av bålen samt huvudet. Dessa ytor är skyddade med kroppsväst respektive hjälm. Slag, men inte sprakar, mot huvudet är förbjudna.

Vid tävling har deltagaren följande skydd: fot- och skenbensskydd, suspensoar, kroppsväst, underarmsskydd, armbågsskydd (endast i Sverige) och hjälm. Brottningsgrepp, låsningar, strypningar eller låga sparkar är ej tillåtet.

För att kunna tävla måste man vara medlem i någon förening som är med i Svenska Taekwondoförbundet. I den yngsta tävlingsklassen 7–14 år är inga höga sparkar tillåtna. Mellan 14 och 18 år är man junior, då är det också tillåtet med sparkar mot huvudet. Från 18 år och uppåt tävlar man i seniorklassen.

ITF

ITF Taekwon-Do har fyra grenar; kamp, mönster, kross och specialteknik. P.g.a. reglering i förbundets försäkring sker endast tävling i kamp och mönster vid nationella tävlingar.

Kamp sker i en, två eller tre ronder beroende på deltagares grad och typ av tävling. Kampen äger rum inom markerat område på matta av pusseltyp. Poäng ges för markering av träff mot kroppens framsida, från midjan och uppåt. Mer avancerad teknik ger högre poäng. Obligatorisk skyddsutrustning är hand- och fotskydd samt suspensoar. För juniorer är även huvudskydd obligatoriskt och för miniorer huvudskydd samt mag-/bröstskydd. En match genomförs med sex domare. För att skydda utövarna tilldelas varning, minuspoäng eller diskvalifikation för träff utanför tillåtet område eller för kontakt/hård kontakt.

Mönster är tävling i utförande av förutbestämda rörelsescheman (jämför karatens kata) och bedöms efter tekniskt utförande, kraft balans, andningskontroll och rytm.

2.7.5 Skaderisker m.m.

Skadefrekvensen anges av Taekwondoförbundet som låg. De vanligaste skadorna uppges vara fotskador orsakade av att deltagarna råkar sparka varandra på armbågarna.

Ett startboks-system med s.k. taekwondopass används där information om startförbud/avstängning ska antecknas.

Om någon drabbats av en nedslagning genom en hård teknik som medfört temporär medvetlöshet får denne inte träna under de närmaste två veckorna eller tävla under nästföljande tre månader. Innan den tävlande får återuppta sin tävlingsverksamhet skall han eller hon genomgå en undersökning av en legitimerad läkare som skall friskskriva den avstängde inför fortsatt tävling. En tävlande som utsatts för två startförbud inom en period av 12 månader skall beläggas med permanent startförbud.

2.7.6 Social roll

Nästan hälften av alla utövare har enligt Taekwondoförbundet utländsk bakgrund. Av instruktörerna inom taekwondon har hela 80 procent utländsk bakgrund och när det gäller klubbordförandena är den siffran 60 procent.

Taekwondon anser sig vara en av de allra främsta idrotterna när det gäller att integrera människor och man finner ofta utövare från olika samhällsklasser i taekwondoföreningar. Företrädare för taekwondon anför att deras sport stöttar många invandare och hjälper dem att knyta svenska kontakter och öppnar en port in i den svenska kulturen.

Föreningarna arrangerar resor till tävlingar, anordnar läger och många andra aktiviteter. Enligt Taekwondoförbundet är detta ett utmärkt verktyg för människor att mötas och utvecklas. Taekwondons fysiska och mentala inslag anges också ha en fostrande verkan på unga människor som upplever en brist på regler och gränser.

2.8 Idrotterna inom Svenska Budoförbundet

Budo är den gemensamma benämningen på det fredliga utövandet av de gamla japanska strids- och försvarskonsterna. Förbundet bildades år 1960 under namnet Svenska Judoförbundet och fick sitt nuvarande namn år 1969. Inom Svenska Budoförbundets organisation ryms ett stort antal olika idrotter. Alla med det gemensamt att de har sitt ursprung i ostasiatiska kulturer. I stadgarna stod tidigare uppräknat vilka idrotter som ingick i budoförbundet. ”Svenska Budoförbundet har till uppgift att administrera och befrämja följande budoarter och kampsporter i Sverige: Aikido, Jujutsu, Karate med Wushu, Shorinji Kempo, Taido, Ninpo-Taijutsu, Kendo med Iaido, Jodo, Kyudo och Naginata. Avser ej kontaktkarate eller liknande kampsport vars syfte är att med avsikt skada varandra.”

Vid det senaste årsmötet reviderades stadgarna bl.a. för att öppna för nya idrotter. Numera är det förbundsstämman som skall besluta i frågan om nya idrotter skall släppas in. Ett krav är emellertid att knockout inte är vinstgivande moment i de idrotter som organiseras av Budoförbundet.

Budoförbundet är indelat i fem olika sektioner; karate, ju-jutsu, aikido, kendo och wushu. Sammanlagt hade budoförbundet år 2001 över 33 000 medlemmar fördelade på över 600 klubbar.

Knappt två tredjedelar av utövarna är män. Den största andelen utövare är personer i åldrarna 15–25 år. Den största sektionen är karate med ungefär hälften av budoförbundets totala medlemsantal.

I budo, liksom när det gäller flertalet kampidrotter, är det inte så många av utövarna som tävlar. Budoförbundet uppskattar att fem procent av utövarna tävlar aktivt. För de flesta är budo i stället uteslutande ett sätt att hålla sig i form.

Jag kommer att i det följande gå igenom de olika idrotter som i dag finns inom budoförbundet.

2.8.1 Aikido

Allmänt

Aikido är en japansk självförsvarskonst men beskrivs också som ett sätt att träna sin kropp till harmoni och välmående. Ordet aikido är sammansatt av tre japanska uttryck och kan översättas: ”*vägen till harmoni med livskraften*” eller ”*vägen till harmonisk anda*”.

Verksamhet

Aikido började utövas i Sverige i början av 1960-talet och har varit med i Budoförbundet sedan 1963. Det finns i dag drygt hundra klubbar runt om i landet. Aikidosektionen har ungefär 5 000 aktiva utövare.

Träning/tävling

Det finns inte några anfallstekniker inom aikidon. Tävlingsverksamhet är därför omöjlig.

I aikidon ingår såväl obehäpnade tekniker, som träning med träsvärd och stavar. Teknikerna består av kast och fasthållningstekniker samt svärds- och stavtekniker som är intimt sammankopplade med de obehäpnade teknikerna. I aikido tränar man också tekniker för att avvärja en anfallare med t.ex. träsvärd. Tekniken är baserad på cirkelrörelser och på att aldrig konfrontera den

anfällande kraften, utan leda undan den så att en kraftmätning uteblir.

Skaderisker

Svenska Budoförbundets statistik visar att aikidon har få skador. År 2001 rapporterades endast åtta skador och år 2000 15 stycken. Den vanligaste skadan är enligt statistiken skador på axlar/nyckelben.

2.8.2 Ju-jutsu

Allmänt

Svenska Budoförbundets ju-jutsusektion organiserar de klubbar i landet som tränar den japanska självförsvarsformen ju-jutsu. Ju-jutsu har varit med i Budoförbundet sedan år 1968. Inom sektionen ryms ett femtontal olika stilar med delvis olika inriktning, varav ju-jutsu kai är den största. Vissa av stilarna betonar självförsvar, vissa tävling och vissa båda delar. De flesta ägnar sig dock åt ju-jutsu för motionens skull. Olika stavningar, som t.ex. ju-jitsu och jiu-jitsu, förekommer och det finns också ett antal föreningar (även oberoende förbund) och stilar utanför Svenska Budoförbundet. En av dessa är brazilian jiu-jitsu som behandlas i avsnitt 2.10.7. Dessutom finns det ju-jutsu föreningar som är anslutna till Svenska Gymnastikförbundet (se i avsnitt 2.9.2).

Verksamhet

Vid ju-jutsusektionens årsmöte i oktober 1998 beslutades att omorganisera sektionens verksamhet, så att all stilverksamhet (exempelvis graderingar, lägerverksamhet, instruktörsutbildning, tekniska frågor, försäljning av böcker och ju-jutsupass) skall ske inom varje stilorganisation. Ju-jutsusektionen skall arbeta med övergripande frågor som rör alla stilar och tävlingsverksamheter. Tanken är att alla klubbar som tränar ju-jutsu/ju-jitsu/jiu-jitsu skall kunna vara med i sektionen oavsett stavning, organisations-tillhörighet, stil eller tekniskt innehåll.

Svenska Budoförbundets ju-jutsusektion omfattar ungefär 120 föreningar och har omkring 9 500 medlemmar. Drygt en tredjedel

av medlemmarna är kvinnor. Den allra största delen utövare är mellan 15 och 25 år, men barnverksamheten inom sektionen ökar.

När det gäller barn- och ungdomsverksamhet har de flesta klubbar nybörjarintagning för ungdomar från 12 år. Vissa av klubbarna har knatteträning från förskoleålder, och de flesta har träning för barn och ungdomar från nio år. Vuxensystemet, där även slag- och sparktekniker ingår i de flesta ju-jutsustilar, brukar gälla från 15 års ålder.

Ledarutbildning inom ju-jutsusektionen ser ut som för övrig verksamhet inom Svenska Budoförbundet. Utbildningen riktar sig till aktiva utövare, instruktörer, domare, tävlingsfunktionärer, förtroendevalda och utbildare. Licensiering och kompetenskrav bestäms i samråd mellan budoförbundet och sektionen.

Träning/Tävling

Ett träningspass i ju-jutsu innehåller i stort uppvärmning, fallteknik, mattbrottnings, grundläggande kasttekniker, självförsvarstillämpningar, styrkeövningar och stretching. I ju-jutsu ingår bl. a. frigöringstekniker, slag, sparkar, blockeringar, kast, sveptekniker, mattbrottnings, nedläggningar, fasthållningstekniker och transportgrepp. Alla tekniker är obeväpnade. Däremot tränas försvar mot beväpnade attacker, såsom knivstick m.m.

Tävlingar förekommer mest för vuxna och är en relativt ny del av ju-jutsun, som började i samband med att Europeiska Ju-jitsuförbundet bildades år 1977. Det finns två tävlingsformer i ju-jutsu – en kamptävling som är indelad efter viktklasser och en partävling där man möter ett annat par. I Sverige anordnas sammanlagt ungefär tio tävlingar per år.

Regler

I kamptävlingen tävlar man mot en annan motståndare. Tävlingen är uppdelad i viktklasser och både herrar och damer kan tävla, dock ej mot varandra. Tävlingsytan är 8 x 8 meter. En match pågår i två ronder om två minuter med en minuts vila emellan.

En match består av slag och sparktekniker i stående kamp, kast, nedläggningar, låsningar och halslås samt golvttekniker med liggande låsningar och halslås.

Tävlingen bedöms av fyra domare. Mattdomaren befinner sig på tävlingsområdet och har ansvaret för matchens genomförande och utdelar även poäng. De två sidodomarna befinner sig utanför tävlingsområdet och ger poäng. Bordsdomaren sitter i sekretariatet och samordnar matt- och sidodomarnas poäng. För att poäng skall delas ut måste minst två domare ge signal om detta.

Domarna utdelar även bestraffningar när någon tävlande gör en otillåten handling. Dessa leder till att motståndaren tilldelas poäng eller vid grövre överträdelser till diskvalifikation. Som otillåtna handlingar räknas bl.a. slag eller spark mot liggande, strypning i rörelse och slag eller spark under bältet.

Partävlingen är en bedömningstävling där teknikerna skall utföras så perfekt, snabbt och säkert som möjligt, för att sedan jämföras med ett annat par som visar försvar mot samma attacker som det första paret. Partävlingen bedöms av en jury bestående av fem personer som är licensierade domare. Juryn skall bedöma attityd, effektivitet, snabbhet, kontroll och kraftfullt angrepp.

Skaderisker

Skaderisken anges som mycket liten. Träningen är från första träningspasset inriktad på att förhindra skador, bl.a. genom fallträning.

Av statistik från Svenska Budoförbundet kan man läsa ut att judo är den av Budoförbundets sektioner som har flest anmälda skador. Av 95 rapporterade skador för år 2001 var de flesta (23 stycken) knäskador följt av skador på fötter/tår (15). Relativt många skador avser huvudet och ansikte. Tandskador rapporterades 11 stycken och under rubriken huvud/nacke/hjärnskakning finns åtta rapporterade skador. Det totala antalet skador för de närmast föregående åren varierar men fördelningen av skadetyperna är ungefärligen densamma.

Social betydelse

Inslaget av personer med utländsk bakgrund anges vara relativt stort och förbundet anser att man är en främjare av integration i samhället. Träningen kan anpassas efter individen, och man kan också i stor utsträckning välja inriktning på sin egen träning efter

några års utövande. I ju-jutsu tränar pojkar och flickor tillsammans, vilket också anges kunna vara positivt.

Övrigt

Som en sektion inom Svenska Budoförbundet är ju-jutsun underkastad förbundets antidopningsprogram. Budoförbundet följer även Riksidrottsförbundets och Apotekets lista på dopningsklassade läkemedel, den s.k. "Idrottens röda lista".

2.8.3 Karate

Allmänt

Karatesektionen inom Svenska Budoförbundet organiserar förutom karate även arterna taido, ninpo taijutsu och shorinji kempo. Wushu/kung fu tillhörde tidigare karatesektionen men är sedan september 2002 en egen sektion inom Svenska Budoförbundet.

Karate betyder *den tomma handens väg* och är ett mycket gammalt kamp- och självförsvarssystem. Det började enligt uppgift utvecklas redan på 300-talet i Indien men kom så småningom till Japan. Därifrån spreds karaten efter andra världskrigets slut till övriga världen. Karate är i dag världens största kampidrott. Karatedo är den korrekta benämningen på idrottsgrenen. Utan ändelsen "do" används karate i olika former av självförsvar. Karaten kan sägas bestå av olika slag, blockeringar och sparkar som utförs i en följd. Genom tiderna har det arbetats fram en mängd olika kombinationer, rörelsescheman, kontraattacker, försvar och anfall. Karaten är en olympisk gren, dvs. godkänd av Internationella Olympiska Kommittén (IOK) – men den har ännu inte kommit upp på det olympiska programmet. Karaten kom till Sverige i början av 1960-talet och kom med i Budoförbundet år 1963.

Verksamhet

Det finns drygt 350 klubbar och omkring 22 000 aktiva i Sverige. Ungefär 35 procent av medlemmarna är kvinnor. Den största andelen utövare är ungdomar mellan 15 och 25 år – men barnverksamheten ökar i omfattning.

De flesta klubbarna har nybörjarintag vid 12 års ålder, men viss knatteverksamhet förekommer. Grupperna brukar delas in i åldersklasserna 5, 9 och 12 år. Därefter delas utövarna in i grupperna nybörjare, mellan och avancerade.

Karatesektionen är medlemmar i World Karate Federation och European Karate Federation.

Träning/Tävling

I karatens träningsmoment ingår bl. a. gymnastik- och uppvärmningsövningar, teknik och grundträning, styrke- och konditionsträning samt stretching och avslappning. Ett träningspass tar cirka 90–120 minuter.

Liksom i flera andra kampidrotter finns det ett graderingsystem inom karaten. Graderingen sker genom att den som vill uppnå en högre grad inför en bedömare får visa att han eller hon behärskar vissa tekniker. De olika kunskapsnivåerna symboliseras av bälten i olika färger med svart som tecken på den högsta nivån. Det svarta bältet är sedan uppdelat i flera olika grader som kallas för dan-grader.

Tävlingar äger rum i kata (form) och kumite (kamp).

I karate förekommer barntävlingar, från sju år i kata och från tio år i kumite. Ungefär fem procent av utövarna är aktivt tävlande och det arrangeras uppskattningsvis 30 karatetävlingar per år.

Regler

I kumite möts två deltagare på en matta med en matchyta om 8 x 8 meter med en säkerhetsyta på två meter runt om. Matchtiden är tre minuter för herrseniorer och två minuter för damer och juniorer.

Poäng utdelas för attacker med slag eller spark riktade mot huvud, ansikte, hals, mellangärde, bröst, rygg och sida. Poäng utdelas när tekniken utförs med god form, sportslig attityd, kraft, koncentration och uppmärksamhet på motståndarens motattack, god timing och korrekt avstånd. Också svep eller kast där motståndaren faller som följs upp med en poänggivande teknik kan ge poäng.

Förbjudna tekniker är bl.a. tekniker med överdriven kontakt med hänsyn tagen till attackområdet, tekniker som träffar strupen och farliga kast som kan skada motståndaren. En grundläggande regel är att alla tekniker som utförs måste vara kontrollerade och med god form. Om de inte är det skall varning eller bestraffning utdelas.

I senior- och juniortävlingar skall tekniker mot ansikte, huvud och hals vara mycket väl kontrollerade och endast lätt beröring (skin touch) tillåts. I tävlingar för yngre juniorer skall tekniker mot dessa områden inte ge poäng om knogskyddet vidrör målet.

I kata tävlar man antingen individuellt eller i lag. Deltagarna skall utföra ett förutbestämt rörelsemönster (kata). Utförandet skall göras utifrån traditionella värderingar och principer och vara realistisk i kamptermier samt uppvisa koncentration, uthållighet och kraftpotential. Den måste också uppvisa såväl styrka, uthållighet och hastighet som elegans, rytm och balans. Domarna beslutar vilken av deltagarnas kator som bäst uppfyller dessa kriterier.

Skaderisker m.m.

De vanligaste skadorna anges vara knä-, tand-, och fingerskador. Svenska Budoförbundets statistik över rapporterade skador bekräftar denna bild. Karaten (inräknat taido, wushu, shorinji-kempo och ninpo taijutsu) hade under år 2001 87 rapporterade skador. Tandskadorna svarade för 20 av dessa, fingerskadorna uppgick till 13, liksom knäskadorna. De rapporterade skadorna under rubriken huvud/nacke/hjärnskakning uppgick till fyra stycken. En siffra som i stort sett har varit densamma senaste åren.

En tävlande som faller, kastas eller slås ned och inte själv står upp inom tio sekunder anses inte kunna fortsätta matchen och blir automatiskt avstängd från deltagande i fler kumiteklasser i den aktuella tävlingen. Om tävlingsläkaren förklarar en deltagare olämplig för fortsatt tävlande skall detta antecknas på den tävlandes startbok (licens). Startbok/tävlingslicens gäller för alla som tävlar.

Social betydelse

Som en kampidrott inom budon innebär karaten träning i mental kontroll och utveckling, träning i att passa tider, följa regler och att visa respekt mot instruktörer och andra utövare. Karaten anser sig därigenom ha en fostrande roll.

Övrigt

När det gäller dopningsfrågan, följer karatesektionen samma anti-dopningsprogram som Svenska Budoförbundet i övrigt.

Övriga kampsporter inom karatesektionen

Taido

Taido är en modern japansk kampkonst som kan delas in i tre olika former: jissen (kamp), hokei (form) och tenkai (en form av kreativitetsövning). I jissen utförs attacker med slag- och sparktekniker både från marken, stående eller i luften. Taido kallas därför för en tredimensionell kampkonst.

Det finns, enligt den uppgift som utredningen har, 12 klubbar i Svenska Taidoförbundet. Dessa är främst etablerade på västkusten men klubbar finns även i Stockholm och Örebro. Taido kom med i Budoförbundet år 1977.

Man använder sig av kontrollerade sparkar och slag och man får inte tillfoga sin motståndare skador, något som leder till varning eller utvisning. Det är förbjudet att träffa huvudet eller under bältet.

Ninpo taijutsu

I ninpo taijutsu (bujinkan budo taijutsu) tränar man bland annat fallteknik, slag, sparkar, kast, grepp, fastlåsnings tekniker samt olika vapentekniker. Tyngdpunkten vid vapenträning ligger på olika försvarstekniker.

Inga tävlingar förekommer i ninpo taijutsu. På det sätt som träningen är uppbyggd skulle kontakttävlingar kunna bli väldigt farliga. Kata (former) tävlar man inte heller i. De hundratals kata

som finns i bujinkan används mer som principer och idéer att hämta inspiration ifrån.

De flesta klubbar har en åldersgräns på 15–18 år för att få börja träna ninpo taijitsu. Det finns 24 föreningar i Sverige där man tränar ninpo taijitsu. Ninpo taijitsu kom med in Budoförbundet år 1993.

Shorinji kempo

Shorinji kempo är en traditionell budoart och beskrivs ibland som ”den tänkande människans stridskonst”. Moral och etik är viktiga moment och de sex principer som är centrala är grundade på zenbuddistisk filosofi. Shorinji kempo innehåller både hårda (slag, sparkar, blockeringar etc.) och mjuka metoder (fritagning, nedbrytning, kast etc.) samt tekniker för att bygga upp kroppen. Tävlingar förekommer inte. Det finns sex föreningar där man utövar shorinji kempo. Shorinji kempo kom med i Budoförbundet år 1974.

2.8.4 Wushu

Allmänt

Wushu är det allmänna namnet för stridskonster i Kina och består i dag av två stora system. Traditionell wushu som har fokus på applikation och självförsvar och inkluderar cirka 500 olika stilar. Denna typ av wushu har bl.a. genom filmer blivit känd som kung fu. Kung fu betyder skicklighet i vad som helst – inte bara i stridskonst. Modern wushu inkluderar sju kategorier av sammansatta rörelseprogram. Tonvikten ligger på den idrottsliga utmaningen som uppvisningsorienterad idrott.

Verksamhet

Wushu blev en femte sektion i Budoförbundet vid ett konstituerande möte i september 2002. Wushun har dock funnits med i Budoförbundet sedan 1974. Wushusektionen har ungefär 2 500 medlemmar fördelade på ett fyrtiotal klubbar. Tio procent av utövarna

är kvinnor. Det finns barnverksamhet och barnen börjar från att de är ungefär sju år. Åldersgränsen för tävling är 16 år.

Det finns även wushuföreningar som är anslutna till Svenska Gymnastikförbundet (se nedan avsnitt 2.9.1).

Träning/tävling

Det finns liksom inom t.ex. karate graderingsbestämmelser. Graderingsbestämmelserna skiljer sig mellan stilarna. Vissa har bältesgrader, andra blir graderade efter vilka former man klarar av i olika nivåer, vilket påminner om bältesgraderna. Det arrangeras ungefär fem wushutävlingar per år i Sverige.

Regler

Inom wushun pågår en match 2 x 2 minuter (med en minuts vila mellan ronderna). Knockdown är inte tillåtet i svenska tävlingar. I tävling bedöms slag och sparkar som träffar rent. Tillåten träffyta är huvudet, överkroppen och benen. Poäng ges också för kast och uppföljningar.

Man tävlar även i form, såväl moderna former (standardiserade former, som alla länder följer) som traditionella former.

Vid tävling är huvudskydd, sparringhandskar, benskydd, suspensor och tandskydd obligatoriskt.

2.8.5 Kendo

Allmänt

Kendo betyder *svärdets väg* och är en tävlings- och uppvisningar där man använder samurajernas svärdteknik, men har bytt ut svärdet mot en bambukäpp. Utövarna bär speciella skyddskläder – en typ av rustning. Kendo handlar inte om självförsvar, utan sägs vara en idrott/konstform.

Verksamhet

Kendosektionen är betydligt mindre än de tre stora sektionerna, karate, ju-jutsu och aikido. Det finns omkring 450 utövare i Sverige fördelade på 31 klubbar. Kendo kom med i Budoförbundet 1966.

Regler

I kendomatcher hugger och stöter deltagarna med bambukäppen och korrekta träffar som utförts med god kropps kontroll och inlevelse ger poäng. Matchtiden är på 3–5 minuter och vinnare är den som tagit två av tre möjliga poäng. Det finns inga viktklasser i kendo eftersom storlek och vikt anses sakna betydelse.

Skaderisker m.m.

Utövarna bär en rustning som består av hjälm, harnesk, höftskydd och handskar. Enligt Kendoförbundet känns därför träffarna knappt igenom den kraftiga rustningen. Under träning och tävling är det få skador. Händer det något är det oftast av typen blåmärken eller stukningar.

Svenska Budoförbundets statistik visar att det under år 2001 endast rapporterades två skador inom kendon. De tre åren dessförinnan rapporterades inte några skador alls.

Vissa andra stilar inom kendosektionen

Inom kendosektionen administreras också de fyra stilarna iaido, jodo, naginata och kyodo.

Iaido

Iaido kom med i Budoförbundet 1981. Stilen kan beskrivas som konsten att hantera det japanska svärdet. Från början skapades iaido för att användas i strid, men i dag tränas iaido endast mot tänkta motståndare enligt ett noga bestämt rörelsemönster.

Utövarna använder ett svärd, antingen ett riktigt eller ett träningssvärd. Syftet är att uppnå perfektion i rörelserna. En iaido-

form kan delas upp i följande delar: känsla för ett intuitivt avstånd, svärdsdrag, hugg, symboliskt avlägsnandet av blodet från klingan, hölstring av svärdet och slutligen den mentala uppföljningen. Man tränar på detta sätt serier av former som på olika sätt innehåller de nämnda grundmomenten. Träningen utförs i stillhet som en sorts rörelsemeditation.

Iaido bedöms efter kvaliteten på formernas utförande. I en tävling utför två tävlande en serie former parallellt. Teknikernas utförande, koncentrationen och inlevelsen bedöms av domare som avgör vilken av de tävlande de anser ska segra. På ett kommando från huvuddomaren ger alla domarna sitt utslag. Den av de tävlande som erhåller majoriteten av domarnas röster går vidare i tävlingen.

Iaido kan betraktas som en mycket stillsam sport där skador är sällsynta.

Jodo

Jodo betyder *stavens väg* och skapades från början för att användas och fungera i strid. I dag tränas samma tekniker som då, men med andra syften. Jodo sägs förbättra intuitivt handlande, förmågan att behålla lugnet i stressade situationer, balansen och koncentrationen. Antalet utövare av jodo i Sverige är lågt. Jodo kom med i Budoförbundet 1990.

Träningen bedrivs i kataform, dvs. i olika förutbestämda rörelsemönster med attacker och pareringar, styrt av en strikt etikett. En kata tränas upprepade gånger och vartefter den tränande lär sig behärska teknikerna sägs han eller hon genomgå en utveckling som aldrig tar slut. Varje form har ett namn som ibland är praktiskt beskrivande på japanska och ibland poetiskt. Formerna är ordnade i olika serier till ett komplett träningsystem.

Den ena personen har en trästav av ek och den andra har ett träsvärd av ek.

Tävlingar i jodo går till så att formerna utförs parvis. Paren bedöms av domare som sätter poäng efter kvaliteten på formernas utförande.

Skaderisken inom jodo är liten. Rörelserna lärs ut i ett lugnt tempo och teknikerna skall utföras med största kontroll.

Naginata

Naginata-do är en kampsport med mycket gamla anor. Naginata är ett stångvapen som började användas i Japan för över tusen år sedan. Naginata kom med i Budoförbundet 1990.

Naginata utövas, enligt budoförbundets hemsida, för att träna intuitivt handlande, för att bevara lugnet i stressade situationer, för ett allmänt intresse av Japan, japansk historia, japanska vapen och för motionens skull.

I träningen används två typer av naginata. En som är gjord av solid ek som används för kata (formträning) och en som har ett lätt ovalt ekskaft med två bamburibbor som ersätter den riktiga svärds klingan. Den senare används vid rustningsträning och tävling.

Utövarna bär en rustning som består av hjälm, harnesk, höftskydd, handskar och benskydd. Klädseln består av en träningsjacka och vida byxor.

I naginata hugger och stöter deltagarna med naginatan och korrekta träffar som utförts med god kroppskontroll och inlevelse ger poäng. Matchtiden är på 3–5 minuter och vinnare är den som tagit två av tre möjliga poäng. Skulle det vara lika vid full tid slutar matchen oavgjord eller om segrande krävs, förlängs matchen tills avgörande poäng erhålles.

Deltagarna har skydd i form av en kraftig rustning. Under träning och tävling påstås det förekomma få skador. De vanligaste skadorna anges vara av typen blåmärken eller stukningar.

Kyodo

Kyodo är en form av bågskytte. Det fanns år 2001 endast en förening som sysslade med kyodo. Idrotten har inte några ingredienser som gör att den berörs av utredningen.

2.9 Kampidrotter inom Gymnastikförbundet

2.9.1 Wushu

Vid sidan av den wushuverksamhet som är organiserad i Svenska Budoförbundet finns en variant vars medlemsföreningar är medlemmar i Svenska Gymnastikförbundet och därigenom anslutna till Riksidrottsförbundet.

Denna wushuvariant är organiserad i Louis Lins O Shin Chuen Union. Inom unionen finns fyra föreningar.

Inom unionen tränas och tävlas det i flera olika stilar. Vid det senaste unionsmästerskapet tävlades det i tre kategorier; shuai chiao, semikontakt och fullkontakt. Tävlingen var enligt Gymnastikförbundet inte sanktionerad av dem.

I shuai chiao tillåts kasttekniker som kan följas upp med t.ex. låsning av motståndaren. Vinst kan ske på poäng eller genom att motståndaren ger upp.

I semikontakt tillåts endast lätt kontakt och väl kontrollerade tekniker. I unionens regelöversikt sägs att semikontakt normalt sett är en tävlingsform för nybörjare. Slag mot huvudet tillåts inte. Den som får flest poäng vinner. Poäng ges för bl.a. sparkar, slag och nedtagningar.

I fullkontakt tillåts full kraft i teknikerna och sägs vara den kategori som vanligen används vid internationella tävlingar. Också i fullkontakt kan man vinna på poäng, men även på knockout.

2.9.2 Ju-jutsu

Ett femtontal budo, ju-jutsu (med olika stavning), judo och självförsvarsinriktade föreningar är anslutna till Svenska Gymnastikförbundet. Orsakerna till detta varierar, de stora motsättningar som tidigare fanns i Svenska Budoförbundets ju-jutsu sektion kan vara en anledning, en annan kan vara att de nekas inträde till ett annat specialidrottsförbund till exempel p.g.a. avsaknad av utbildade ledare.

2.10 Kampidrotter utanför Riksidrottsförbundet

2.10.1 Kickboxning

Allmänt

Kickboxningen skapades i USA för att olika karate- och taekwondostilar skulle kunna enas om gemensamma regler. Tidiga namn på kickboxning var full-contact karate och sportkarate. Numera är kickboxningen en benämning på stiloberoende tävlingsformer där momenten sparkar och slag ingår.

Verksamhet

Svenska Kickboxningsförbundet är det nationella förbund som administrerar sporten. Förbundet har funnits sedan 1974 och har tidigare haft namnet SAFA (Swedish all style association).

Det finns omkring 20 föreningar i Sverige och cirka 2 000 aktiva utövare. De senaste åren har antalet kvinnor i föreningarna ökat kraftigt – i många föreningar är hälften av medlemmarna kvinnor. De flesta börjar träna kickboxning vid arton års ålder och en majoritet av kickboxarna i Sverige är mellan 15 och 25 år.

Föreningarna är koncentrerade främst till södra och mellersta Sverige och framförallt i småstadsregioner. Förbundets verksamhet finansieras genom medlemsavgifter från de anslutna föreningarna. Några föreningar är anslutna till Riksidrottsförbundet via andra förbund och får på så sätt möjlighet till bidrag. Andra föreningar är anslutna till Aktiv Ungdom. Svenska Kickboxningsförbundets internationella samarbetspartner är WAKO (World Association of Kickboxing Organizations). Svenska Kickboxningsförbundet har under år 2002 ansökt om medlemskap i Budoförbundet. Ansökan är avsedd att prövas vid förbundets årsmöte den 22 mars 2003.

De föreningar som bedriver barn- och ungdomsverksamhet gör det under särskilda former. Dessa former är anpassade genom att tekniker begränsas och leken står i centrum.

Ledarutbildningen inom svensk kickboxning består av allmän träningslära, pedagogik, regelförståelse och kampteknik. Utbildningen bedrivs i Svenska Kickboxningsförbundets regi.

Träning/Tävling

Uppskattningsvis mellan fem och tio procent av de som tränar kickboxning i Sverige tävlar också.

I Sverige kan man tävla i full contact och light contact. I light contact får man inte, till skillnad från full contact, träffa med kraft och varje teknik måste vara kontrollerad. I light contact får man börja tävla det år man fyller 16 och i full contact är åldersgränsen för tävlingsstart 18 år.

Varje år anordnas SM i light contact i form av en cupturnering. Därutöver brukar det anordnas tre light contact cuper (kallas för förbundscuper). Dessutom arrangeras två "vanliga" tävlingar där utövaren går en match, alltså inte en cup (kallas för förbunds-

tävlingar). Utöver dessa av förbundet garanterade tävlingar så finns också så kallade nybörjartävlingar i light contact. Dessa uppgår till cirka tre stycken under ett år. Utöver de tävlingar som räknats upp kan också mindre klubbävlingar förekomma.

Regler

När det gäller tävlingsmomentet liknar reglerna för kickboxning, med undantag för att sparkar är tillåtna, de regler som finns i vanlig boxning. Man får träffa på kroppens och huvudets framsida med foten eller med handen. Endast träffar ovanför midjan är tillåtna. Matcherna pågår i 3 x 2 minuter med en minuts rondvila.

Följande domslut kan bli aktuella i en kickboxningsmatch: vinst på poäng, genom att motståndaren ger upp, genom att ringdomaren stoppar matchen, genom diskvalifikation eller seger genom knockout (gäller inte i light contact).

Samtliga tävlande har en startbok. I den antecknas vid varje tävlingstillfälle resultat samt eventuella skador. Reglerna för karantän efter en knockout liknar amatörboxningens. Man använder samma skydd som i amatörboxning, med den skillnaden att deltagarna också har skydd på foten och på skenbenet.

Skaderisker m.m.

I Kickboxningsförbundets regler finns bestämmelser om omhändertagande av deltagare som drabbats av knockout som i princip motsvarar de som gäller inom amatörboxningen. Ett system med startbok finns inom kickboxningen.

Svenska Kickboxningsförbundet har inte någon regelbunden statistikuppföljning när det gäller skador. De vanligaste förekommande skadorna uppges vara näsblod och stukade tår. Vid cirka tio tillfällen under år 1999 avbröt domare matcher p.g.a. att det enligt dennes bedömning förelåg risk för att en utövare skulle komma till skada (ojämn match).

Social betydelse

Tyngdpunkten i den svenska kickboxningens verksamhet ligger på välbefinnande och hälsa. Svenska Kickboxningsförbundet menar också att den stora åldersbredd man har i föreningarna, bidrar till ett positivt möte mellan generationer. Förbundet menar vidare att idrotten genom sina ledare skapar positiva värderingar och bra förebilder för ungdomarna. Förbundet anser inte att man har fler våldsamma ungdomar i sin idrott än vad andra idrotter har. Det är varje förbunds och förenings ansvar att sätta en moralisk och etisk standard för medlemmarna.

Övrigt

När det gäller dopning så ansluter sig Svenska Kickboxningsförbundet till Internationella Olympiska Kommitténs lista över förbjudna preparat. Den stora kostnad som dopningskontroller innebär är emellertid enligt förbundet orimlig att bära.

En majoritet av de lokaler som föreningarna använder ägs av kommunen. De flesta föreningarna är bidragsberättigade, men i vilken utsträckning de erhåller lokalbidrag från kommunerna har inte närmare kartlagts av Kickboxningsförbundet.

2.10.2 Thaiboxning

Allmänt

Som namnet antyder är Thailand är thaiboxningens hemland. Thaiboxning, eller Muay Thai som thailändarna själva säger, har en lång historia. Troligen kan grunderna till dagens thaiboxning kan hämtas mer än 1 000 år tillbaka. Från början användes denna kampsport som krigsart – men de sista hundra åren har thaiboxning handlat om sport där man använder ben, fötter, händer och armar i slag-, spark- och kasttekniker. Thaiboxning utövas i ungefär 100 länder världen över.

Verksamhet

Svenska Thaiboxningsförbundet är det nationella förbund som organiserar idrotten. Förbundet uppger att det finns drygt 30 klubbar i Sverige med sammanlagt omkring 3 000 aktiva utövare. De flesta utövare är mellan 15 och 30 år. Ungefär 70 procent av utövarna i Sverige är män.

Thaiboxningsklubbarna är spridda över hela landet. Verksamheten finansieras av medlemsavgifter, kommunala bidrag för de som är under 18 år. Barnverksamhet förekommer inte, däremot finns det i många klubbar speciella ungdomsgrupper. En del klubbar har en fixerad åldersgräns då man får börja träna, vanligen är det vid 15 års ålder.

I vissa kommuner får klubbarna bidrag för inköp av utrustning och hyror. Svenska Thaiboxningsförbundet är medlemmar i The International Amateur Thai Association.

Svenska Thaiboxningsförbundet administrerar instruktörsutbildningar i flera olika steg. För att bli godkänd som instruktör krävs det många års erfarenhet av idrotten. Grundkraven bedöms vid instruktörsutbildningarna. Den som inte bedöms ha tillräckliga grundkunskaper får inte bli instruktör. Förbundet utbildar inte speciellt för ungdomsverksamhet, eftersom de flesta klubbarna inte tillåter medlemmar under 15 år.

Träning/Tävling

I Sverige har man tävlat i thaiboxning sedan 1984. För att få delta måste man vara 18 år. Ungefär fem procent av de aktiva i Sverige tävlar.

När det gäller träningen varierar uppläggningsen mellan klubbarna, men ofta tränar man två och två under ledning av en instruktör som anger vilka tekniker som ska utföras. Träningen ger kondition och styrka och viss smidighet. Självförsvar är inte en del av sporten. Huvudinriktningen är motion.

Regler

I en thaiboxningsmatch är i stort sett alla sparkar och slag tillåtna. De typer av domslut som kan bli aktuella i en match är: vinst på poäng, genom att motståndaren ger upp, genom att domaren

stoppar matchen (RSC), genom diskvalifikation eller genom knockout. De regler som tillämpas i Sverige följer de internationella amatörreglerna, med skillnaden att armbågarna inte får användas i Sverige.

Skaderisker m.m.

När det gäller skador anger Thaiboxningsförbundet att de som rapporterats varit få och lindriga. Sedan en tid tillbaka används huvudskydd, benskydd, väst samt tandskydd och suspensoar. Dessutom används boxningshandskar.

Också inom thaiboxningen finns särskilda bestämmelser om hur lång tid som måste passera innan en tävlande som slagits knockout åter får gå en match. Startbok har varit i bruk sedan 1991. I den finns information om den aktives graderingar, tränare, eventuella skador samt antal matcher, resultat, samt gällande läkarundersökning.

Social betydelse

Svenska Thaiboxningsförbundet anser att en hel del av de ungdomar som söker sig till deras klubbar kan beskrivas som ”oroliga ungdomar”. De flesta klubbarna uppges vara aktiva i stävjandet av våld och droger och engagerar sig i olika lokala kampanjer och ideella organisationer.

Övrigt

Vad gäller dopning, så meddelar Svenska Thaiboxningsförbundet att man följer samma regler avseende dopning som idrotter inom Riksidrottsförbundet gör. Det utförs emellertid inga dopningskontroller, eftersom man inte anser sig ha råd med det.

De lokaler som utnyttjas för thaiboxning ägs både av privata hyresvärdar och kommuner. Föreningarna erhåller bidrag för lokalkostnader från kommunerna.

2.10.3 Capoeira

Allmänt

Capoeira kommer från Brasilien och sägs ha sitt ursprung i de afrikanska slavarnas frihetskamp mot vita slavägare. I dag finns två huvudgrenar inom capoeiran, dels en traditionell variant kallad angola och dels en som kallas regional och dess efterföljare contemporânea.

Verksamhet

I november 2001 bildades Svenska Capoeiraförbundet för att försöka skapa en gemensam organisation för de föreningar som bedriver capoeiraverksamhet i Sverige. Förbundet ansökte i slutet av 2002 om inträde i Svenska Budoförbundet. Ansökan är avsedd att prövas vid Budoförbundets årsmöte den 22 mars 2003.

Capoeiraförbundet uppger att det finns omkring 20 föreningar i Sverige med sammanlagt mellan 1 000 och 1 500 utövare. Förbundet anger att andelen kvinnliga utövare är minst 50 procent.

Vissa av de större föreningarna bedriver speciell barnträning men de flesta föreningarna har inte någon sådan verksamhet.

Träning/Tävling

I capoeira angola förekommer varken tävlingar eller bälten.

Det förekommer däremot både bälten och tävlingar i capoeira regional och contemporânea. Tävlingen kallas att spela mot varandra. Spelet utövas till en melodi, som det gäller att anpassa sig till. Det går ut på att visa sina tekniker utan att träffa hårt. Deltagarna kan toucha varandra eller stanna precis innan för att visa kontroll. Domarna bedömer kontinuitet, karaktär, snabbhet, teknik och kontroll. Poängen ges till spelet i dess helhet, inte till den enskilde utövaren. Det gäller därför att båda parter spelar bra för att få höga poäng.

Skaderisker

Någon statistik över skador i capoeira finns inte.

2.10.4 Shootfighting

Allmänt

Shootfighting har sitt ursprung i Japan, där elitutövare från olika sporter, bl.a. judo, thaiboxning och brottning tränade och tävlade tillsammans. De enades om ett regelsystem som skulle ge utövare från olika kampidrotter möjlighet att tävla mot varandra.

Verksamhet

Svenska Shootfightingförbundet är det nationella förbundet som administrerar idrotten. Det finns inte något internationellt förbundet och Svenska Shootfightingförbundet är inte anslutet till någon riksorganisation. Varje enskild förening är dock ansluten till Shooters International, som beskrivs som kampsidrottens stilorganisation. Shooters International har cirka 50 anslutna skolor i nio länder.

I Sverige finns 12 skolor/föreningar med tillsammans cirka 750 utövare, där flertalet är män (omkring 90 procent). Normalt har klubbarna en 15-årsgräns för att få börja träna shootfighting. Snittåldern på de svenska utövarna ligger på 20–25 år och de flesta börjar träna i den åldern.

Träning/tävling

Shootfighting är först och främst en tävlingsidrott. Men många tränar också för att de tycker att det är roligt och för att hålla sig i form. Det är ingen traditionell kampart och det finns ingen självförsvarsinriktning. För att få tävla i shootfighting måste man ha fyllt 18 år.

Regler

Shootfighting är en kampidrott som omfattar flera olika kampmoment; stående kamp med slag och sparkar och stående brottning med kast och nedtagningar, samt markkamp med positionsbrottning och lås. Slag och sparkar är således inte tillåtna mot en liggande motståndare. Shootfighting omfattar obebäpnad tävlingskamp där målet är att tekniskt och taktiskt utmanövrera motståndaren, inte att skada densamme.

I tävlingsmomentet är slag (B-klass med öppen hand, A-klass med knuten hand och särskilt utformad handske), runda sparkar mot ben, kropp och huvud, samt raka sparkar och knän mot kropp tillåtna i stående kamp. I markkamp är slag, sparkar etc. inte tillåtet. Alla sorters kast och nedtagningar är tillåtna, man får dock inte kasta motståndaren hållande endast om huvud/nacke eller kasta motståndaren så att denne landar på endast huvud/nacke. Alla sorters submissionstekniker (ledlås, stranguleringar etc.) är tillåtna utom s.k. heel-hook (risk för knäskador) och lås som innefattar våld/tryck mot struphuvudet.

En utövare vinner genom något av det följande: submission (motståndaren ger upp genom att klappa upprepade gånger) teknisk knockout (motståndaren kan/bör ej fortsätta matchen), knockout (motståndaren blir uträknad efter nedslagning), diskvalificering p.g.a. att motståndaren utför otillåten teknik eller genom domslut, om matchen går full tid. I det senare fallet avgör tre poängdomare matchen utifrån teknisk skicklighet, aktivitet samt sportslighet.

Skaderisker m.m.

På 335 matcher rapporterar Svenska Shootfightingförbundet tre knockouter. Inga skador uppges ha resulterat i försäkringsärende eller krävt återbesök till läkare. De vanligaste skadorna anges vara lättare ligamentskador. Startböcker har inte använts på ett standardiserat sätt ännu, men man arbetar just nu med en "online-startbok" där uppgifter om samtliga tävlande kommer att finnas tillgängliga på internet för tävlingsarrangörer och instruktörer.

Övrigt

Stilorganisationen Shooters International arrangerar instruktörsutbildningar varje år och dessa besöks av instruktörer från alla anslutna länder. Dessa utbildningar omfattar allt från teknikträning och träningsmetodik, till hjärt- och lungräddning och kostlära.

2.10.5 Krav Maga

Allmänt

Krav maga kommer från Israel och har skapats under 1900-talet. Krav maga beskrivs av företrädare för verksamheten som ett renodlat, enkelt och realistiskt självförsvar som syftar till att öka den personliga säkerheten samt välmåendet för utövaren.

Verksamhet

Det finns sju krav maga klubbar i Sverige, spridda från Landskrona i söder till Umeå i norr. Krav Maga har cirka 400 utövare, varav 30 procent är kvinnor. Den övervägande delen av utövarna är mellan 15 och 30 år. Snittåldern anges till 20–25 år. Normalt har krav maga en åldersgräns för träning på 15 år.

Någon nationell organisation för krav maga finns inte och klubbarna är inte anslutna till någon riksorganisation. Däremot är de anslutna till International Krav Maga Federation, som är idrottens stilorganisation. Organisationen bedriver ledarutbildningen, som innefattar bl.a. teknikträning, träningsmetodik samt kost- och näringslära. Eftersom det inte bedrivs någon renodlad ungdomsverksamhet i Sverige, läggs endast en liten del av utbildningen på barnverksamhet.

Träning/tävling

Några tävlingar i krav maga förekommer inte. Regelsystemet beskrivs som de nödvärnslagrar som finns i respektive land. De tekniker som används är bl.a. slag, sparkar, knän, armbågar, ledlås, nedtagningar och kontrolltekniker.

Eftersom träningen syftar till försvar i verkliga situationer, läggs mycket vikt på i kampidrottssammanhang mer ovanliga typer av situationer. Exempel på detta är försvar mot attack bakifrån, mot attack med kniv, mot attack från två eller flera motståndare. Det läggs också stor vikt vid att aldrig använda mer våld än vad nöden kräver. Vid mer avancerad krav maga-träning lär man sig också att försvara andra människor mot attacker.

Utövarna lär sig att försvara sig mot attacker och att snabbt ta kontroll över situationen. Det väsentliga sägs vara försvar och att klara sig själv helskinnad, inte att "vinna". Att ta kontroll över situationen kan därför innebära att man helt enkelt flyr, efter att en attack avväjts.

Skaderisker m.m.

Företrädare för krav maga uppger att säkerhet är en stor del av träningen och att skador därför är ovanliga. De vanligaste skadorna uppges vara lättare ligamentskador.

2.10.6 Filippinska kamparter

Allmänt

De filippinska kamparterna innefattar ungefär etthundra olika system och ännu fler olika stilar. Det samlade namnet på dessa är kali. Kali innehåller de samlade systemen för självförsvar – både med och utan vapen. Karaktäristiskt är användandet av armlånga käppar, svärd och knivar. De tekniker man använder med vapen används sedan när man ska försvara sig obehäpnat mot en beväpnad angripare. Kali används tillsammans med sikaran – filippinsk kickboxning. I sikaran används sparkar, slag, kast m.m. för att försvara sig mot olika angrepp. Suntukan stickfighting är ett träningsätt för att kunna använda traditionella filippinska vapentechniker effektivt oavsett stiltillhörighet. Ett av målen med suntukan är att förbättra förutsättningarna för en effektiv stil vid fullkontaktkamp. Inom denna stilart används också sparring, för att utveckla utövarnas förmåga i kampsituationen. Stickfighting inkluderar slag med käpp och händer, sparkar, svep och kast. Suntukan stickfighting sägs ha använts av bland andra polis och militära specialförband i Skandinavien och Europa.

Verksamhet

I Sverige finns det för närvarande sex klubbar och antalet aktiva beräknas till cirka 100–150 (500 om man räknar in alla filippinska arter). Majoriteten av utövarna är män och de allra flesta är mellan 18 och 30 år gamla. Det förekommer inte någon barnverksamhet, då det anses kräva en viss mognad för att utöva arten. En viktig del i träningen är att hålla traditioner och arv vid liv.

Ett av de internationellt mest kända systemen inom kali är pekiti tirsia kali. I Sverige finns endast tre klubbar cirka 40 aktiva utövare inom stilen. Det bedrivs inte någon tävlingsverksamhet, utan betoningen ligger på självförsvar och spridandet av filippinsk tradition och kultur. De svenska klubbarna tillhör Pekiti Tirsia Europe som också sköter godkännandet av svenska instruktörer.

Träning/tävling

Vid träningen görs skillnad på traditionella tekniker och rena självförsvarstekniker. Nödvarnsrätt är en teoretisk del av graderings-systemet. Tävlingsdelen är en liten del av träningen men det finns olika former av tävlingsmoment som komplement till träningen. Tävlingsdelen är mycket begränsad och finns som en del av utvecklingen för utövaren. Det är t.ex. inte möjligt att enbart tävlingsträna. För att få börja tävla måste man ha fyllt 18 år.

Träningen består av många olika moment av vapenlösa tekniker samt övningar och försvarstekniker med och mot olika typer av vapen. Karaktäristiskt är bruket av käppar där man tränar koordination och övningar som man sedan förs vidare till vapenlöst försvar.

Social roll

Företrädare för de filippinska kamparterna menar att verksamheten främjar mångfalden eftersom den sprider ett kulturellt arv från Filippinerna och verkar för internationellt utbyte. Träningar äger rum med utländska gästinstruktörer och de anför också att de har en öppen gemenskap som verkar för respekt för våra medmänniskor.

Skaderisker

Den typen av skador som är vanligast inom dessa filippinska kamparter uppges vara blåsor i händerna och skador på knogarna.

Escrima

Allmänt

Ytterligare en filippinsk kampart som finns i Sverige är escrima. Det finns ganska begränsat antal klubbar runt om i landet, och de utövare som finns (drygt hundratalet) är över 15 år.

Träning/tävling

De allra flesta utövarna tävlar inte, men det förekommer tävlingar.

Regler

Tävlingsytan i escrima är 6 x 6 meter och matcherna går i två ronder om en minut var. Tillåtna träffytor i escrima är huvudet, framsidan av överkroppen, lår, armar och händer. Förbjudna träffytor är hals, skrev, knä och baksidan av kroppen. Då man tävlar är målet att göra så många poänggivande träffar som möjligt, utan att själv bli träffad. En träff måste vara tillräckligt hård och träffa något av de tillåtna och poänggivande områdena. Det är inte tillåtet att avsiktligt försöka skada motståndaren. Det är också förbjudet att fly från mattan, svepa eller vända ryggen mot motståndaren. Följden av en förbjuden handling är varning eller diskvalificering. Träffar med pinnen premieras med högre poäng, likaså träff mot huvudet och avvärning. Det är även tillåtet att slå med händerna, armbågarna, knäa, sparka och skalla – vilket leder till att det är möjligt att vinna på knockout. Rak spark mot huvudet eller knä är dock ej tillåtet. Under matchen finns det minst två poängdomare som räknar antal träffar samt en huvuddomare som tillser att allt går rätt till i ringen.

2.10.7 Brazilian Jiu-jitsu

En idrott som har varit på frammarsch i Sverige de senaste åren är brazilian jiu-jitsu. Det är som namnet antyder är en brasiliansk variant av ju-jutsu.

Brazilian jiu-jitsu består framför allt av markkamp nere på mattan. Idrotten är mycket inriktad på ”positionsstrategi”, dvs. vilken av deltagarna som är överst och var deltagarnas ben är placerade. Det finns många olika tekniker för att förbättra eller vända positioner, dessutom används så kallade submissionstekniker som t.ex. halslås och armlås. I brazilian jiu-jitsu vinner man antingen på poäng som ges för uppnådda positioner eller genom submission, dvs. motståndaren ger upp p.g.a. ett lås. Det finns ingen gemensam riksorganisation för brazilian jiu-jitsu utan de olika klubbarna tillhör antingen en av flera organisationer (t.ex. SBJJA eller MMA Alliance) eller är självständiga (t.ex. Hilti BJJ). Flera av de svenskar som tävlar i NHB (se avsnitt 2.11.2) tränar brazilian jiu-jitsu.

2.10.8 Submission wrestling

Submission wrestling är en grapplinginriktad tävlingsform helt utan sparkar och slag. Liksom inom brazilian jiu-jitsu vinner man antingen på poäng som ges för uppnådda positioner eller genom submission, d.v.s. att motståndaren ger upp p.g.a. ett lås, man tävlar dock i allmänhet utan så kallad gi (dräkt). Mycket få har submission wrestling som sin huvudsakliga inriktning utan utövare från t.ex. brazilian jiu-jitsu eller shootfighting deltar i öppna tävlingar. Dessa tävlingar lockar ofta även utövare från idrotter anslutna till Riksidrottsförbundet, som t.ex. judo, brottning och ju-jutsu.

2.10.9 Aktiv Ungdom

Ett flertal kampidrottsföreningar inom flera olika idrotter som t.ex. kickboxning och ju-jutsu och som inte är medlemmar i något av Riksidrottsförbundets specialidrottsförbund erhåller bidrag genom anslutning till Aktiv Ungdom som är en barn- och ungdomsorganisation som får stöd via Ungdomsstyrelsen (se avsnitt 7.1.1).

2.10.10 Boxaerobic m.m.

Motionsinriktad träning oftast helt utan tävlingsmoment och som i många drag är identiskt med boxning och/eller kickboxnings-träning blir allt vanligare på gym runt om i Sverige. Träningen som sannolikt drar en stor mängd utövare bedrivs under flera olika namn som t.ex. Boxaerobic och Kick&box. Denna typ av kampidrottsträning i gym-regi är i allmänhet inte ansluten till någon kampidrottsorganisation.

2.11 Några övriga verksamheter

2.11.1 K1

K1 är en verksamhet med rötterna i Japan. Reglerna för de tävlingar som arrangeras är en blandning av olika kampidrotter och stilar. I K1:s fall framför allt karate, kung fu, taekwondo och kickboxning.

Matcherna äger rum i en boxningsring. Mest liknar K1-tävlingarna thaiboxningen. Till skillnad från thaiboxning är det dock inte tillåtet att armbåga sin motståndare och endast kortare clinch får förekomma. Deltagarna i en match får dock slå, sparka och knäa varandra. Utövarna är utrustade med boxhandskar.

En enstaka match i K1 består av fem ronder à tre minuter eller tre ronder à tre minuter. En match som ingår i en turnering pågår 3 x 3 minuter. Av hänsyn till deltagarnas säkerhet får ingen deltagare gå fler än 15 ronder på en dag.

Den deltagare som använder en förbjuden teknik kan tilldelas en tillsägelse, en varning eller få poängavdrag. Den som drabbas av tre poängavdrag under en och samma rond blir diskvalificerad.

Förbjudna tekniker i K1 är bland annat

- att skalla sin motståndare
- att använda armbågen
- att attackera motståndarens underliv
- att använda tekniker från brottning eller judo, som t.ex. kast eller submissionstekniker.
- att kväva eller bita motståndaren
- att attackera sin motståndare när denne är nere på marken eller på väg upp
- att attackera motståndaren när domaren ingriper för att separera deltagarna
- att slå sin motståndare i nacken

I K1 vinnas en match genom knockout, teknisk knockout eller domslut.

Poäng i K1 ges enligt följande prioritering:

1. antal nedslagningar
2. omfattningen av skada som deltagaren tillfogat sin motståndare
3. antalet rena träffar
4. aggressivitet

I reglerna för K1 förekommer få begränsningar för att vara stående kamp. Knockoutfrekvensen i K1-tävlingar är hög och ligger enligt organisationens egna marknadsföringsuppgifter upp emot 80 procent. Som knockout räknas då samtliga matcher som avbryts före full tid.

Alla deltagare måste genomgå en medicinsk kontroll av tävlingsläkaren innan de tävlar. I en turnering måste segraren i en match genomgå medicinsk kontroll innan han tillåts gå vidare till nästa match i turneringen.

Det första K1-arrangemanget ägde rum år 1993. K1 är i dag en världsomspännande verksamhet med uttagningstävlingar på olika platser runt om i världen med finaltävling i Japan. En sådan kvalificeringsturnering hölls t.ex. i Köpenhamn under 2001. Det första K1-arrangemanget i Sverige planeras äga rum den 15 mars 2003. Arrangemanget var utsålt (2 400 platser) en månad innan tävlingen.

K1 har en mycket stor publik, särskilt i ursprungslandet Japan där arrangemangen drar upp emot 75 000 åskådare. K1 har också en miljonpublik via TV. K1 har vid flera tillfällen visats på Eurosport och därigenom kunnat ses av en svensk TV-publik. I uttagnings-tävlingarna har det förekommit svenskt deltagande. Ingen svensk har dock lyckats ta sig vidare till finalen i Japan.

2.11.2 NHB (Vale tudo)

NHB betyder no holds barred och är en beteckning som används på kampsportstävlingar med få regler. Ett annat namn som används för denna företeelse är Vale tudo (portugisiska för allt är tillåtet). Det finns ett antal olika organisationer och arrangörer som arrangerar tävlingar av NHB-karaktär. Jag har valt att i detta sammanhang beskriva den kanske mest kända av dessa, Ultimate

Fighting (UFC), samt den NHB-verksamhet som finns i Sveriges geografiska närhet.

Ultimate Fighting (UFC)

UFC är en verksamhet med rötterna i USA, där den startade 1993. Tävlingar inom UFC har också hållits i Japan och Brasilien. Den första europeiska UFC-galan hölls sommaren 2002 i Royal Albert Hall i London.

Verksamheten finansieras till stor del genom s.k. pay-per view-TV och försäljning av videofilmer från galorna.

UFC-matcherna har ibland innehållit så våldsamma inslag och haft så få begränsande regler att verksamheten förbjudits i flera amerikanska delstater. Reglerna har därefter justerats för att galor åter skall kunna arrangeras.

Enligt UFC:s hemsida gäller bl.a. följande regler för tävlingar anordnade av UFC. Det finns fem viktklasser inom UFC. Ronderna är fem minuter långa med en minuts paus. Mästerskapsmatcher avgörs i fem ronder och övriga i tre ronder.

Matcherna avgörs genom knockout, att en av deltagarna ger upp eller att domaren stoppar matchen. Om matchen inte är avgjord före full tid avgör ett antal domare vem som skall tilldömas segern.

Det finns en lista på ett antal förbjudna tekniker. Sådana är bland andra

- skallningar,
- att sticka in fingrar i ögonen på sin motståndare, bitas, dra motståndaren i håret och liknande,
- fish hooking (att haka fast fingrarna i en motståndares mun, näsborrar eller öron och dra i dem),
- att sparka eller knäa en liggande motståndare i huvudet,

NHB i Norden

Även om det inte förekommit några arrangemang av NHB typ i Sverige ännu så har det förekommit ett antal, dock inte särskilt många, i våra grannländer. Sedan några år tillbaka genomförs i Finland tävlingar som går under namnet Finnfight. Finnfight har hittills arrangerats vid sex tillfällen. I Danmark har ett liknande evenemang kallat Viking Fight arrangerats vid två tillfällen.

Finnfight

I reglerna för Finnfight anges vad som inte är tillåtet att göra. Bl.a., följande tekniker anges som otillåtna.

- fish hooking (att haka fast fingrarna i en motståndares mun, näsborrar eller öron och dra i dem)
- sticka in fingrar i ögonen på sin motståndare, dra motståndaren i håret och liknande
- att bitas
- tekniker riktade mot struphuvudet
- spark med skor på fötterna
- att avsiktligt skada sin motståndare
- användande av dopningsmedel eller narkotika
- bryta motståndarens fingrar eller tår
- ”fotbollspark” eller ”hälspark” mot huvudet när motståndaren ligger ned och den som sparkar står upp
- sparkar och slag mot underlivet
- att knuffa eller kasta sin motståndare ut ur ringen
- ”osportsligt uppträdande”.

I Finnfight kan man vinna en match på knockout, uppgivet eller teknisk knockout (domaren stoppar matchen). Läkaren kan också gå in och stoppa en match. En deltagare kan också diskvalificeras p.g.a. regelbrott. Om matchen går tiden ut avgör tre domare vem som skall tilldömas segern.

I Finnfight skall deltagarna bära tunna handskar som arrangörerna tillhandahåller. Dessutom gäller att följande utrustning är obligatorisk för deltagarna

- suspensoar
- tights eller shorts
- tandskydd
- brottnings skor (inte obligatoriskt)

Det finns fyra viktklasser; under 70 kg, under 80 kg, under 90 kg och över 90 kg. Matcherna utkämpas i en boxningsring och varar i tio minuter utan paus.

Ett exempel på hur en match kan gå till ges i *Fighter magazine* nr 1/2002. Detta är ett referat från en match från Finnfight 5 mellan en engelsman vid namn Burrows och finländaren Tyynismaa. ”Burrows inleder sin debutmatch i Finn Fight med en jabb följt av

ett inskjut där han plockar upp sin motståndare och dunkar ned honom i mattan. Sedan passerar han guarden och släpper lös en hel hög med knän och slag mot Tyynismaas huvud. Men den finske fightern försvarar sig bra och gör en reversal som Burrows än en gång passerar till sidecontrol och laddar med flera knän mot Tyynismaas huvud som blir utslagen i andra rondan.”

Ett annat exempel hämtat från samma tidning. ”Fighten slutar med att Naseri utför ett Sakuraba-liknande hopp och stampar sin motståndare i ansiktet vilket får publiken att bli vilda och domaren bryter matchen och dömer vinst för Naseri.”

Vikingfight

I Danmark har det vid två tillfällen arrangerats en liknande tävling som Finnfight under namnet Vikingfight.

I Vikingfight vinner man på samma sätt som i Finnfight. Genom knockout, uppgivet eller genom att domaren eller en läkare stoppar matchen.

Domaren skall stoppa matchen om en av deltagarna inte kan försvara sig eller är i en position då domaren anser att den underlägsne riskerar att bli allvarligt skadad. En deltagare kan också bli diskvalificerad om han vid upprepade tillfällen bryter mot reglerna. Vid allvarliga regelbrott kan en deltagare bli diskvalificerad direkt. Om en match inte är avgjord vid full tid avgör tre domare vem som skall utses som vinnare.

De tävlande får inte smörja in sig med något på kroppen inklusive oljor, vaselin eller liknande. Användande av prestationshöjande medel (inklusive steroider) är förbjudet. Det kan enligt reglerna förekomma stickprovstester före eller efter tävlingen. Om det skall vara kontroller bestäms av arrangören.

Det senaste arrangemanget, Viking Fight 2, fick tillstånd att hållas av den lokala polismyndigheten. Viking Fight 2 var också tänkt att sändas i dansk TV. Detta utlöste emellertid en sådan debatt i Danmark att TV ändrade sig. Bakgrunden till detta var bland annat att det framkom att flera personer som är dömda för våldsbrott och personer med anknytning till kriminella mc-gäng antingen själva skulle delta eller var involverade i arrangemanget på annat sätt.

3 Gällande bestämmelser rörande kampsport m.m.

3.1 Gällande rätt i Sverige

3.1.1 Inledning

I detta avsnitt kommer jag att ta upp den reglering som finns av idrottslig verksamhet i Sverige. Jag inriktar mig därvid på de allmänna bestämmelser som finns inom straffrätten när det gäller vilket våld som samhället tillåter att enskilda utsätter varandra för i samband med idrottsutövning. Dessutom görs en redogörelse för vilka bestämmelser som gäller för den som vill arrangera ett idrottsevenemang.

3.1.2 Allmänt om samtyckes betydelse i straffrätten

Den grundläggande bestämmelsen om samtyckes ansvarsbefriande verkan vid brott finns i 24 kap. 7 § brottsbalken. Där anges att en gärning som någon begår med samtycke från den mot vilken gärningen riktas utgör brott endast om gärningen, med hänsyn till den skada, kränkning eller fara som den medför, dess syfte och övriga omständigheter, är oförsvarlig.

När det gäller tolkningen av bestämmelsen sägs i förarbetena (prop. 1993/94:130 s. 37 ff.) att gränsen för ett samtyckes ansvarsbefriande verkan vid uppsåtligt tillfogande av kroppsskada borde dras på i stort sett samma sätt som gränsen mellan ringa misshandel och misshandel av normalgraden. Regeln är inte avsedd att ge utrymme för att samtycke till grov misshandel eller uppsåtligt dödande i något fall skall leda till ansvarsfrihet. Paragrafen infördes den 1 juli 1994 och var avsedd att innebära en kodifiering av vad som gällde enligt praxis.

3.1.3 Betydelsen av samtycke i samband med idrottsutövning

I idrottsgrenar där det ingår kroppskontakt mellan deltagarna är ovan nämnda bestämmelser om verkan av samtycke till angrepp mot den egna personen av stort intresse. De brott som normalt kan bli aktuella är framför allt misshandel, ofredande och olaga tvång.

Nils Jareborg diskuterar i sin bok Straffrättens ansvarslära samtyckets betydelse vid idrottsutövning. Han skriver där att åtskilliga gärningar som förekommer vid sportutövning uppfyller rekvisiten för t.ex. ringa misshandel, olaga tvång och ofredande. Som exempel tar Jareborg upp matcher i brottning, boxning, fotboll och ishockey. Den som frivilligt deltar i sådan verksamhet måste ha anses gett samtycke till all våldsutövning som håller sig inom ramen för spelets regler. Jareborg menar vidare att det inte går att motivera önskad ansvarsfrihet med hänvisning endast till reglerna om samtycke, även om man vid sportutövning skulle anse att samtycke i större omfattning än annars gör att en gärning är försvarlig. Vid en våldsgärning, som är otillåten enligt "spelets regler", men som inte strider mot "spelets idé", behöver inte den som utsätts för våldet ha samtyckt därtill. "Misshandel" i form av amatörboxning eller brottning är i princip inte brottslig. Eftersom proffsboxning är förbjuden i Sverige torde det dock vara möjligt att döma för misshandel vid sådan boxning; observeras bör dock att samtycke kan utesluta ansvar för annat än svårare skador. (Jareborg, Straffrättens ansvarslära, Uppsala 1994, sid. 185 f.).

I förarbetena till införandet av samtyckesbestämmelsen i 24 kap. 7 § brottsbalken (prop. 1993/94:130 s. 40 f.) diskuterades samtyckets betydelse i samband med lek och idrott. Det konstaterades att det inom lek och idrott godtas svårare misshandel än som i allmänhet accepteras på grund av enbart samtycke. I många sporter, menade regeringen, är det oundvikligt att deltagarna utsätts för ett visst mått av både avsiktligt och oavsiktligt våld under stridens hetta, t.ex. inom ishockey. I boxning utgör t.o.m. uppsåtlig misshandel det centrala momentet i sporten.

Regeringen anförde vidare att det i de flesta sporter, som innefattar handgripligt beteende, finns regler som har karaktär av säkerhetsföreskrifter. Enligt regeringen torde man kunna utgå från att den som följer dessa inte skall fällas till ansvar för brott, även om förfarandet i och för sig ryms under ett straffstadgande. Men inte heller om dessa regler överträds är det säkert att ansvar skall inträda. Regeringen menar att det finns sporter som allmänt bedrivs

på sådant sätt att regelöverträdelser, som ibland leder till personskador, är oundvikliga. Som exempel nämner regeringen ishockey, fotboll, handboll, bandy och rugby. Den som frivilligt deltar i sporter av denna typ är medveten om skaderisken. Detta innebär inte att man generellt kan säga att han eller hon godtar skadan i det enskilda fallet. Att använda samtycke som grund för ansvarsfrihet är därför enligt regeringen inte möjligt i alla situationer.

I Fängelsestraffkommitténs betänkande Frihet från ansvar (SOU 1988:7), som föregick nyss nämnda proposition, menade man att i sådana situationer följer ansvarsfriheten i stället av att vissa regelöverträdelser är allmänt godtagna i samhället. Detta även om personskador uppstår. Kommittén konstaterade att det framstod som omöjligt att ange en gräns för hur långt ansvarsfriheten sträcker sig. Att grova regelöverträdelser kan föranleda straffansvar menade utredningen var klart, detta särskilt när det gäller uppsåtliga regelöverträdelser, t.ex. slagsmål (SOU 1988:7 s. 137).

3.1.4 Bestämmelser om offentliga tillställningar

Innan den professionella boxningen den 1 januari 1970 förbjöds, genom lagen (1969:612) om förbud mot professionell boxning, krävdes enligt 12 § allmänna ordningsstadgan (1956:617) tillstånd för tävlingar och uppvisningar i professionell boxning. Enligt denna paragraf gällde också krav på tillstånd för andra offentliga tillställningar som t.ex. tävlingar eller uppvisningar i motorsport och professionell brottning.

Bestämmelser om offentliga tillställningar finns numera i ordningslagen (1993:1617). Av 2 kap. 3 § framgår att tävlingar och uppvisningar i sport och idrott kan vara att anse som offentliga tillställningar. För att en tillställning skall anses som offentlig krävs att den anordnas för allmänheten eller att allmänheten har tillträde till den.

En tillställning till vilken tillträdet är begränsat genom krav på inbjudan, medlemskap i en viss förening eller annat villkor är att anse som en tillställning som allmänheten har tillträde till, om tillställningen uppenbarligen är en del av en rörelse vars verksamhet utslutande eller väsentligen består i att anordna tillställningar av detta slag. Detsamma gäller om tillställningen med hänsyn till omfattningen av den krets som äger tillträde, de villkor som gäller för till-

trädet eller andra liknande omständigheter är att jämställa med sådan tillställning.

Krav på tillstånd eller anmälan

I ordningslagen (1993:1617) regleras framför allt aktiviteter på offentlig plats. Med offentlig plats avses bl.a. allmänna vägar, torg, parker och andra platser som i detaljplan redovisas som allmän plats och som har upplåtits för sitt ändamål (1 kap. 2 § ordningslagen). Enligt samma paragraf kan regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en kommun föreskriva att anläggningar för t.ex. lek, idrott och friluftsliv jämställs med offentliga platser när det gäller bestämmelserna om ordning och säkerhet i 3 kap. ordningslagen och lokala föreskrifter. En förutsättning är att områdena är tillgängliga för allmänheten.

Enligt 2 kap. 4 § ordningslagen, som motsvarar den ovan nämnda 12 § i allmänna ordningsstadgan, får en offentlig tillställning inte utan tillstånd anordnas på offentlig plats. I vissa fall krävs emellertid tillstånd för offentliga tillställningar även i andra fall. Detta gäller

- offentliga danstillställningar,
- tivolinöjen,
- marknader eller liknande nöjeställningar eller
- tävlingar eller uppvisningar i motorsport eller professionell brottning.

Om det kan ske utan fara för ordning och säkerhet eller för trafiken, får emellertid anordnaren befrias från skyldigheten att söka tillstånd för tillställning av visst slag. Ett beslut om befrielse får förenas med villkor.

Ansökan om tillstånd att anordna en offentlig tillställning görs hos polismyndigheten (2 kap. 6 § ordningslagen).

Det finns även bestämmelser om anmälningsskyldighet för offentliga tillställningar i ordningslagen. I 2 kap. 5 § anges att den som avser att anordna en sådan offentlig tillställning, som inte kräver tillstånd enligt 2 kap. 4 §, inom ett område som redovisas i detaljplan skall anmäla detta till polismyndigheten. Detsamma gäller den som tänker anordna en offentlig tillställning utomhus utanför detaljplanlagt område t.ex. om deltagarantalet förväntas bli högt eller om det finns risk för att ordningen och säkerheten äventyras vid till-

ställningen. Anordnaren får emellertid befrias från sin anmälnings-skyldighet i fråga om tillställningar av visst slag om det kan ske utan fara för ordning och säkerhet eller för trafiken. Ett sådant beslut får förenas med villkor.

Det kan ibland vara svårt för polisen att bedöma säkerheten i samband med en offentlig tillställning. Det kan t.ex. behövas en undersökning av en person med särskild fackkunskap. I 2 kap. 9 § andra stycket ordningslagen finns därför en möjlighet för polisen att med anledning av en ansökan om tillstånd till offentlig tillställning anlita en särskild sakkunnig på anordnarens bekostnad.

3.1.5 Lagen (1969:612) om förbud mot professionell boxning

Den 1 januari 1970 trädde lagen (1969:612) om förbud mot professionell boxning (proffsboxningslagen) i kraft. Lagen innebär att det är förbjudet att delta i tävlings-, uppvisnings- eller träningsmatcher i professionell boxning. Det är också otillåtet att på olika sätt främja professionell boxning, t.ex. genom att anordna eller ekonomiskt understödja sådana matcher. Det är också förbjudet att vara domare eller sekond.

Lagen föregicks av ett omfattande utredningsarbete rörande den professionella boxningens vara eller inte vara under 1960-talet. Detta arbete bedrevs både i Sverige och inom ramen för det nordiska samarbetet.

Lagens lydelse är i dess helhet följande.

1 § Den som här i riket deltar i tävlings-, uppvisnings- eller träningsmatch i professionell boxning dömes till böter eller fängelse i högst sex månader.

2 § Till böter eller fängelse i högst sex månader dömes också den som i fråga om match som avses i 1 §

1. anordnar eller ekonomiskt understödjer matchen eller upplåter lokal för den,
2. i egenskap av manager ingår avtal om matchen eller främjar tillkomsten av sådant avtal,
3. tjänstgör som domare eller sekond.

3 § För medverkan till brott mot denna lag dömes ej till ansvar.

4 § Utbyte av brott som avses i denna lag skall förklaras förverkligat, om det ej är uppenbart obilligt.

Bakgrunden till förbudet

I propositionen till proffsboxningslagen (prop. 1969:118 s. 31 f.) anförde departementschefen att man genom den nordiska kommitténs utredning och remissbehandlingen i ämnet hade fått en klarare bild av vilka skadeverkningar och hälsorisker som är förenade med boxning. De medicinska skadeverkningarna av boxningen – främst hjärnskador av kronisk karaktär – konstaterades vara allvarligare än vad man tidigare hade trott. Verkningarna ansågs vara av sådan art att boxningen från medicinsk utgångspunkt inte kunde anses vara godtagbar som sportgren i dess nuvarande form. Samhället kunde, enligt departementschefen, inte underlåta att ingripa för att förebygga de allvarliga, ibland livshotande, skador som boxare kan drabbas av och som i sin tur kan leda till bl.a. arbetsförmåga och sociala anpassningssvårigheter. Det som upplysts talade för förbud mot boxning och skälen ansågs starkast i fråga om professionell boxning.

I propositionen angavs också som en annan ogynnsam konsekvens av boxningen som talade för ett förbud den förråande verkan som boxningen ansågs ha. Dessutom ansågs det som angeläget att stävja de osunda ekonomiska intressen som gjorde sig gällande inom yrkesboxningen. Det ansågs som stötande att boxare och arrangörer kunde göra sig betydande vinster på en verksamhet som är inriktad på att åstadkomma skador hos deltagarna.

Varför en särskild lag?

Innan proffsboxningslagen trädde i kraft reglerades anordnandet av professionell boxning i allmänna ordningsstadgan (1956:617). Där angavs i 12 § att det krävdes tillstånd av polismyndigheten för att anordna en offentlig tillställning innehållande tävling eller uppvisning i professionell boxning. Detta oavsett om den hölls på allmän plats eller inte.

I den promemoria (1969:1) som låg till grund för proffsboxningslagen diskuterades alternativet att ta in ett förbud mot professionell boxning i allmänna ordningsstadgan. I promemorian anfördes att ett sådant förbud skulle kunna tas in där även om det knappast kunde sägas ha sin naturliga plats där. Vad som framför allt talade mot en sådan lösning var emellertid att allmänna ordningsstadgan innehöll bestämmelser om tillställningar som var att anse som offentliga. Ett boxningsförbud skulle om det togs in i allmänna ordnings-

stadgan därför gärna inte kunna avse annat än offentliga tävlingar eller uppvisningar i boxning. Om man önskade förbjuda också sådan träning i boxning, som inte utgör offentlig tillställning, skulle förbudet i allmänna ordningsstadgan behövt kompletteras med ett sådant förbud på annat håll. Dessutom befarade man att ett förbud mot offentliga tillställningar skulle kunna kringgås genom att det bildades klubbar och andra organisationer, som enskilt anordnade tävlingar och uppvisningar i boxning under sådana former att någon offentlig föreställning inte förelåg. I promemorian föreslogs därför att professionell boxning förbjöds i en särskild lag.

Tillämpningsområde

Legalitetsprincipen

Det är en grundläggande princip i svensk rätt att för att någon skall kunna dömas för en gärning måste det i lag klart framgå att gärningen är straffbar. Denna s.k. legalitetsprincip framgår sedan den 1 juli 1994 av 1 kap. 1 § brottsbalken men har också dessförinnan sedan lång tid gällt som en allmän rättsgrundsats. I 1 kap. 1 § brottsbalken anges att brott är gärning som är beskriven i denna balk eller i annan lag eller författning och för vilken straff som sägs nedan är föreskrivet. Bakgrunden till att den skrivningen infördes var att regeringen ville markera att analogisk lagtolkning av straffbud inte skulle vara tillåten. Med analogisk tillämpning avsåg regeringen att ett förfarande anses straffbart trots att det inte med vedertagna tolkningsmetoder kan inordnas under ett straffbuds ordalydelse (prop. 1993/94:130 s. 66).

Legalitetsprincipen framgår även av den Europeiska konventionen om skydd för de grundläggande mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) som sedan den 1 januari 1995 gäller som svensk lag. I konventionens artikel 7 sägs att ingen får fällas till ansvar för någon gärning eller underlåtenhet som vid den tidpunkt den begicks inte utgjorde ett brott enligt nationell eller internationell rätt.

Vad avses med professionell boxning i lagens mening?

Förbudet mot professionell boxning är utformat så att alla som är inblandade i sådan verksamhet skall kunna ställas till ansvar, såväl deltagarna själva, den som arrangerar eller på vissa andra angivna sätt medverkar.

Varken i lagen eller i propositionen definieras emellertid begreppet professionell boxning. I propositionen anfördes att innebörden av begreppet boxning i allmänhet fick anses vara klart. Det fick bestämmas med hänsyn till sportgrenens allmänna kännetecken och de grundläggande regler som allmänt iakttas inom grenen. Där anfördes vidare att boxning kunde anses föreligga även om inte alla regler följts. Skulle en tvekamp mellan två personer bära boxningsmatchens allmänna prägel, borde det enligt departementschefen, vara likgiltigt om vissa av de regler som normalt tillämpas i en boxningsmatch inte har iakttagits, t.ex. om boxarnas utrustning och rondernas längd eller poängberäkning. Avgörande skall vara förhållandena i det enskilda fallet under beaktande av boxningens allmänna karaktäristika (prop. 1969:118 sid. 35).

När det gäller frågan om gränsdragningen mellan professionell boxning och amatörboxning menade departementschefen att inte heller den skulle vålla några svårigheter. Tillräcklig vägledning ansågs finnas i de regler som fastställts för professionell boxning av European Boxing Union, i artiklar som antagits av AIBA, den organisation som kontrollerade den internationella amatörboxningen samt i boxningsförbundets tävlingsbestämmelser och regeltolkningar. Huruvida deltagarna får ersättning för sitt deltagande eller inte har dock inte någon betydelse för bedömningen.

3.1.6 Proffsboxningslagens tillämpning på nya kampsport

En av anledningarna till utredningen är den utveckling av nya kampsport som skett sedan lagen om förbud mot professionell boxning infördes 1970. I Kulturutskottets betänkande (2001/02:KrU4) angavs som ett av huvudskälen till tillsättandet av en utredning om professionell boxning och andra kampsport att frågan hade aktualiserats om några av de praktiserade kampsporterna innehåller oönskade moment eller beteenden som kan föranleda att dessa i likhet med professionell boxning borde förbjudas.

Bland de s.k. nya kampidrotterna finns ett stort antal olika verksamheter med olika stilar och ursprung. Gemensamt för många av kampidrotterna som ligger inom ramen för mitt uppdrag är att de innehåller direkt kontakt mellan deltagarna i form av grepp, slag eller sparkar.

Av tidigare avsnitt framgår att begreppet professionell boxning inte närmare definieras i lagen eller förarbetena. I specialmotiveringen till lagen (se prop. 1969:118 s. 35) anges att om en tvekamp mellan två personer bär boxningsmatchens allmänna prägel bör det vara likgiltigt om vissa av de regler som allmänt tillämpas i boxning inte har iakttagits. Som exempel nämns regler om boxarens utrustning och rondernas längd.

Frågan om boxning skall anses föreligga får således bedömas med utgångspunkt i omständigheterna i det enskilda fallet. När det gäller frågan om boxningen skall vara att anse som professionell hänvisas framför allt till regler fastställda av European Boxing Union (en organisation för europeisk proffsboxning) och när det gäller gränsdragningen till artiklar antagna av den internationella amatörboxningsorganisationen (AIBA).

Med tanke på den koppling som görs till reglerna för boxning och det förbud som uppställts mot analogisk lagtolkning i brottsbalken finns det anledning att anta att proffsboxningslagen inte är tillämplig i andra fall än där man endast på mera detaljartat sätt avviker från normala boxningsregler. Enligt min bedömning är därför proffsboxningslagens förbud sannolikt inte tillämpligt varken på sådana sporter som till sin natur skiljer sig mer markant från boxning eller de som har mer boxningsliknande karaktär som t.ex. thaiboxning och kickboxning. Detta oavsett om deltagarna får betalt för sitt deltagande eller inte. Prövningen av om utövandet av en sådan idrott är straffbart eller inte får därför göras enbart med tillämpning av bestämmelserna i brottsbalken.

I detta sammanhang är också förhållandena i Norge av intresse. Norge har sedan 1982, i likhet med Sverige, ett förbud mot professionell boxning. Den norska lagtextens lydelse överensstämmer i huvudsak med den svenska. Det norska kulturdepartementet besvarade år 1997 en fråga från Norges kickboxningsförbund om huruvida kickboxning omfattades av lagen om förbud mot professionell boxning. I sitt svar konstaterade departementet att professionell kickboxning inte var förbjuden enligt den lagen.

Det har nyligen i Norge gjorts en översyn av regleringen av kampidrotter. Bl.a. har man studerat den norska lagens tillämpning på

andra kampsport än professionell boxning. Man kom även då fram till att proffsboxningslagen inte kunde användas när det gäller andra kampsport än professionell boxning.

3.1.7 Rättspraxis

Såvitt jag känner till har aldrig någon dömts för att ha överträtt förbudet mot tävling i professionell boxning. Frågan om lagens räckvidd när det gäller träningsmatcher har emellertid prövats av Högsta domstolen vid ett tillfälle. I rättsfallet NJA 1985 sid. 788 var proffsboxaren Anders Eklund åtalad för att ha deltagit i träningsmatcher i professionell boxning. Ordföranden i boxningsklubben Falken var i samma mål åtalad för att ha upplåtit klubbens träningslokal för dessa träningsmatcher.

De båda tilltalade förnekade brott och anförde att någon träningsmatch inte hade ägt rum. Anders Eklund och hans kollega hade i stället ägnat sig åt "sparringträning", dvs. tränat bestämda slag, i det här fallet mest vänsterboxning. Typiskt för sparring är att tränaren hela tiden är med, avbryter och ger råd och anvisningar. Man utnyttjar inte blottor hos den andre boxaren som vid en match. Träningsmatcher förekommer både i amatörboxning och professionell boxning inför en större uppgift till vilken man är uttagen eller kontrakterad. Sådana träningsmatcher är nödvändiga för att boxaren skall få realistisk matchträning. Träningsmatcher går till på precis samma sätt som tävlingsmatcher. De båda åtalade frikändes av såväl tingsrätt som hovrätt.

Hovrätten anförde i sina domskäl att när det gäller att med straff sanktionera ett förbud mot viss verksamhet bör det inte få råda någon tvekan om vilken verksamhet som förbudet omfattar. Vad gäller tillämpningen av det nyss sagda på förevarande fall torde det vara uppenbart att inom boxningssporten begreppet "träningssmatch" har en annan, betydligt snävare innebörd än den av lagstiftaren avsedda. Det måste vara rimligt att bedömningen av den av förbudet omfattade verksamheten får ske utifrån boxningssportens regel- och begreppssystem. En sådan bedömning ger vid handen att den med åtalet avsedda verksamheten utgjort s.k. sparringträning och inte träningsmatch. På grund av detta lämnade hovrätten åtalet utan bifall.

Högsta domstolen gjorde en annan bedömning än vad tingsrätten och hovrätten hade gjort och kom fram till att den träning som

Anders Eklund hade bedrivit omfattades av förbudet mot professionell boxning. Högsta domstolen motiverade sitt ställningstagande på följande sätt.

“Beträffande förbudet mot professionell boxning såvitt avser träningsförhållanden användes i den departementspromemoria som låg till grund för propositionen (PM angående boxningsförbud, Ju 1969:1) uttrycket “deltaga i träning”. I den antagna lagtexten talas däremot, i enlighet med vad som föreslogs i propositionen, om den som “deltager i träningsmatch”. Anledningen till införandet av termen träningsmatch berördes inte särskilt i propositionen. Det kan emellertid förmodas att syftet varit att tydligare än som skett i promemoriaförslaget markera, att annan träning än sådan som består i slagträning – t.ex. rent konditionsstärkande övningar, skuggboxning och slag mot särskilda redskap (jfr prop. s 36) – inte är förbjuden. Det finns inte något som helst stöd för att skälet varit att begränsa förbudet till att gälla slagträning under mera tävlingsliknande former. Ståndpunkten att slagträning med sparringpartner omfattas av förbudet mot att delta i träningsmatch kan inte anses oförenligt med bestämmelsens avfattning. Vad som i målet blivit upplyst angående den skillnad som inom boxningssporten görs mellan sparringträning och träningsmatch kan inte mot bakgrund av de otvetydiga motivuttalandena i saken tilläggas betydelse vid fastställande av bestämmelsens innebörd. Med hänsyn härtill måste förbudet mot deltagande i träningsmatch anses omfatta sådan träning som professionell boxare bedriver med sparringpartner och som består i att boxarna utdelar slag mot varandra.”

Domen kritiserades av Göran Lambertz i Svensk Juristtidning 1986 s. 225. Han menade där att Högsta domstolen inte visat tillräcklig respekt för idrottens begreppstillämpning och att domstolen genom att bifalla åtalet med en extensiv tolkning av lagen naggat legalitetsprincipen i kanten. Han skriver också att han tror att många i detta fall skulle acceptera bedömningen att domstolen dömt i strid mot klar lag.

3.2 Nordisk utblick

3.2.1 Inledning

När det gäller att försöka hitta exempel på lämpliga lösningar på hur professionell boxning och andra kampidrotter kan regleras har jag valt att koncentrera mig på de nordiska grannländerna. Dessa har en förhållandevis likartad rättslig tradition som Sverige vilket underlättar jämförelserna med svensk rätt. I detta fall har länderna emeller-

tid valt delvis olika vägar. I Finland finns inte någon speciell reglering när det gäller kampsport eller arrangemang av sådana idrotter. Däremot finns det i både Norge och Danmark bestämmelser om såväl professionell boxning som andra kampsport. I avsnittet behandlas också EG-rättsliga aspekter på ett förbud mot professionell boxning.

3.2.2 Norge

Professionell boxning

I Norge är professionell boxning förbjuden sedan den 1 januari 1982. Den norska lagen om förbud mot professionell boxning liknar till stora delar den svenska. Straffskalan i Norge är något lägre än i Sverige. Den som deltar i tävling, uppvisning eller träningsmatch i professionell boxning döms till böter eller fängelse i högst tre månader (sex månader i Sverige). Samma straff riskerar den som arrangerar, lämnar ekonomiskt stöd till eller upplåter lokal till sådan verksamhet. Motsvarande gäller också den som i egenskap av manager ingår avtal eller medverkar till ingående av avtal om professionell boxning eller den som medverkar som domare eller sekond vid en match i professionell boxning.

Lag om organiserade kampaktiviteter som tillåter knockout

I Norge har det nyligen gjorts en översyn av bestämmelserna om kampsport. Denna har resulterat i en lag om organiserade kampaktiviteter som tillåter knockout (loven [2001-06-15-73] om organiserad kampaktivitet som tillåter knockout). Den nya lagen trädde i kraft den 1 januari 2002.

I lagen anges att en organiserad tävling, uppvisning eller träningskamp där knockout är tillåten endast får äga rum efter godkännande av regeringen. Med knockout avses i lagen att en deltagare måste avbryta en match på grund av slag mot huvudet. Vid bedömningen av om tillstånd skall ges skall det bl.a. läggas vikt vid om aktiviteten i tillräcklig grad tar hänsyn till utövarnas hälsa och säkerhet. Regeringen ges i lagen möjlighet att meddela närmare säkerhetsbestämmelser. När det gäller straffskala och vilka inblandade som kan straffas för brott mot lagen överensstämmer de bestämmelserna med vad som följer av lagen mot professionell boxning.

Föreskrifter utfärdade med stöd av lagen

Regeringen har med stöd av lagen utfärdat föreskrifter om säkerhetsbestämmelser. I föreskrifterna anges att en särskild nämnd skall behandla ansökningar om godkännande av organiserade kampaktiviteter som tillåter knockout. Som godkända kampaktiviteter räknas sådana som av Godkännandenämnden blivit uppförda på en särskild lista (kampaktivitetslistan).

Godkännande får endast ges om aktiviteten uppfyller de krav som uppställs i föreskrifterna. I föreskrifterna uppställs detaljerade krav avseende deltagare, arrangemang och funktionärer.

Varje organiserad kampaktivitet skall ledas av en domare som skall se till att tävlingen genomförs i enlighet med föreskrifterna och att en match stoppas om en av utövarna är så underlägsen att fortsatt match medför risk för skada. Domaren skall också ansvara för att resultat och eventuella skador förs in i deltagarens startbok. På den som skall vara domare ställs krav på kunskap om kampsporten, symtom och konsekvenser av huvudskador och skaderiskerna med tillåtna tekniker.

En tävlingsläkare måste finnas på plats. Denne skall ansvara för att deltagarna innan matchen är "tävlingsdugliga". Tävlingsläkaren skall också ha rätt att stoppa en match om det föreligger skaderisk.

En deltagare skall uppvisa läkarintyg för tävlingsläkaren. Intyget skall vara under ett år gammalt och infört i startboken. Läkarintyget skall innehålla en fullständig klinisk undersökning, en neurologisk undersökning och upplysningar om tidigare skador och sjukdomar av betydelse för deltagandet.

Den som förlorat en match på knockout p.g.a. träff mot huvudet eller vars match stoppats av domaren p.g.a. att deltagaren träffats i huvudet får inte delta i någon organiserad kampaktivitet under en tid av minst fyra veckor. Den som förlorat på detta sätt två gånger under en period av tolv månader blir avstängd i fyra månader och den som drabbats tre gånger inom tolv månader blir avstängd i ett år. En deltagare som har haft karantän p.g.a. träffar mot huvudet skall, innan han återupptar tävlandet, undersökas av en specialist i neurologi eller neurokirurgi.

Matchlängden per dygn och deltagare är begränsad till maximalt 12 minuters effektiv matchtid. Om det arrangeras två matcher inom ett dygn skall det vara minst sex timmars paus mellan matcherna. En rond får uppgå till högst tre minuters effektiv tid med minst en minuts paus mellan varje rond.

Deltagarna skall delas in i viktklasser med en maximal viktskillnad på tio kilo. Deltagarna får inte vara under 18 år eller äldre än 34 år.

Deltagarna skall bära huvudskydd och vara iförd annan skyddsutrustning som reducerar skaderisken. Arenan skall vara täckt av ett mjukt och stötdämpande material. Godkännandenämnden kan uppställa specifika krav för enskilda kampidrotter.

Godkännande kan bara ges om det finns tillgång till väl utvecklade rutiner för dopningskontroll och en lista över förbjudna preparat. Minimikravet på listan är att den omfattar de dopningsmedel som finns i en förordning om vad som är att anse som dopningsmedel.

Innan Godkännandenämnden fattar beslut om att godkänna en idrott skall yttrande inhämtas från det norska idrottsförbundet.

Godkännande kan ges för tre år och dras tillbaka om inte villkoren i föreskriften följs eller föreskriften ändras. Godkännandenämndens beslut kan överklagas till Kulturdepartementet.

Efter prövning har bl.a. WTF taekwondo, karate kyokushin, amatörboxning och kickboxning förts upp på kampaktivitetslistan och blivit godkända för en period av tre år med början i december 2001.

3.2.3 Danmark

Regleringens uppbyggnad

I Danmark finns bestämmelser om offentliga boxningsmatcher i ett s.k. cirkulär om offentliga boxningsmatcher (cirkulære 1989-12-20 om offentlige boksekampe). Cirkulärets bestämmelser omfattar såväl professionell boxning som amatörboxning. Dessutom finns bestämmelser om hur ansökan om tillstånd till "offentlige forlystelser" skall göras i en författning benämnd "politivedtaegt". Där framgår bl.a. att den offentliga tillställningen inte får utlysas innan polisen gett tillstånd till den. I cirkuläret anges att offentliga boxningsmatcher inte får äga rum utan tillstånd från polisen.

När det gäller kravet på polistillstånd har det danska Justitiedepartementet likställt thai- och kickboxning, professionell brottning, fribrottning och "catch as catch can" med boxningsmatcher.

Innehållet i cirkuläret om offentliga boxningsmatcher

I cirkuläret uppställs ett antal villkor som skall uppfyllas för att polisen skall meddela sådant tillstånd. Bestämmelserna är mycket detaljerade och omfattar allt från funktionärer, matchintensitet och utrustning.

Av bestämmelserna följer att en boxningstävling skall övervakas av en särskild tävlingsläkare som skall godkännas av polisen. En boxningsmatch får inte äga rum om inte båda boxarna kan uppvisa en startbok/licens som är förd i enlighet med särskilda regler om startböcker. Undantag från denna bestämmelse görs för utländska boxare om inte dessa boxares förbund har infört bestämmelser om startbok eller motsvarande ordning.

Den som skall delta i en boxningsmatch måste minst fylla 11 år det kalenderår som matchen genomförs. I matcher där barn och ungdomar mellan 11 och 17 år deltar får inte ålderskillnaden mellan boxarna vara större än två år. I professionella matcher måste deltagarna ha fyllt 21 år.

En boxare som fyllt 30 år eller gått 100 matcher skall genomgå en neurologisk undersökning och bli undersökt av en ögonläkare. Undersökningarna skall upprepas efter ytterligare 50 matcher och därefter efter var tjugofemte match.

I cirkuläret anges vidare att matcher inte får genomföras mellan boxare vars vikt skiljer sig mer än viktskillnaden mellan övre och nedre viktgränsen för någon av de klasser som de tillhör.

En boxare får inte delta i mer än en match per dygn och högst två inom en vecka. För deltagare i de danska amatörmästerskapen kan dock undantag göras så att en boxare kan gå tre matcher under ett veckoslut. Detta gäller emellertid inte boxare under 17 år. En boxare får inte gå fler än 20 matcher på ett år, oräknat representationsmatcher. För boxare mellan 17 och 19 år gäller 15 matcher som tak och för boxare under 17 år tio matcher.

Därutöver finns regler om rondernas längd och antal för de olika åldersgrupperna, bestämmelser om krav på huvudskydd för amatörboxare, tandskydd och suspensoar samt bestämmelser om hands-karnas utformning.

Cirkulär om tävlingsläkarens roll

Sundhetsstyrelsen (Danmarks motsvarighet till Socialstyrelsen) har meddelat föreskrifter om tävlingsläkarens uppgifter och befogenheter vid offentliga boxningsmatcher.

Där anges bl.a. att tävlingsläkaren skall säkerställa att deltagarna från hälsosynpunkt är i skick att delta. Läkaren skall också kontrollera att startboken är giltig. Detta gäller även vid professionella matcher, då läkaren skall kontrollera att boxaren har en av Dansk Professionelt Bokse-Forbund utställd startbok.

Tävlingsläkaren skall också i startboken fylla i uppgifter om en boxare knockats eller på annat sätt blivit illa åtgången. Läkaren skall avbryta en match när han kan konstatera att en fortsättning på matchen utgör en fara för någon av deltagarna.

I en bilaga till cirkuläret finns ytterligare mer detaljerad vägledning om tävlingsläkarens uppgifter och befogenheter. Bilagan består bl.a. av information om akuta och kroniska boxningsskador och information om hur läkaren skall agera under match.

Pågående diskussion om regelsystemet

I ett betänkande från Justitieministeriets Forlystelseudvalg (Betaenkning nr 1343, 1997) diskuteras kravet på polistillstånd för anordnande av boxningsmatcher.

Kulturministeriets representant i kommittén anförde att hans departement ansåg att idrottsutövning inte borde regleras av staten. Sundhetsministeriet och Sundhetsstyrelsen meddelade kommittén att man inte hade några invändningar mot att det liksom när det gäller andra idrotter överlämnas till respektive förbund att själva reglera området i enlighet med internationella regler.

Kommittén ansåg mot bakgrund av detta att tillståndskravet för boxningsmatcher var onödigt och att boxningscirkulären kunde upphävas. Kommitténs förslag har ännu inte genomförts.

3.2.4 EG-rätten

Förbudet mot professionell boxning torde inte stå i strid mot EG-rätten, eftersom det inte är diskriminerande till sin karaktär. Den slutsatsen har även bekräftats av Europeiska kommissionen som 1998 och 1999 prövade klagomål mot det svenska förbudet mot

professionell boxning. Kommissionen konstaterade att förbudet mot professionell boxning inte strider mot EG-fördraget eftersom det inte är diskriminerande. Det strider enligt kommissionen inte heller mot principen om samtyllämpning av kriminaliserade handlingar inom unionen.

Samma slutsats har också dragits i Norge. I propositionen till den norska lagen om organiserade kampaktiviteter som tillåter knock-out konstaterade det norska kulturdepartementet att det inte kunde se några begränsningar i EES-avtalet när det gällde möjligheterna att reglera kampaktiviteter som omfattar ekonomiska intressen. Eftersom regleringen inte är avhängig av utövarens nationalitet så bedömdes regleringen inte stå i strid med EES-avtalet.

3.3 Tidigare utredningar m.m.

3.3.1 Boxningssportens skadeverkningar (SOU 1961:46)

Chefen för Inrikesdepartementet gav i maj 1959 en medicinskt sakkunnig i uppdrag att följa frågan angående boxningssportens skadeverkningar. Resultatet av hans arbete redovisades i betänkandet Boxningssportens skadeverkningar (SOU 1961:46).

Utredningen konstaterade att boxning inte var någon stor sport i Sverige. Det fanns år 1960 omkring 100 boxningsklubbar med drygt 5 000 registrerade medlemmar. Av dessa var drygt 3 000 under 24 år gamla. En stor del av sporten utgjordes av träningsverksamheten, endast omkring 1 000 boxningsmatcher genomfördes varje år. Av dessa beräknades färre än tio procent avgöras genom knock-out.

Skador av såväl akut som kronisk karaktär kunde enligt utredningen inträffa. De akuta skadorna ansågs vanligen vara av relativt betydelselös natur även om under olyckliga omständigheter t.o.m. dödsfall kunde inträffa. De inte helt få dödsfall som rapporterats från utlandet hade till stor del inträffat inom professionell boxning, som enligt utredningen var avsevärt farligare än amatörboxningen.

Utredningen konstaterade att ett fyrtiotal svenska boxare under årens lopp hade ägnat sig åt professionell boxning. Man ansåg att en expansion av den professionella boxningen i Sverige skulle vara olämplig. Antalet varaktigt skadade eller möjligen skadade boxare i Sverige bedömdes sannolikt högst utgöras av ett hundratal, ackumulerade sedan år 1920. Endast få av dessa bedömdes lida av s.k.

äkta punch-drunk-tillstånd eller vara helt arbetsförmögna på grund av skadorna. Något större medicinskt problem ansåg därför utredningen inte att boxningen var även om det enskilda fallet kunde te sig nog så problematiskt.

3.3.2 Nordiska rådets kommitté

Vid Nordiska rådets session år 1963 hemställde rådet att regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige skulle göra en gemensam undersökning av boxningens skadeverkningar. Regeringarna tillsatte en gemensam nordisk kommitté med medicinskt sakkunniga från de fyra länderna.

Kommittén redovisade sitt uppdrag i april 1967 genom betänkandet *Boksningens medicinska skadeverkningar* (NU 1967:16). Kommittén redogjorde dels för de kända medicinska skadeverkningarna av boxning samt lämnade ett antal förslag på säkerhetsföreskrifter som skulle göra boxning säkrare.

Vid sin kartläggning av proffsboxningens omfattning kunde kommittén, i likhet med vad som konstaterats i SOU 1961:46, konstatera att proffsboxning utövades av relativt få personer. Antalet professionella boxare i Sverige varierade under åren 1961 till 1965 mellan fem och sex personer. Antalet amatörboxare som erhållit startbok och varit medlemmar i Svenska boxningsförbundet uppgick 1965 till drygt 3 100.

När det gäller de medicinska skadeverkningarna av boxning redogjorde kommittén för tidigare undersökningar och litteratur. Kommittén ansåg att en mera omfattande undersökning måste bli synnerligen tidskrävande, komplicerad och dyrbar.

Kommittén uttalade sammanfattningsvis bl.a. följande. "En enstaka boxningsmatch med hårda slag mot huvudet kan framkalla tecken på akut hjärnskada i två allmänt kända former: "knockout" eller "groggy state" (omtöcknat tillstånd), vilka bägge är uttryck för hjärnskakning. Hjärnskada kan dock uppstå utan att dessa två tillstånd har förekommit. – Svåra akuta hjärnskador är ganska sällsynta vid boxning men i den internationella facklitteraturen har dock refererats ca 300 dödsfall i anslutning till boxningsmatcher; i en del av dessa har boxaren i fallet slagit huvudet mot golvet. – Det kan vid boxning, i synnerhet professionell sådan, uppstå symtom på permanenta hjärnskador, bl.a. i form av olika grader av punch-drunk-syndrom. – Risken för kronisk hjärnskada är särskilt stor hos

primitiva, hårdföra boxare med bristfällig defensiv teknik. Risken kan ytterligare ökas om boxare med begynnande hjärnskador fortsätter med boxandet under lång tid. – Det är inte antalet knockouts som är avgörande utan antalet hårda slag mot huvudet. Kronisk hjärnskada kan förekomma hos boxare som aldrig varit utsatta för knockout. – Hos amatörer synes punch-drunk-syndrom hittills bara ha påvisats hos boxare vars aktiva period inföll innan nuvarande bestämmelser infördes. – Det är experimentellt påvisat – och i kliniskt arbete gjort sannolikt – att upprepade slag mot huvudet, vilka var för sig inte medför medvetandestörningar, kan framkalla obotliga hjärnskador. Detta gäller vare sig slagen mottas under loppet av en kort tidsrymd (t.ex. en enstaka boxningsmatch) eller under en längre period. – Det är en klinisk erfarenhet att det efter svåra akuta hjärnskador kan uppstå psykiska defekter vilka är svåra att påvisa med allmänna testmetoder men som framför allt visar sig genom individens bristande sociala anpassning. – Även om döda hjärnceller inte kan ersättas, kan följderna av enstaka hjärnskador skenbart helt övervinnas genom att döda nervcellers funktion övertas av andra nervceller. Vid upprepade skador kan detta emellertid bara försiggå så länge hjärnans resurser är tillräckliga.”

3.3.3 Nordiska rådets rekommendation

Inför Nordiska rådets 17:e session 1969 väcktes ett medlemsförslag om att rådet skulle rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att i lag förbjuda professionell boxning. Förslaget remissbehandlades och bereddes i de fyra länderna och i rådets juridiska utskott. Juridiska utskottets majoritet föreslog att rådet skulle rekommendera regeringarna att söka genomföra om möjligt likartade säkerhetsföreskrifter för att minska eller utesluta risken för skador vid såväl amatörboxning som professionell boxning. Utskottets minoritet föreslog i en reservation att rådet skulle bifalla medlemsförslaget om förbud mot professionell boxning. Nordiska rådet biföll den reservationen och rekommenderade således ett förbud i lag mot professionell boxning i de nordiska länderna. Efter det att Sverige år 1970 infört ett sådant förbud och intresset för saken i de övriga nordiska länderna visat sig mycket begränsat avskrevs rekommendationen år 1972.

3.3.4 Promemorian (Ju 1969:1) angående boxningsförbud

Justitiedepartementets promemoria (Ju 1969:1) angående boxningsförbud tog upp frågan om förbud mot boxning mot bakgrund av Nordiska rådets betänkande och remissbehandlingen av detta.

I promemorian konstaterades att det vid sidan av de medicinska skadeverkningarna också kunde anföras andra skäl mot boxningen. De skäl som anfördes i promemorian var den förråande inverkan som boxningen ansågs ha – förutom på deltagarna – på åskådarna samt de osunda ekonomiska intressen som gjorde sig gällande i samband med professionell boxning.

Det ansågs att tävlingar och uppvisningar i boxning hade en förråande verkan framför allt på ungdomar och andra personer med lättpåverkat psyke. Denna skadliga inverkan riskerade att motverka de försök som gjordes i samhället att komma till rätta med den ökande våldsmentaliteten.

När det gällde de ekonomiska intressena ansåg man det som stötande att boxare och arrangörer kunde göra sig stora ekonomiska vinster på en verksamhet som är inriktad på att åstadkomma skador hos deltagarna. Avsevärda risker ansågs också föreligga för att arrangörer och andra som har ekonomisk fördel av boxarens verksamhet skjuter hänsynen till dennes hälsa åt sidan. Den enskilde boxaren kunde också av vinstbegär drivas att i sin boxning ta allvarliga risker för sin egen hälsa.

Promemorian diskuterade förbud både mot professionell boxning och mot boxning över huvud taget. I promemorian föreslogs införande av en lag mot professionell boxning. För att få in synpunkter från remissinstanserna i frågan om ett förbud mot boxning bifogades också ett sådant förslag. I promemorian togs emellertid inte ställning till om ett förbud borde drabba också amatörboxningen.

3.3.5 1982 års utredning om skadeverkningar inom amatörboxningen

I december 1979 beslutade regeringen att tillsätta en utredning med uppgift att från medicinska utgångspunkter studera amatörboxningen. Utredningen skulle söka ge ledning för en bedömning av om amatörboxningen enligt då gällande regler och med tillämpning av då gällande säkerhetsbestämmelser var förenad med sådana risker

att det var befogat med någon form av samhällsinskränkning. Utredningen redovisade sitt resultat i betänkandet Svensk amatörboxning och skadeverkningarna (SOU 1982:22).

I betänkandet redovisades tidigare utredningar och förslag rörande amatörboxning. Utredningen redogjorde för amatörboxningens regler och säkerhetsföreskrifter. De utredningar som gjordes under 1960-talet om boxningssportens risker följdes upp och utvärderades av utredningen samt ställdes i relation till skaderisker inom annan sport och idrott.

Utredningen kom fram till att det inte kunde anses föreligga skäl för att ingripa med förbud mot svensk amatörboxning i den utformning den då hade. Utredningen ansåg att det även i fortsättningen borde ankomma på amatörboxningens organisation inom Riksidrottsförbundet att i likhet med vad som gäller för andra idrotter utforma regler och säkerhetsföreskrifter i samråd med idrottsmedicinsk expertis.

3.3.6 Europarådet

Europarådet antog i april 1999 en rekommendation (R [99] 11) till medlemsländerna om att förbjuda kampsportsarrangemang med begränsade regler typ cage fighting. I arbetet med rekommendationen har Europarådet bl.a. beaktat Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, särskilt artikel 3 och 8. I artikel 3 stadgas att ingen får utsättas för tortyr eller förnedrande behandling eller bestraffning. Av artikel 8 följer att konventionsbundna stater skall skydda den fysiska integriteten för personer inom dess jurisdiktion. Europarådets rekommendation om förbud grundar sig på att om våldet skall minska i samhället så måste det bekämpas i alla dess former. Vidare tar Europarådet i beaktande framväxten av fenomenet med s.k. "idrottsligt" våld som underhållning t.ex. "free fights". Europarådet beaktade också att våld och barbariska och våldsamma gärningar begångna i idrottens namn inte har något socialt värde i ett civiliserat samhälle med respekt för mänskliga rättigheter. Europarådet tog också i beaktande att kampidrotter sådana som cage fighting inte kunde betraktas som sporter och att de utgör en fara för åskådarna, riskerar deltagarnas hälsa och har band till olagliga aktiviteter, fram för allt vadhållning.

3.3.7 Riksidrottsförbundets rapport om nya kampsporter

Regeringen gav i december 1998 Riksidrottsförbundet i uppdrag att göra en kartläggning av förekomsten av s.k. nya kampsporter i Sverige.

I redovisningen av uppdraget som gjordes i december 1999 görs en översiktlig kartläggning av de kampsporter som är med i Riksidrottsförbundet samt några av de kampsporter som står utanför förbundet.

I en värdering angående kartläggningen anförde Riksidrottsstyrelsen följande.

“Riksidrottsstyrelsen (RS) konstaterar utifrån den gjorda kartläggningen att många av de beskrivna kampsporterna utanför RF tillåter slag och sparkar i en grad som inte tillåts inom de idrotter som finns organiserade under RF. Graden av “tillåtet våld” varierar mellan de olika verksamheterna, och är i mycket beroende av hur detaljerade tävlingsreglerna i detta hänseende tillåts vara.

Bortsett från boxning (Svenska Boxningsförbundet) tillåter endast taekwondo (Svenska Taekwondoförbundet) träffar mot huvudet som kan kategoriseras som “knockdown/knockout” (i taekwondo dock enbart med fottekniker). Svenska Budoförbundet deklarerat ett klart avståndstagande mot knockout som vinstgivande moment, men har detta till trots accepterat att två grenar inom förbundet (wushu och kyokushinkai) tillåter slag mot huvudet när dessa idrotter utövas i internationella sammanhang under respektive internationellt förbunds regler.

Enligt RS mening måste i grunden all idrottslig verksamhet som är förenad med risker för den enskilde utövaren kringgärdas av regler. Tydliga regler som på ett rimligt sätt skyddar utövarna och som kan accepteras av samhällets rättsordning. Enligt idrottens verksamhetsidé är idrott en fysisk aktivitet som vi utför för att må bra. Idrottslig verksamhet i allmänhet, men kampsporter i synnerhet, måste därför bedrivas inom ramen av tillräckliga säkerhetsföreskrifter för att undvika att utövarna utsätts för skador. Detta gäller idrotter inom RF, men bör likväl gälla för motsvarande verksamheter utanför RF.

Samtidigt är det viktigt att överträdelser mot idrottens regler i dessa hänseenden beivras med kraftfulla straffsanktioner. Inom RF gäller vid straffmätning att påföljden för våld skall vara kännbar. Hur regler efterlevs, och i vilken grad straffsanktioner förekommer utanför RF är inte klarlagt.

Utifrån den gjorda kartläggningen, och med tanke på den senaste tidens offentliga debatt, är det enligt RS uppfattning omöjligt att förbigå lagen om förbud mot professionell boxning. Frågan är om några av de praktiserade kampsporterna kan likställas med professionell boxning, och om de därmed i egentlig mening borde inrymmas under denna lag. RS delar härvidlag den uppfattning som Kulturutskottet framfört (1999/2000:KrU3), men anser med tanke på gjord kartlägg-

ning av nya kampsporter att det finns skäl att utreda en eventuell utvidgning av lagen.

Sammanfattningsvis är det enligt RS bedömning alltid till skada för idrotten om den blir förbunden med våld. Ett oreglerat och i många stycken okontrollerat våld inom kampsporter utanför RF kommer därför otvivelaktigt att inverka negativt på de kampsporter som utövas inom RF. Samtidigt måste de kampsportförbund som finns inom RF kontinuerligt följa upp sina säkerhetsregler och handfast beivra överträdelser mot dessa.”

4 Kampidrotternas roll i det svenska samhället

4.1 Inledning

I direktiven till denna utredning anges att kampsporternas specifika sociala funktion och möjligheter att bidra till integration och anpassning i samhället är viktiga frågor som utredningen skall överväga.

Jag kan konstatera att någon större vetenskaplig studie av kampidrotters sociala roll inte har gjorts. Inte heller har några större sådana studier gjorts när det gäller kampidrotternas roll för integration eller deras påverkan på utövarnas benägenhet att begå brott.

Att genomföra sådana undersökningar kräver avsevärda resurser både när det gäller tid och ekonomi. Detta både när det gäller planering, genomförande och analys. Jag har därför inte inom ramen för mitt uppdrag haft möjlighet att genomföra någon sådan undersökning.

Ämnet har emellertid berörts i en del artiklar, rapporter och avhandlingar som jag tagit del av under utredningens gång. Frågeställningarna om kampidrotters sociala roll har också aktualiserats i samband med de frågor som ställts till företrädare för de olika sporterna samt har studerats vid de olika studiebesök som gjorts.

4.2 Kampidrotternas utveckling i Sverige

De kampidrotter som funnits längst tid i Sverige är boxning och brottning. Dessa kom till Sverige runt år 1900, och dominerade i stort sett det utbud av kampidrotter som svensken hade att välja på fram till andra halvan av 1900-talet. Svenska Brottningsförbundet bildades 1909 och blev med i Riksidrottsförbundet 1920. Svenska Boxningsförbundet bildades 1919 men fick inte inträde i Riksidrottsförbundet förrän 1939. Därefter har många nya idrotter

kommit till Sverige och tagit över en del av "kampidrottsmarknaden". Dessa nya idrotter har till stor del sitt ursprung i andra kulturer än den västerländska. De allra flesta av de nya kampidrotterna har sitt ursprung i ostasien.

Redan 1904 presenterades ju-jutsu i svensk dagspress och idrottspress. Ju-jutsu beskrevs inte bara som en dramatiskt effektiv självförsvarsteknik utan också som en form för fysisk träning. Något större genomslag fick emellertid inte ju-jutsun förrän senare (ju-jutsun ingår numera sedan 1968 i Budoförbundet). I stället kom judon att dominera. Den kom till Sverige runt 1950. Mot slutet av detta decennium hade ett stort antal klubbar startats i Sverige och 1960 bildades Svenska Judoförbundet. Förbundet blev året efter medlem i Riksidrottsförbundet.

I Riksidrottsförbundets föreningsstatistik 1968–2001 kan man följa utvecklingen när det gäller antalet föreningar i de olika specialförbunden. Där kan man läsa ut att boxningen drabbades av en kraftig nedgång i slutet av 1960-talet och i början av 1970-talet. Nedgången sammanfaller tidsmässigt med beslutet att förbjuda professionell boxning i Sverige. Därefter har boxningens utövarantal långsamt ökat. År 2001 fanns t.ex. 147 föreningar jämfört med endast 76 bottenåret 1970. Brottningen å sin sida uppvisar en över tiden långsamt nedåtgående trend när det gäller antalet föreningar. Från drygt 200 år 1968 till drygt 150 år 2001.

Det är något svårare att följa de övriga kampidrotternas utveckling. Detta eftersom både Svenska Judoförbundet och Svenska Taekwondoförbundet har varit med i Svenska Budoförbundet, men nu är självständiga förbund. Antalet föreningar anslutna till Judoförbundet har dock under perioden 1968–2001 ökat kraftigt från 59 till 158. Budoförbundet har hela 580 föreningar anslutna jämfört med 95 år 1971. Taekwondo har en kort historia som eget specialförbund och blev medlem i Riksidrottsförbundet så sent som 1997. Antalet föreningar har legat runt 150.

Varken Boxningsförbundet eller Brottningsförbundet är längre störst bland kampidrottsförbunden inom Riksidrottsförbundet. Enligt förbundens årsredovisningar för 2001 var Budoförbundet det klart största förbundet, följt av judon. Budoförbundet var i storlek räknat nummer 32 bland Riksidrottsförbundets 67 specialförbund.

Förbund	Antal medlemmar
Budo	30 443
Judo	13 343
Brottning	*3 516
Boxning	7 327
Taekwondo	5 805

* Antal licenser, antalet medlemmar beräknas uppgå till drygt 11 000.

Efter hand har det också etablerats ett antal nya kampidrotter i Sverige som, ännu inte, är med i Riksidrottsförbundet. En del av dessa har många utövare. Exempelvis uppskattar Svenska Kickboxningsförbundet att det finns mellan 2 000 och 3 000 personer som aktivt tränar kickboxning och Svenska Thaiboxningsförbundet anger antalet aktiva utövare till omkring 3 000.

Enligt statistik från Statistiska centralbyrån från 2001 när det gäller tävlingsaktiviteter har "kampsporter" en stark ställning, särskilt i åldrarna 7–14 år och 15–29 år. I åldrarna 7–14 år ligger de på nionde plats och i gruppen 15–29 år återfinns de på tredje plats när det gäller uppgivna tävlingsaktiviteter. Ett problem med undersökningen är emellertid att det saknas en gemensam definition av vad kampsporter är. Den som svarat har själv fått göra sin definition av begreppet.

Göteborgs stad genomför sedan 1996 vart tredje år en stor fritidsvaneundersökning (Frivan) där ungdomar tillfrågas om sina fritidsvanor. Frivan är den största undersökningen av barns och ungdomars fritidsvanor i en och samma kommun. Den genomförs av Idrotts- och föreningsförvaltningen i Göteborg tillsammans med samtliga stadsdelsförvaltningar och utbildningsförvaltningen. Alla Göteborgsungdomar, i årskurs 4–9 i grundskolan och från och med 2002 också årskurs 1–3 i gymnasiet, ges möjlighet att svara på frågor om vad de gör, och vad de vill göra, på sin fritid. Hela undersökningen finns på Internet, <www.frivan.goteborg.se>. Den senaste, som genomfördes i november 2002, publicerades i januari 2003 och omfattar ungefär 45 000 elever. Svarsfrekvensen uppgick till 80 procent.

Av den senaste undersökningen framgår att sju procent av pojkarna och fyra procent av flickorna i årskurs 4–9 regelbundet utövar kampidrotter. Boxningen är särredovisad och när det gäller

den utövas den regelbundet av fem procent av pojkarna och tre procent av flickorna.

När det gäller gymnasiet utövas kampidrotter av sju procent av pojkarna och tre procent av flickorna. När det gäller boxning är procentsiffrorna desamma som gäller för grundskoleeleverna.

Vid en fritidsvaneundersökning i Malmö från 2001, som omfattade drygt 630 ungdomar i åldrarna 13–16 år från fem olika skolor svarade 374 att de var med i någon förening. Åtta procent av dessa ägnade sig åt kampidrotter.

4.3 Varför kampidrotter?

I nästan alla idrotter finns ett tävlingsmoment som attraherar deltagaren. Detta gäller självklart också för kampidrotterna. För de flesta tävlingsinriktade kan man nog anta att det är ett mindre steg att ta för att delta i tävlingsverksamhet i tennis eller badminton än att tävla i en kampidrott där man kan utsättas för risken att bli träffad av en motståndares slag eller sparkar.

Gemensamt för de flesta av de kampidrotter som ingår i mitt uppdrag är att endast en mycket liten del av utövarna tävlar i sin idrott. Ofta ligger andelen av de medlemmar som tävlar mellan fem och tio procent. I stället verkar det vara så att den stora majoriteten utövar sin idrott för motion eller personlig utveckling.

Som exempel kan nämnas Boxningsförbundet med sina drygt 7 000 medlemmar. Av dessa är det endast omkring 600 som har tävlingslicens. Boxningen i Sverige är i stället till största delen inriktad på motion. Boxningsträning förekommer i många gym runtom i landet, där man lånat boxningens olika träningsmoment, för att bedriva allmän friskvård.

Samma mönster gäller också för idrotter som karate, thaiboxning och kickboxning. Detta underlättas också genom att inom flera av kampidrotterna, särskilt de med asiatiskt ursprung, finns graderingssystem. De olika graderna symboliseras i allmänhet med bälten i olika färg. Graderingen innebär att utövaren avlägger ett prov. Vid graderingen gäller det att visa att man kan de tekniker som stipuleras för den högre graden. Om utövaren klarar provet får han eller hon rätt att bära ett bälte i en annan färg som markerar den högre graden. Denna ordning gör att kampidrottsutövare har möjlighet att mäta sin egen utveckling utan att tävla mot någon

annan. Det ger också möjlighet till att utövarna kan utvecklas var och en efter sin förmåga.

Kampidrotter, t.ex. karate och kung fu, förekommer ofta i våldsamma filmer där rollfigurerna slår och sparkar varandra med tekniker som för tanken till österländska kampidrotter. Filmerna visar att det är tufft med kampidrotter och jag antar att en del personer söker sig till dessa idrotter just på grund av att det i vissa kretsar anses häftigt att träna kampidrotter.

Detta är dock sällan huvudskälet till att människor ägnar sig åt kampidrotter. Kampidrotternas roll i samhället är framför allt ett sätt att motionera och ha roligt. Att träna kampidrott har blivit en av de vanligare träningsaktiviteterna i Sverige. Många tränar också kampidrottsliknande aktiviteter, t.ex. boxaerobics, i gym som inte har någon koppling till någon kampidrottsorganisation.

Kampidrotter kopplas ofta samman med självförsvar. När det gäller de kampidrotter som bedrivs i Sverige i dag anger majoriteten att de inte sysslar med självförsvar utan att inriktningen på deras idrott är träning och tävling. Exempelvis har Judoförbundet i en principdeklaration rekommenderat klubbarna att inte marknadsföra judo som självförsvar utan som en motionsform och en tävlingsidrott. Ett liknande resonemang förs av taekwondoförbundet som anför att sedan idrotten blev en OS-gren så har utvecklingen styrt mot det västerländska idrottsidealet och självförsvarsaspekten har fått stryka på foten.

Det finns också idrotter där självförsvar är grundidén. Ett exempel är krav maga som beskriver verksamheten som ett renodlat, enkelt och realistiskt självförsvar. Reglerna för krav maga beskrivs som de nödvärnsbestämmelser i de lagar som gäller i det land som verksamheten bedrivs.

En verksamhet som blivit aktuell de senaste åren och bör nämnas här är självförsvar för kvinnor/flickor. Staten har bland annat genom Allmänna arvsfonden gett bidrag till idrottsföreningar och kvinnojourer för att sprida kunskap om hur man försvarar sig mot angrepp.

Verksamheten med självförsvar för flickor har lett till en debatt där kritik riktats mot att det våld som lärs ut är alltför farligt.

Jag har inte underlag för att bedöma den ena eller andra självförsvarsverksamheten. Det är emellertid av stor vikt att den som lär ut våld som självförsvar är noga med att också lära ut vilka regler och begränsningar som finns när det gäller rätten till

nödvärn. Det är också viktigt att de tekniker som lärs ut är anpassade till denna.

4.4 Vem sysslar med kampidrott?

Boxningssporten har funnits i Sverige i omkring 100 år. Dess långa historia gör den också särskilt intressant när man vill studera en kampidrotts sociala roll.

Den svenska boxningssportens historia behandlas i Mats Hellspongs avhandling *Boxningssporten i Sverige – En studie i idrottens kulturmiljö*, Stockholm 1982. I avhandlingen redovisas boxningssportens utveckling och roll i Sverige under tiden från att den började introduceras i Sverige under slutet av 1800-talet. Han anser att under den tiden har boxningen ofta ansetts som en sport för individer som haft låg status i samhället. Den har under sin numera tämligen långa tid i Sverige kommit att utvecklas från en arbetarsport till en idrott som tilltalar många personer med utländsk bakgrund.

Det finns stora variationer när det gäller i vilken utsträckning kampidrotterna vänder sig till barn och ungdomar. Med en viss generalisering kan man säga att det framför allt är de stora kampidrotterna inom Riksidrottsförbundet som i någon större utsträckning vänder sig till barn och ungdomar under 18 år. Kickboxning och thaiboxning, som står utanför Riksidrottsförbundet, har dock båda verksamhet för yngre. Flera av de andra idrotterna som tillfrågats anger att deras verksamhet kräver en personlig mognad som gör att det är lämpligt att börja först när man blivit något äldre.

Ett gemensamt drag hos många av kampidrotterna är att de attraherar många med utländsk bakgrund. Detta gäller såväl de för Sverige klassiska grenarna boxning och brottning som de idrotter som kommit till Sverige under senare tid.

När det specifikt gäller boxning så anger Svenska Boxningsförbundet som grundtanke för sin verksamhet att ingen skall förvägras rätten att utöva boxningssporten och någon diskriminering får inte förekomma. Alla skall vara välkomna oavsett födelseort, religion eller kön.

Svensk boxning har en mycket stor andel utövare med utländsk bakgrund. Detta förhållande visade sig tydligt vid SM i boxning.

Boxningsförbundet beräknar att uppåt 70 procent av föreningsmedlemmarna i storstadsregionerna har utländsk bakgrund i första eller andra generationen. I landsorten är procentsiffran lägre men ändå hög jämfört med andra idrotter. En förklaring till det kan, enligt förbundet, vara att boxningssporten finns över hela världen, att den är billig att utöva samt att den genom sin intensitet och hårda träning befrämjar sammanhållning i respektive förening och blir därmed ett viktigt steg in i det svenska föreningslivet, idrotten och samhället.

Boxningsklubben Uppsala IF, som utredningen har besökt, är ett tydligt exempel på boxningens roll som en mångkulturell sport. Inom klubben fanns under våren 2002 inte mindre än 28 nationaliteter representerade.

Jag instämmer med Hellspong när han, redan 1982, skriver att ett viktigt skäl till invandrarnas relativt sett större intresse för boxning kan vara att de kommer från länder där boxning har hög prestige som sport. Detta gäller naturligtvis inte bara boxning utan också brottning och flera av de kampidrotter som kommit till Sverige på senare år.

Statistiska centralbyrån (SCB) gjorde under våren 2002 en undersökning av idrottsvanor bland ungdomar med invandrarbakgrund. 3 000 statistiskt utvalda ungdomar 13–20 år fick svara på sina idrotts- och motionsvanor. Ungdomarna delades in i tre kategorier; ungdomar födda utomlands, ungdomar födda i Sverige men vars båda föräldrar är födda utomlands samt ungdomar i Sverige med en förälder född utomlands. Svarsfrekvensen i studien var omkring 50 procent.

I redovisningen av undersökningen gjordes iakttagelsen att kampsporterna, inklusive boxning, ofta betraktas som "invandraridrotter". Man konstaterade att dessa säkert har en stor andel invandrarungdomar i sitt led, men att de totalt sett är förhållandevis små, även bland invandrarungdomarna. Kampidrotterna utövades sammanlagt av tio procent av de som svarade. De idrotter som hade den största andelen utövare bland de som svarade var fotboll (42 procent), innebandy (13 procent) och basket (11 procent). Bland de individuella idrotterna är det emellertid endast ridning som har ungefär lika många utövare som kampidrotterna. Det kan dock konstateras att ridningen framför allt är stark bland dem som har en utländsk förälder medan judo, karate och taekwondo har ett stort antal utövare bland de vars båda

föräldrar är födda utomlands. Nästan nio procent av de med den bakgrunden ägnar sig åt någon av dessa idrotter.

4.5 Kampidrotter och integration

Deltagande i idrottsrörelsen ger den enskilde goda möjligheter att bli en del av en större gemenskap och bli integrerad i det svenska samhället. Det gäller såväl den som aktivt utövar eller tränar en idrott som den som engagerar sig som ledare i en idrottsklubb.

I idrottsrörelsens idéprogram "Idrotten vill" som antogs av Riksidrottsförbundets stämma år 1995 uttrycktes detta på följande sätt:

"Idrotten är till hela sin idé internationell. Idrottsligt utbyte mellan olika nationer och etniska grupper på alla nivåer breddar våra kontakter, den ökar vår förståelse för andra kulturer, och stärker samverkan mellan människor över nationsgränserna. Genom att idrotten är gränslös kan den via föreningarna bidra till att integrera nykomlingar i det svenska samhället. Människor av olika nationalitet, ras och religion kan med idrottsgemenskapen som utgångspunkt lära känna varandra, respektera och förstå varandras olika värderingar, vilket motverkar främlingsfientlighet och rasism".

Det är som nyss nämnts ett tydligt mönster att flera av de kampidrotter som utredningen tittat närmare på har en stor del utövare med utländsk bakgrund. När det gäller ledarsidan är bilden lite annorlunda. Antalet ledare med utländsk bakgrund står oftast inte i proportion till antalet utövare med liknande bakgrund. Undantag från detta finns, ett exempel är taekwondo där majoriteten av instruktörer och klubbledare har utländsk bakgrund.

Frivan 1999 visade att intresset för budo, judo och andra kampidrotter är relativt litet, jämfört med t.ex. fotboll, men lika stort som intresset för mer traditionella aktiviteter som t.ex. basket.

Utövarna av kampsporter är dock betydligt färre än utövarna av basket, vilket kan bero på flera faktorer. Det faktiska utbudet av träningsmöjligheter är mindre, färre föreningar är representerade i de olika stadsdelarna och kampidrotter är heller ingen vanlig aktivitet inom skolidrotten. Frivan visar att det finns en stor potential för en ökad aktivitet inom kampidrottsområdet som i dag inte utnyttjas.

Socioekonomiskt har de aktiva en relativ övervikt av ungdomar från områden där många har invandrarbakgrund. Det finns dock stora skillnader mellan olika grenar och klubbar.

Boxning har vid ett par tillfällen använts som ett medel för att stärka integrationen bland ungdomar. Ett projekt involverade Narva och Tensta boxningsklubbar. BK Narva är belägen i Stockholms innerstad och Tensta är en förort till Stockholm.

Genom medel från Allmänna arvsfonden och Stockholms Stads integrationsförvaltning genomfördes hösten, vintern, våren 2000-2001 ett projekt där skolungdomar från olika högstadieskolor, såväl från Stockholms innerstad som från Stockholms förorter, bussades till boxningsträning. Varannan vecka tränade eleverna hos BK Narva på Östermalm och varannan hos Tensta BK eller BK Dalen. Inom ramen för projektet förekom också etikföreläsningar över olika teman, bl.a. alla människors lika värde, jämställdhet mellan män och kvinnor och solidaritet med svaga och utsatta. Projektet ligger för närvarande nere eftersom det saknas pengar till en fortsättning.

Av den utvärdering av projektet som gjordes kan man ändå dra slutsatsen att de deltagandes intresse för att hålla sig i form ökade, men också att deltagarnas attityder till personer från andra områden och med annan etnisk bakgrund ändrades på ett positivt sätt.

4.6 Kampidrotter och jämställdhet

Frivan visar att kampidrotterna generellt inte är särskilt jämställda ur ett genusperspektiv, även om de inte är lika könssegregerade som t.ex. ishockeyn. I synnerhet vissa nyare aktiviteter inom kampidrottsområdet som exempelvis capoeira som är en kombination av kampidrott, dans och akrobatik, är väl integrerade, såväl ur genus- som socioekonomiskt perspektiv, och är dessutom snabbt växande. Det finns också nya föreningar som endast rekryterar flickor. Detta framför allt med inriktningen självförsvar.

Frivan visar att kampidrotten lätt skulle kunna bli mycket mer jämställd på flera plan, eftersom de tänkbara utövarna, de som har stort intresse men inte ännu är aktiva utövare, till mycket stor del är flickor i stadsdelar där det finns få invånare från andra kulturer än den svenska. Det innebär att det skulle kunna komma många fler flickor till dessa aktiviteter. Det finns således ett underlag för

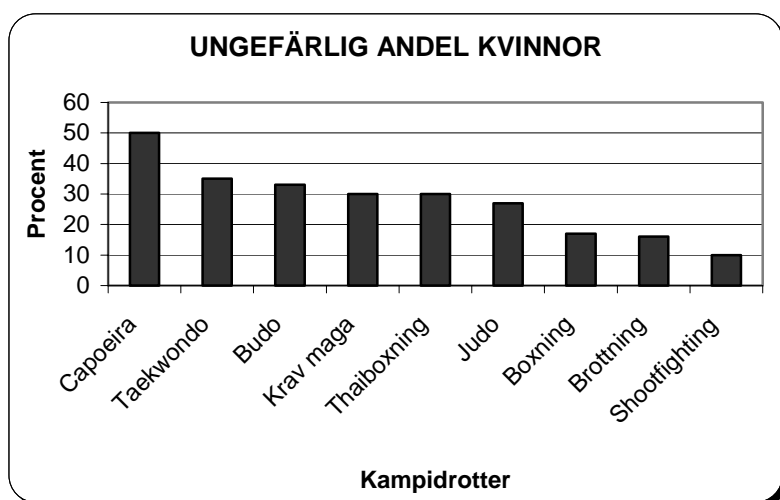
att kampidrotterna i Göteborg och andra storstäder med mycket enkla styrmedel, t.ex. bidrag och särskilda insatser, skulle kunna utveckla en ökad bred integration.

Också utan styrmedel är det sannolikt att utvecklingen efter hand kommer att gå däråt, då det visar sig att de nya utövarna av dessa aktiviteter tenderar att vara flickor från stadsdelar med få invånare med utländsk bakgrund.

Närmare granskning visar att det i vissa kampidrottsklubbar (Martial Art, Kung Fu m.fl.), bland de aktiva i de högre åldrarna, finns många universitetsstuderanden eller högutbildade med kvalificerade yrken, och att dessa kommer både från olika invandratäta förorter och från områden med mycket få invånare med annan bakgrund än svensk. I många föreningar finns det också äldre flickor aktiva (>20 år). Det tyder på att det i dessa klubbar också finns en beredskap att ta emot nya utövare av bägge kön och med olika socioekonomisk bakgrund.

Utredningen visar att det lokalt i Göteborg skulle gå att öka andelen flickor med hjälp av föreningssatsningar i områden där intresset är mycket högt och utövandet lågt. Detta är till viss del också genomfört bland Budoförbundets föreningar i Göteborg (källa Budoförbundet Gbg och Göteborgs Wing Chunförening)

Sammanfattningsvis är det uppenbart att kampidrotterna har stor förmåga att vara en arena för integration sett ur både genus- och socioekonomiskt perspektiv. På grundval bland annat av de svar som kommit in på den enkät som jag skickat ut till kampidrotterna kan man göra följande sammanställning över andelen kvinnliga utövare som anges av ett antal kampidrotter.

Brottning och boxning avser andelen kvinnor av licensierade utövare

4.7 Kampidrotternas roll för personer med sociala problem

I de svar som kommit in på min frågeenkät till kampidrotterna betonar flera av idrotterna den fostrande roll som deras idrott har på ungdomar. I sitt svar har också Boxningsförbundet anfört boxningens fostrande inriktning. Detta eftersom sporten kräver hög självdisciplin och noggrann regelåttlydnad. Sedan lång tid tillbaka har de ofta lyft fram detta som något positivt med boxningen som svar på argumentet att den är skadlig och förråande.

Åter till Hellspong, som menar att man kan konstatera att alla boxningsklubbar ger samtliga intresserade pojkar en chans att komma med i gemenskapen, även sådana som har rykte om sig som rötägg. Det är tränarens sak att tukta en alltför karsk nykomling.

Han konstaterar också att det är svårt att göra en entydig utvärdering av boxningssportens roll för personer med sociala problem. Sportens kritiker menar att boxningsklubbarna "lär folk att slåss". Det är dock troligt att problembarnen kan detta redan innan de börjar träna boxning. Det är i dag inte heller sant, att kunskaper i boxning är särskilt effektiva eller relevanta i vanliga gatuslagsmål, i varje fall inte i jämförelse med de österländska försvarstekniker, t.ex. karate som även lär ut användningen av effektiva sparkar. Möjligen finns risken att erfarenheter av boxning

kan ge en överdriven och aggressiv självkänsla hos en och annan av sportens utövare.

Även om det i de flesta fall är intresset för sporten och de sportsliga framgångarna, som är den starkaste drivkraften för boxningsledarna, har dessa inte sällan sociala ambitioner med sin verksamhet. Man stöter inte bort vare sig riskabla bråkmakare eller uppenbart talanglösa motionärer och ser social fostran som en av verksamhetens funktioner. Hos några ledare dominerar t.o.m. de sociala ambitionerna.

Hellspong drar vidare slutsatsen att det är svårt att bevisa att amatörboxning återför rötägg till en ordnad och disciplinerad tillvaro. Troligen medför i och för sig seriös boxningsträning avhållsamhet från socialt skadliga fritidsbeteenden. Men vad som händer med en socialt belastad individ sedan han slutat med boxningsträningen är svårare att bedöma. Jag kan konstatera att det som Hellspong fastställde i sin utredning om boxningens sociala roll på 1980-talet fortfarande gäller i dag.

Anita Koljef och Åsa Säfström skrev år 2001 en C-uppsats vid Göteborgs universitet om kampidrotter med titeln "Kampsport – en tillgång eller en belastning för ungdomar i riskzonen?" De menar i sin uppsats att kampsporter kan ha funktionen av behandlingsredskap under vissa förutsättningar. Dessa är att det sker under mycket medvetna och optimala förhållanden, dvs. en samverkan mellan t.ex. socialtjänst och klubb, där instruktören åtar sig att även fungera i någon form som mentor för den unge.

Vid två av mina studiebesök har jag kunnat inhämta att kampidrotter kan användas för att fånga upp ungdomar med problem t.ex. i skolan för att förhoppningsvis leda in dem på rätt spår. Såväl boxningsklubben Uppsala IF och kampidrottsklubben GAK Enighet i Malmö är på olika sätt engagerade i sådana frågor. Samtliga som vill börja med boxning hos Uppsala IF skriver på ett avtal med klubben om att de skall sköta skolan och avhålla sig från droger. Den som inte sköter sig får inte följa med på tävlingar och resor. I avtalet ingår också att klubben försöker hjälpa till om medlemmen får problem.

GAK Enighet har ett samarbete med en gymnasieskola i Malmö inom ramen för det s.k. individuella programmet. Samarbetet innebär att ett antal elever vid sidan av skolarbetet också har ett antal timmar med kampidrottsträning på schemat varje vecka.

Såväl boxningsklubbar som andra kampidrottsklubbar har medverkat i samband med att ungdomar dömts till samhällstjänst. Från

både Uppsala och Malmö har jag fått exempel på att ungdomar avtjänat samhällstjänst genom att arbeta på klubben. I flera fall har sägs det ha lett till att personen i fråga även efter avtjänad påföljd engagerat sig i klubbens verksamhet.

4.8 Kampidrotter och brottslighet

Det förekommer ibland artiklar och nyhetsinslag där man kopplar ihop kampidrotter och inträffade misshandelsfall. Detta särskilt när det våld som utövats har drag av kampidrottstekniker, t.ex. när någon sparkats ned på gatan. Det har i media rapporterats om fall där sådan misshandel har utövats av personer med kampidrottsbakgrund.

Det är emellertid svårt att avgöra vad som har inspirerat den som sparkar ned någon. Våldsbenägna ungdomar behöver heller inte ha kunskap i kampidrott för att förorsaka svår skada genom sparkar och slag. Det finns dessutom ett nästan obegränsat antal filmer, i många fall med kampidrottsmotiv, där det förekommer allvarligt våld med sparkar och slag utan att de allvarliga konsekvenserna av sådant våld framgår.

Jag har dock inte funnit någon tillräckligt omfattande undersökning som kan ge en klar bild av huruvida utövande av kampidrotter påverkar utövarnas benägenhet att begå våldsbrott.

I BRÅ-rapporten 1991:3 Skola livsstil och brott redovisades resultatet av en enkät till ett antal niondeklassare i åtta Stockholmskolor i olika typer av bostadsområden. Eleverna fick besvara frågor om bl.a. fritidsaktiviteter och om begångna brott.

Svaren gav vid handen att föreningsaktiviteter och självrapporterad brottslighet inte samvarierade i någon större utsträckning. Ungefär lika många av de föreningsaktiva som de icke föreningsaktiva ungdomarna uppger någon form av brottslighet. Det fanns inte heller något tydligt mönster när det gäller typ av föreningsaktivitet och brottslighet. En mycket svag överrepresentation av individer med en uppgiven brottslighet återfanns bland dem som utövade kampsporter. Det fanns dock ingen överrepresentation av individer med uppgiven våldsbrottslighet bland dem som utövade kampidrotter i föreningar. Det rörde sig dock om mycket små tal, endast 35 individer eller sju procent av de föreningsaktiva utövade kampsporter i förening. Detta innebär att resultaten måste användas med stor försiktighet.

Med tanke på att det som lärs ut i många av de idrotter som jag har granskat ändå kan användas till att misshandla andra är det uppenbart att ledarna har ett stort ansvar. I många av de svar som kommit in till utredningen betonas också ledarens stora betydelse. Särskilt med tanke på att kampidrotterna i allmänhet har ett inslag av våld. Det är viktigt att utövarna blir medvetna om att de förvärvade kunskaperna kan användas som ett farligt vapen.

Kickboxningsförbundet exempelvis har tagit fram en handling om sin idrotts sociala roll. I denna diskuteras just detta. Förbundet skriver att det för vissa ungdomar är häftigt med våld. Särskilt häftigt verkar det vara för de ungdomar som kommit på glid. För många av dessa ungdomar är världen hierarkiskt uppbyggd, den som slår eller sparkar hårdast är bäst. Det innebär enligt förbundet att en ledare eller tränare i en förening mycket lätt blir idol för en sådan person. Något som innebär ett stort ansvar för ledarna och tränarna men också ger utrymme för positiva förändringar.

Åter till Hellspong. Boxningssportens intressanta sociala mission ligger, enligt hans mening, i att man utan inskränkningar, ibland uppsökande, tar sig an socialt svårpassad ungdom. Boxningssportens egna representanter har med hänvisning till uttalanden från polishåll pekat på hur nybildade boxningsklubbar "sanerat" stadsdelar med akuta ungdomsproblem. Här ligger uppenbarligen en annan av amatörboxningens sociala uppgifter: att ge för utövarna meningsfull och målinriktad sysselsättning inom ramen för en social gemenskap under några känsliga år av ungdomen, särskilt angelägen i stadsdelar och "tråkiga" förorter med anhopning av ungdom.

Vid ett studiebesök hos boxningsklubben Uppsala IF berättade en företrädare för Uppsala kommun att sedan boxningsklubben startat hade skadegörelsen i det område där klubbens lokal ligger minskat påtagligt. Detta bekräftar att Hellspongs iakttagelser fortfarande äger giltighet.

Koljef och Säfström konstaterar i sin uppsats att flera av de personer som de intervjuat säger och det i den allmänna debatten ofta framförs att riskungdomar inte stannar inom kampsportsklubben, eftersom de inte klarar av att underkasta sig den många gånger hårda disciplinen. Mot detta talar, menar författarna, de brott som begås av gärningsmän som i varierad grad faktiskt utövar kampsport. En annan aspekt är att man kan konstatera att kampsporten blivit mångas räddning. Sporten har fått dem att bli något

och i förlängningen har de därmed kunnat lämna en tidigare destruktiv utveckling.

4.9 Vissa utländska företeelser

De kampidrotter som behandlats i detta kapitel är framför allt sådana som är etablerade inom den svenska idrottsrörelsen. Vissa av dem är inte med i Riksidrottsförbundet men har en verksamhet som inte kan ses som särskilt avvikande från de grundprinciper som bär upp den svenska idrottsrörelsen.

Det finns också ett antal verksamheter, ännu främst utanför Sverige, som inte har den inriktning på motion och välbefinnande som många av de här relaterade idrotterna har. Det rör sig i stället om tävlingsinriktade kampidrottsföreteelser med få regler och ibland brutala inslag. Exempel på sådana verksamheter är s.k. NHB-tävlingar (UFC, Finnfight m.fl.) som beskrivs i avsnitt 2.11.2. Dessa grenar har inte fått fotfäste i Sverige men bedrivs regelbundet i Finland (Finnfight) och även i Danmark (Vikingfight). Några tävlingar har så vitt jag känner till ännu inte anordnats i Sverige. Däremot har svenska kampidrottare, som tränar i svenska kampidrottsföreningar, deltagit i utländska galor.

4.10 Slutsatser

Vid sidan av idrottens betydelse för folkhälsan och dess underhållningsvärde har också idrottens roll som fostrare av ungdomen och som en väg in i det svenska samhället framhållits i många sammanhang. Detta är också en av anledningarna till att det allmänna sedan lång tid tillbaka stöder idrottsrörelsen ekonomiskt och på andra sätt. Enligt min mening har kampidrotter dessa egenskaper likaväl som andra typer av idrott.

Kampidrotter har visat sig ibland kunna fånga upp ett idrottsintresse hos ungdomar som annars skulle stå utanför idrotten. För mig står det klart att vuxenvärlden inte kan välja vilka intressen ungdomar skall ha. Samhället bör i stället försöka nå ungdomarna där de väljer att engagera sig. Kampidrotterna har också kunnat användas för att nå och engagera ungdomar där t.ex. skolan annars haft problem. Exempel på detta är de beskrivna verksamheterna i Uppsala och Malmö.

Kampidrottsverksamheter blir med hänsyn till att de innehåller kampmoment ofta ifrågasatta. Ledarnas roll är i detta sammanhang mycket viktig för att göra klart för deltagarna att det som de lär sig i träningslokalen inte skall användas utanför densamma. Jag menar att det bland annat av detta skäl skulle vara positivt om en större del av de kampidrotter som i dag finns vid sidan av Riksidrottsförbundet kan bli en del av den organiserade idrottsrörelsen. En sådan utveckling skulle minska riskerna för att idrotterna utvecklas på ett olämpligt sätt. En sådan utveckling skulle också stärka dem när det gäller deras ekonomiska förutsättningar och organisation.

Som jag konstaterade i inledningen saknas större vetenskapliga studier av kampidrotters sociala roll och deras betydelse för integration. Kampidrotterna har i dag blivit en stor del av svenskarernas fritidsvanor. De är också kringgärdade av en viss mystik och det finns många fördomar om kampidrotter och dess utövare. Jag menar därför att det i framtiden skulle vara värdefullt med en brett upplagd och fördjupad forskning om kampidrotternas roll i det svenska samhället.

5 Medicinska problem och skaderisker inom kampidrotter

5.1 Bakgrund

All idrottslig verksamhet innebär risker för att utövaren skadar sig. Dessa risker varierar självklart mycket mellan olika idrotter både när det gäller skadefrekvens, vilka delar av kroppen som kan skadas samt risken för verkligt allvarliga skador och i värsta fall dödsfall.

I detta avsnitt skall jag beskriva risken för skador framför allt när det gäller kampidrotterna. Vissa jämförelser kommer också att göras med andra idrotter.

Idrottsskador hänför sig huvudsakligen till tre klasser, akuta traumatiska skador, förslitningsskador och skador som utvecklas på lång sikt. De senare innefattar skador efter upprepat våld mot huvudet. Traditionellt har idrottens regelverk klarat av riskbedömningen när det gäller akuta skador medan skador på längre sikt inte har uppmärksammats på samma sätt.

Det finns risker för skador på flera organ och kroppsdelar i kampidrotter med slag, sparkar eller grepp. Slag mot mage eller bröst kan t.ex. i olyckliga fall leda till inre blödningar och den som faller olyckligt vid ett kast kan t.ex. råka ut för mer eller mindre svåra nack- och ryggsador.

Enligt min mening intar emellertid risken för skador på hjärnan p.g.a. slag eller sparkar en särställning. Hjärnan är speciell eftersom dess funktion medger att vi kan fungera som självständiga individer. Hjärnsador leder därför till ett vitt spektra av följdproblem som på många olika sätt kan inverka på en persons dagliga liv. Hjärnsador kan bl.a. leda till motoriska störningar, talsvårigheter, personlighetsförändringar och förtida åldrande. Med tanke på många kampidrotters speciella karaktär med träffar mot huvudet och därmed sammanhängande risker för akuta och kroniska skador finns det anledning att här koncentrera sig på risken för skador på hjärnan. Jag kommer därför i det följande att inrikta mig på att beskriva de

problem som kan uppstå p.g.a. våld mot huvudet i allmänhet och då framför allt i kampidrotter.

Det har inte varit möjligt att inom ramen för detta uppdrag göra någon undersökning av de skador som svenska professionella boxare drabbats av. För att bli meningsfull kräver en sådan undersökning ett stort underlag och måste göras under en lång tid. Antalet svenska professionella boxare som boxat tillräckligt många matcher för att vara intressanta i ett sådant sammanhang är också så litet att en sådan undersöknings värde skulle vara tveksamt. Jag har därför i stället valt att utgå från utländska rön när det gäller skaderisker med professionell boxning samt vetenskapliga rön i allmänhet när det gäller påverkan på hjärnan av slag mot huvudet.

5.2 Specifikt om boxningsskador

Boxningen är kanske den idrott vars skadeverkningar föranlett mest forskning och diskussioner. I stort sett så länge som boxning har förekommit så har det också förts en debatt om boxningens skadeverkningar, framför allt beträffande risken för svåra hjärnskador.

Redan år 1928 beskrevs problemet med s.k. punch-drunk tillstånd, i vetenskapliga sammanhang ofta benämnt dementia pugilistica (nedsatta själsförnödenheter hos boxare) eller kronisk progressiv traumatisk encefalopati (kronisk tilltagande hjärnskada efter våld).

Akuta dödsfall finns registrerade inom proffsboxning med angivna siffror som varierar mellan 50 och 150 stycken under andra halvan av förra seklet.

Svensk professionell boxning har varit jämförelsevis förskonad från dödsfall. Sammanlagt har under 1900-talet endast en svensk omkommit i samband med professionell boxning. Det handlade om en svensk som avled efter en match i USA år 1941.

När det gäller boxning i Sverige har dödsfall varit mycket ovanliga. Endast fyra fall har förekommit. Överraskande nog inträffade tre av dessa inom amatörboxning. Det senaste dödsfallet inträffade år 1989. Då knockades en boxare i en match i Landskrona och återfick sedan aldrig medvetandet. Inom engelsk amatörboxning finns emellertid flera dödsfall registrerade de senaste åren trots att man har liknande regler som i Sverige. Om man bara ser till antalet dödsfall så kan man ändå konstatera att det finns flera idrotter där

riskerna att förolyckas har varit större. Ett typexempel på detta är motorsportens olika grenar.

När det gäller svåra skador intar boxningen inte någon särställning. Om man med svåra skador menar invalidiserande sådana är risken för en svensk amatörboxare mindre än för den som t.ex. ägnar sig åt ridning eller ishockey, två idrotter där risken för invalidiserande nackskador vid fall inte är obetydlig. När det gäller dessa idrotter finns också en risk för t.ex. hjärnskakningar.

I detta resonemang blir två faktorer viktiga att ta hänsyn till, dels antalet utövare, dels kvaliteten vad avser statistik inom området. Inom idrotter där knockout inte är en del av idrottens regelsystem saknas oftast statistik över utövare som drabbats av hjärnskakningar.

5.2.1 Vad händer när huvudet träffas av ett slag eller en spark?

När ett stillastående, men inte fixerat, huvud träffas av ett rörligt våld bringas det i en acceleration. Den tröga hjärnan accelererar inte lika fort utan pressas mot kraniets insida på platsen för våldet, medan den sugts bort vid motsatt pol. På liknande sätt kan hjärnan skadas vid rotation av huvudet. Hjärnan roterar inte lika fort som kraniet utan blir efter på samma sätt som vattnet i en karaff, som vrids. Roterande rörelser hos kraniet kan bl.a. bli följden av våld mot hakan, där huvudet svänger bakåt.

Genom att hjärnan, som är mjuk och formbar, på olika sätt rör sig inuti kraniet kan skador uppkomma bl.a. på följande sätt; pressning mot ben, lossnitning av kärl och nerver från ben och hinnor, glidande rörelser av hjärnans yta mot skrovligheter på benets insida, skärning mot vassa kanter samt förskjutningar och slitningar inuti hjärnvävnaden, eftersom dess komponenter har olika tröghet, förankring och elasticitetssegenskaper. Sådana förlopp kan leda till ett antal olika skador av kortsiktig eller mera varaktig karaktär.

5.2.2 Akuta effekter av slag eller sparkar mot huvudet

Hjärnskakningar

En knockout med kortare eller längre medvetslöshet innebär ofta att den nedslagne drabbats av en hjärnskakning. Att en person drabbats av en hjärnskakning uttalas ofta med viss lättnad. Det sägs att han eller hon klarade sig undan med en hjärnskakning. Alternativet är naturligtvis ofta värre men senare tids forskning har i viss mån omvärderat riskerna med att drabbas av en hjärnskakning. Detta särskilt när det gäller vilka framtida problem som den som råkat ut för en hjärnskakning kan drabbas av. Den medicinska vetenskapen har också förändrat sin syn på vad som händer i hjärnan i samband med en sådan.

Vad är en hjärnskakning?

Den som drabbas av våld mot hjärnan kan råka ut för en hjärnskakning, som kan sägas vara den lindrigaste formen av medvetandepåverkan. Vid en hjärnskakning blir personen som drabbas medvetslös i skadeögonblicket. Medvetslösheten är oftast kortvarig.

En hjärnskakning är inte detsamma som att man får ett blåmärke på hjärnan (blödning i hjärnvävnaden). En hjärnskakning medför en kraftig kemisk obalans i den grå substansen. I en översiktsartikel i Scientific American från år 2000 beskriver neurologen David A Hovda en hjärnskakning på följande sätt: Om huvudet plötsligt stoppas eller roterar p.g.a. en kollision kommer den i hjärnvätskan flytande hjärnmassan att slå emot insidan av skallen. Hjärnvävnaden skadas inte fysiskt utom i de värsta fallen. Däremot sätts en förödande kaskad av kemiska reaktioner igång.

Smällen får alla hjärnceller eller nervceller att avfyra signaler ohämmat under en kort tidsperiod. Denna extrema massavfyrning åstadkommer en kemisk panik i hjärnan. Nervceller överallt i hjärnan skickar i väg signalsubstanser (de substanser som skickar signaler mellan nervcellerna). Detta kan enligt Hovda liknas vid ett mycket kort epileptiskt anfall. Den massiva urladdningen medför risk för att olika kemiska så kallade kaskadfenomen kommer igång som förändrar hjärnans nätverk och även medför hjärncellsdöd.

Forskningen visar entydigt att vissa celltyper skadas lättare än andra. Bl.a. är vissa celler av stor betydelse för minnesfunktionen känsliga.

Framtida följder av hjärnskakningar

Forskningen har på senare tid något omvärderat riskerna med hjärnskakningar, framför allt när det gäller framtida följder för den som drabbas av en sådan. Även om den till synes läker ut kan det bli kvarstående skador som får en långsam progressiv karaktär. Skadornas symtom innefattar påverkan på inlärningsförmåga och koncentration, nedsatt stresstålighet samt påverkan på känslolivet med depressionssymtom och känslomässig förflackning. I lindriga fall är det inte möjligt att skilja detta från ett något försnabbat normalt åldrande. Just den glidande övergången från normalt åldrande till tydligt sjukligt åldrande gör det mycket svårt att ange hur många som drabbas av detta.

Hjärnskakningar inom dagens idrott

Under den senaste tiden har risken med och behandlingen av hjärnskakningar kommit i fokus inom den idrottsmedicinska forskningen. Risken för svåra skador p.g.a. hjärnskakning har aktualiserats inte bara när det gäller boxningen, utan också inom flera stora lagidrotter. Inom t.ex. amerikansk fotboll och ishockey (främst NHL) har flera ledande spelare tvingats till långa uppehåll eller att avsluta karriären p.g.a. återkommande hjärnskakningar. Detta har lett till att det tagits fram manualer för hur ledare skall gå tillväga när någon har drabbats av ett slag i huvudet för att konstatera om det är fråga om en hjärnskakning och hur allvarlig denna i så fall är.

Också inom svensk fotboll har risken för kvarstående skador p.g.a. våld mot huvudet uppmärksamats. I ett handlingsprogram om skallskador (hjärnskakningar) inom fotbollen som tagits fram konstateras att skallskador utgör mellan 0 och 10 procent av alla rapporterade skador inom fotbollen. I programmet konstateras att man tidigare ansett att dessa skador läker ut restlöst men att det nu kommit rapporter som visar att f.d. fotbollspelare uppvisar lätta tecken på hjärnskada som skulle kunna bero på upprepade skallskador. Antalet rapporterade allvarliga skallskador inom svensk fotboll är litet och i Folksam's statistik finns få fotbollspelare som fått bestående men efter skallskada. Även inom svensk ishockey har en motsvarande manual tagits fram.

Det kan konstateras att det är viktigt hur man agerar efter en hjärnskakning. Att få ytterligare en hjärnskakning innan skadorna

efter en tidigare har läkt innebär stora risker. Det är därför av stor betydelse att det inom de idrotter där det förekommer att deltagare råkar ut för smällar i huvudet finns rutiner för och kunskap om hur sådana situationer skall hanteras.

Faktorer som spelar in för hur allvarligt en person drabbas av våld mot huvudet är hur trött denna är vid träfftillfället, hur långt det gått sen senaste träff och med vilken levande kraft som våldet träffar. Det innebär att t.ex. svensk amatörboxning, där numera matcherna sker med begränsad tid, maximerat antal matcher inom en tidsrymd, jämn matchning, större handskar, matchläkare, karens efter knockout, sen debutålder och maximerad karriärlängd, har förhållandevis få skador. Med detta regelverk finns anledning att anta att mörkertalet för skador är ringa.

Andra akuta skador p.g.a. slag eller sparkar mot huvudet

Andra akuta skador som kan drabba den som träffas av ett slag eller en spark i huvudet är blödningar i eller utanför hjärnvävnaden. Resttillstånden efter sådana skador sträcker sig från nedsättning av hjärnans kognitiva funktioner till bestående hjärnskador och i allvarliga fall även dödsfall.

Det har flera gånger hänt att den som deltagit i en boxningsmatch eller någon annan typ av aktivitet med våld mot huvudet avlidit i samband med detta. Den vanligaste orsaken till att en boxare avlider under eller inom någon dag efter en match är att han drabbats av en blödning mellan hjärnan och den hårda hjärnhinnan (subduralt hematom).

5.2.3 Långsiktiga hjärnskador som boxare kan drabbas av

I samband med utarbetandet av den norska lagstiftningen om kampidrotter gjordes en genomgång av de rön som finns angående våld mot huvudet och hjärnskador av Ingunn R. Rise. Rapporten har granskats också av svenska medicinska experter som funnit att dess slutsatser bygger på ett tillfredsställande medicinskt underlag. Ett stor del av det som relateras nedan kommer från Ingunn R. Rises rapport.

Dementia pugilistica

Skadan dementia pugilistica, också ofta kallad "punsch-drunk-syndrom" är känd sedan lång tid tillbaka. Redan år 1928 beskrevs detta tillstånd i vetenskapliga sammanhang. Tillståndet kan beskrivas som nedsatta själsförnödenheter hos boxare eller som kronisk progressiv traumatisk encefalopati (kronisk tilltagande hjärnskada efter våld). Symtomen på dementia pugilistica är sluddrigt tal, ostadig gång, nedsatt minneskapacitet, Parkinsonliknande symtom och tilltagande social oförmåga.

Det har uppskattats att 10–17 procent av alla professionella boxare drabbas av en konstaterbar kronisk hjärnskada med försämrat minne, demens, sluddrigt tal, gångrubbningar eller personlighetsförändringar. Det är visat att det mer är antalet matcher som en boxare går än antalet knockouter eller tekniska knockouter som boxaren drabbas av som är avgörande för risken att dra på sig en sådan hjärnskada. Symtomen har en tendens att tillta med tiden, också efter det att boxaren avslutat sin karriär. (Battalia JE, Aschenbrunner CA, Bennett DR, et al. Brain injury in boxing. JAMA 1983;249(2):254-7 samt Roberts GW, Allsop D, Bruton C. The occult aftermath of boxing. J Neurol Neurosurg Psychiatry 1990;53:373-8)

Alzheimers sjukdom

Vid undersökningar av döda boxares hjärnor har man funnit förändringar som i hög grad liknar de sjukliga förändringar som påvisas hos patienter med Alzheimers sjukdom. (Roberts m.fl. se ovan)

Det finns också tecken på att huvudskador som ger avslitningar av nerver eller blodkärl kan sätta i gång processer som ger upphov till Alzheimers sjukdom. (Jordan BD, Relkin NR, Ravdin LD, Jacobs AR, Benett A, Gandy S. Apolipoprotein Epsilon4 associated with chronic traumatic brain injury in boxing. JAMA 1997; 278:136-40)

Vid universitetet i Pennsylvania har man vid försök på möss också kunnat visa att återkommande lindriga slag mot huvudet leder till ett förlopp som liknar Alzheimers sjukdom hos människor. (Uryu K, Laurer H, McIntosh T, Pratico D, Martinez D, Leight S, Lee VM, Trojanowski JQ, Repetitive mild brain trauma accelerates

Abeta deposition, lipid peroxidation, and cognitive impairment in a transgenic mouse model of Alzheimer amyloidosis. PMID: 11784789).

Neuropsykologiska och neurologiska resttillstånd

I en amerikansk undersökning där ett antal boxare blev undersökta neurologiskt, neuropsykologiskt samt med datortomografi och EEG konstaterades att 87 procent hade sjukliga förändringar. Samtliga hade neuropsykologiska resttillstånd. Ingen av de i undersökningen deltagande boxarna hade missbrukat alkohol eller narkotika eller hade andra kända sjukdomar. Samtliga hade dessutom tolv års skolgång eller längre bakom sig. (Casson IR, Siegel O, Sham R, Campbell EA, Tarlau M, DiDomenico A. Brain Damage in Modern Boxers. JAMA 1984; 251 (20):2663-7).

I en svensk undersökning av bl.a. amatörboxare påvisades lätt neurologisk påverkan avseende finmotorik samt lättare EEG-förändringar. Studien visar att amatörboxare löper risk för bestående påverkan av hjärnans funktion som är påvisbar redan ett par år efter karriären. Studien visar att ytterligare forskning behövs för att bestämma effekterna på livslång sikt. (Haglund Y, et al. Does amateur boxing lead to chronic brain damage? A review of some recent investigations.).

Förlust av hjärnsubstans

En grupp aktiva amerikanska professionella boxare undersöktes med datortomografi en vecka efter att de förlorat på knockout eller teknisk knockout. Ingen av boxarna hade mer än högst två minuters minneslucka och ingen av dem var medvetslös i mer än tio sekunder. Alla boxarna var mellan 20 och 31 år och ingen av dem missbrukade alkohol, narkotika eller tabletter. Man hade inte misstankar om allvarliga akuta skador med blödningar före undersökningen och några sådana skador kunde inte heller påvisas. Däremot påvisades förlust av hjärnsubstans hos hälften av de undersökta. Fynden sattes i samband med återkommande slag mot huvudet. Liknande datortomografiresultat påvisas oerhört sällan hos hjärnskakningspatienter i den övriga befolkningen. (Casson IR, Sham R, Campbell EA, Tarlau M, DiDomenico A. Neurological and CT

evaluation of knocked-out boxers. I *Neurol Neurosurg Psychiatry* 1982; 45:170-4).

I en undersökning av 14 finska, skandinaviska och europeiska boxningsmästare (åtta proffs och sex amatörer) uppvisade fem av de professionella boxarna och en av amatörerna objektiva tecken på förlust av hjärnsubstans. (Kaste M, Vilkki J, Sainio K, Tatevuo K, Meurala H. Is chronic brain damage in boxing a hazard of the past. *Lancet* 1982; [november 27]:1186-8).

I en annan undersökning från 1992 gjordes en undersökning av 45 professionella boxare i åldern 21–31 år genom regelbundna dator-tomografitester. I undersökningen påvisades att 13 procent med säkerhet hade utvecklat förlust av hjärnsubstans under de två år som undersökningen pågick. Det är en mycket snabb utveckling av förlust av hjärnsubstans och mycket snabbare än den man ser hos gamla människor som utvecklar demens. Boxarna som drabbats av detta tenderade att ha gått fler matcher och hade fler förluster än de boxare som inte uppvisade mätbara förändringar. (Jordan BD, Jahre C, Hauser WA, Zimmerman RD, Peterson M. Serial computed Tomography, EEG and Neurological Evaluation. *JAMA* 1983; 249[2]:211-3).

5.3 Vad ökar respektive minskar risken för skador?

Skydd

När det gäller idrotter där det förekommer slag mot huvudet är det naturligen så att tjocka och stötupptagande handskar ger ett visst skydd för deltagarna. De stora handskar som används inom amatörboxningen gör också att det blir svårare att få in rena träffar, dvs. det är lättare att gardera sig.

Det avgörande för värdet av ett huvudskydd är dess förmåga att minska accelerationen vid slaget. Det huvudskydd som används inom amatörboxningen skyddar i viss utsträckning, i vart fall mot ögonbrynsskador och vid fall mot golvet. Huvudskyddet är emellertid framför allt ett yttre skydd. Det skyddar inte hjärnan mot slag eller sparkar som t.ex. träffar på hakan. Huvudskydd är inte okomplicerat i sporter som tillåter både grepp och slag. Medan huvudskyddet möjligen har viss skyddsverkan för hjärnan kan nacken möjligen bli mera utsatt.

Tillräcklig ålder

Nackmuskulerna är viktiga när det gäller motståndskraften mot slag eller sparkar mot huvudet. Starka och färdigutvecklade nackmuskler ökar möjligheten att ta emot slag utan att huvudet kastas hit och dit eller roterar. Det är därför viktigt att deltagarna är färdigväxta. Därför bör det alltid finnas en lägsta åldersgräns för när deltagare får syssla med idrotter där det ingår slag eller sparkar mot huvudet.

Det finns data som visar att hjärnans förmåga att anpassa sig till en skada (dvs. kompensera) är bättre vid unga år än i vuxen ålder. Dessa data gäller lokaliserade skador. När det gäller utspridd påverkan som erhålls vid upprepat våld av medelhög intensitet finns ingenting som stöder att detta skulle klaras bättre i den unga hjärnan. Mellan 8 och 16 års ålder sker utmognanden av hjärnans nätverk med bl.a. omfattande tillbakabildning av strukturer. Om denna process störs anses det ge omfattande påverkan på hjärnans funktion. Den intellektuella förmågans slutliga nivå hos individen bestäms i stor utsträckning av denna period i livet.

Båda dessa problemområden tydliggör sen debutålder som en viktig skyddande faktor mot hjärnskador.

Begränsad matchtid

En lång match innebär naturligt nog att deltagarna hinner dela ut fler slag eller sparkar mot varandra. Vid långa matcher tröttnas dessutom nackmuskulerna ut (mjölksyra) och förmågan att stå emot slag avtar. Konsekvensen av en träff mot huvudet blir därmed större. Därför är det av stor betydelse när det gäller skaderisken att matcherna inte är längre än att deltagarna kan stå emot slag.

Begränsat antal träffar under en karriär

Detsamma som i föregående stycke gäller också frågan om en kampidrottares karriärlängd. En lång karriär medför naturligen ett större antal träffar mot huvudet och därmed en större risk för hjärnskador. Det finns särskilt inom den professionella boxningen gott om exempel på boxare som fortsatt sina karriärer långt efter det att de passerat toppen och varit konkurrenskraftiga. Det faktum att de inte längre är så snabba leder också till att de får ta emot fler slag. Motorisk snabbhet avtar med åldern och eftersom reflexsnabbhet är

en viktig del i skyddet mot träffar talar detta för en begränsning av karriärlängden.

Matchdomarens och matchningens roll

Det är mycket viktigt att det finns matchdomare som går in och stoppar ojämna matcher i tid. En försvarslös person riskerar att få ta emot ett stort antal träffar samtidigt som han är ur stånd att gardera sig och saknar förmåga att stå emot dem. Flera av de dödsfall som inträffat inom den professionella boxningen härrör från matcher där en av boxarna fått ta emot ett stort antal slag i en situation där han varit försvarslös.

Det går därför inte att överskatta den roll och det ansvar som ligger på den som dömer en boxningsmatch eller en liknande kampsportsaktivitet. Det kan vara av avgörande betydelse att en domare i tid avbryter en match för att undvika att någon av deltagarna drabbas av svåra skador.

När det gäller förebyggandet av alltför ojämna matcher ligger också ett stort ansvar på den som arrangerar matcherna. Desto större klasskillnad det är mellan utövarna desto större risker utsätts den sämre av de båda för. För undvikandet av svåra skador inom kampsport är det därför av stor betydelse att de matcher som arrangeras går mellan förhållandevis jämbördiga och vältränade motståndare.

Omhändertagande av den som blivit medvetslös vid knockout

Det är förenat med stora risker att få slag eller sparkar mot huvudet om man har en oläkt hjärnskakning. Det är därför viktigt att den som blivit "knockad" inte får fortsätta en match utan att den bryts omedelbart. Det minskar också risken för bestående skador om utövaren inte heller går några liknande matcher under en period efter knockouts. Idrotternas regler bör därför, likt amatörboxningen, innehålla bestämmelser om karantän efter knockouts.

5.4 Slutsatser

Risken för våld mot huvudet i idrottsvärlden är naturligtvis inte begränsad till boxning eller andra kampidrotter med slag och sparkar riktade mot deltagarnas huvud. Många andra idrotter innebär också risker för våld mot huvudet.

För hjärnans del spelar det självklart inte någon roll om det våld den utsätts för är avsiktligt eller inte. De idrotter som har regelverk som tillåter våld mot huvudet ger emellertid automatiskt ett skadepanorama som innefattar risker för hjärnskador. Det är därför viktigt att man i alla idrotter där det förekommer slag riktade mot huvudet har säkerhetsbestämmelser för att minska riskerna. Dessutom bör idrotten – för de fall då någon träffats hårt av ett slag eller en spark mot huvudet – ha rutiner för att ta hand om den personen på ett bra sätt.

Jag menar att om man inom idrott följer och tar hänsyn till det som tagits upp i avsnitt 5.3 så måste de skaderisker som ändå återstår anses ligga på en nivå som är jämförbar med andra idrotter och därmed anses vara acceptabel i samhället.

6 Reglering av professionell boxning och andra kampsport

6.1 Bakgrund

Utöver de krav på tillstånd som uppställs för offentliga tillställningar på offentlig plats i ordningslagen (1993:1617) har idrotten lämnats i stort sett helt oreglerad när det gäller tillståndskrav eller förbud mot idrottslig verksamhet. Vissa undantag finns. Exempelvis krävs tillstånd till olika tävlingar på väg eftersom de kräver insatser för att genomföras på ett säkert sätt samt att det eventuellt kan krävas att trafiken stängs av. I ordningslagen uppställs dessutom ett generellt krav på tillstånd för offentliga tillställningar i fråga om tävlingar eller uppvisningar i motorsport eller professionell brottning.

Uttryckligt förbud angående idrottslig verksamhet finns endast när det gäller professionell boxning. Därtill kommer som redovisats i avsnitt 3.1 att viss idrottslig verksamhet kan ha sådana inslag att utövarna kan drabbas av ansvar enligt brottsbalken.

6.2 Överväganden och förslag

6.2.1 Problem med den nuvarande lagstiftningen

Som jag beskrivit ovan är det av kampsporterna endast den professionella boxningen som är specialreglerad. Lagen (1969:612) om förbud mot professionell boxning ger genom sin betoning på professionell intryck av att det är utövarens mottagande av pengar för sitt deltagande som är avgörande för bedömning av om verksamheten är otillåten eller inte. Som konstaterats i avsnitt 3.1.5 är så inte fallet. I stället definieras den förbjudna aktiviteten av att en boxare deltar i tävling eller uppvisning enligt de regler som gäller för professionell boxning.

Att dra skiljelinjen mellan vad som är tillåten eller otillåten idrottsutövning, beroende av om utövarna får ersättning eller inte, ter sig som förlegat och inte längre relevant. Varken professionell boxning eller någon annan idrott bör vara förbjuden endast av skälet att deltagarna får ersättning för att delta i matcher eller tävlingar. Gränsen mellan tillåtet och otillåtet bör i stället dras med utgångspunkt i vilket våld som används och vilka skaderisker som reglerna medger att utövarna utsätts för.

Över 30 år har gått sedan lagen om förbud mot professionell boxning trädde i kraft. Samhället har förändrats mycket under dessa år. Sverige har bl.a. genom inträdet i EU och den ökade andelen personer i Sverige med utländsk bakgrund på ett annat sätt blivit del av en större internationell gemenskap. Detta har lett till att värderingarna i det svenska samhället i större utsträckning påverkats av inflytandet från omvärlden.

Mediesituationen har också på ett dramatiskt sätt förändrats sedan 1970-talets början. Möjligheterna att ta del av olika evenemang har kraftigt ökat, däribland professionell boxning. Vid tiden för förbudet fanns endast en TV-kanal i Sverige. Detta förhållande gjorde det möjligt att genom ett förbud mot professionell boxning rent faktiskt hindra allmänheten från att ta del av sådan i Sverige. Den som ville se professionell boxning var i princip hänvisad till att resa utomlands.

I dag har situationen förändrats i viktiga hänseenden. Numera finns det stora möjligheter att se professionell boxning i olika TV-kanaler främst sådana som distribueras via kabel eller satellit. Som framgår i avsnitt 2.4.3 har detta bidragit till ett uppsving för den professionella boxningen bland svenska utövare. Det finns nu möjligheter för deras verksamhet att finansieras genom TV-bolagen. Detta innebär att i den mån förbudets syfte var att hindra svensk professionell boxning så uppnås inte detta.

Vad som anses som förråande i samhället förändras med samhällsutvecklingen. Det som ansågs upprörande för trettio år sedan är kanske inte särskilt uppseendeväckande i dag. Med hänsyn till den utveckling som har skett i samhället bl.a. när det gäller utbudet av filmer med våldsinnehåll och liknande är det tveksamt om professionell boxning med dagens mått mätt kan ses som speciellt förråande för publiken. I vart fall inte på ett sådant sätt att det av det skälet finns anledning att den skall vara förbjuden. Detta särskilt inte som professionell boxning, som nyss nämnts, ändå finns tillgänglig i många svenska hem t.ex. via kabel-TV.

Även idrottsrörelsen har genomgått stora förändringar sedan 1970. Vid den tiden var amatörismen norm inom stora delar av svensk och internationell idrott. När det t.ex. gäller den idrott som ingick i det olympiska programmet var den omgärdad av hårda krav på amatörism. Deltagare som exempelvis medverkade i reklam-sammanhang kunde avstängas från att delta i OS.

I november 2002 beslutade det internationella amatörboxningsförbundet att fr.o.m. den 1 januari 2003 i likhet med alla övriga olympiska idrotter slopa amatörbegreppet. Det betyder att det inte längre råder något förbud mot en boxare att uppbära ersättning i sin egenskap av idrottsutövare. Internationella amatörboxningsförbundet AIBA (Association International de Boxe Amateur) ändrade samtidigt namn till AIB (Association International de Boxe).

Säkerhetsbestämmelserna för en AIB-boxare skärptes ytterligare genom kongressen i november 2002. Det råder därför fortfarande åtskillnad mellan AIB-boxningen å ena sidan och den professionella å den andra. Emellertid betyder regeländringen att en boxare som tidigare tjänat pengar på sin idrott som professionell boxare inte, som tidigare, automatiskt blir diskvalificerad från att utöva AIB-boxning. För att denne skall få utöva AIB-boxning krävs emellertid att boxaren i fråga antas som medlem i en boxningsklubb, som via det nationella förbundet är medlem i AIB, erhåller AIB-licens som boxare samt i övrigt underkastas AIB:s regelsystem.

Kampsport som t.ex. thaiboxning, kickboxning, shootfighting och taekwondo m.fl. omfattas inte av bestämmelserna i lagen om förbud mot professionell boxning (se avsnitt 3.1.6). Dessa idrotter och liknande innehåller bl.a. slag och sparkar mot huvudet och kan när det gäller dessa förhållanden jämföras med boxning. Jag anser att det inte är rimligt att ha en reglering som bara träffar en enskild idrott bland andra som i princip innehåller samma moment.

Lagen om förbud mot professionell boxning är, som framgår av avsnitt 3.1.7, svårtillämpad när det gäller matchbegreppet. Lagens koppling till reglerna hos en utländsk idrottsorganisation är också mindre lämplig i en svensk straffrättslig författning. Det kan också därför vara svårt att i det enskilda fallet avgöra vad som är professionell boxning i lagens mening.

De omständigheter som redovisats i detta avsnitt leder till att jag anser att det är uppenbart att det gällande regelverket behöver förändras och moderniseras för att passa dagens förhållanden inom kampsporterna och tillämpas lika för alla.

6.2.2 Varför reglera kampsport?

I stort sett all idrottslig verksamhet kan medföra risker för att deltagarna drabbas av skador. Detta gäller inte minst i idrotter med kampsport där avsikten är att besegra motståndaren med användande av kroppskontakt, men också i andra allmänt förekommande idrotter.

När det gäller idrotter där det förekommer kroppskontakt finns redan i dag regler för vad som generellt kan tillåtas när det gäller våld mellan deltagare. Den grundläggande bestämmelsen finns i 24 kap. 7 § brottsbalken där det framgår att en gärning som någon begår, med samtycke från den mot vilken den riktas, utgör brott endast om gärningen, med hänsyn till den skada, kränkning eller fara som den medför, dess syfte och övriga omständigheter, är oförsvarlig (se avsnitt 3.1.2).

En avgörande principiell fråga när det gäller en eventuell reglering av kampsport är var gränsen skall gå mellan individens ansvar för sina egna handlingar och samhällets ansvar för att försöka skydda honom eller henne. Samhället har i många fall tagit på sig ett sådant ansvar. Några exempel på detta är kravet på att den som färdas i bil skall använda bilbälte och förbudet mot att använda narkotika. Den gräns som dras i brottsbalken och den praxis som utvecklats när det gäller samtycke till brott mot den egna personen är i sig också en reglering av vad samhället kan acceptera att den enskilde utsätter sig för.

Förbudet mot professionell boxning kom bland annat till mot denna bakgrund. Lagstiftaren menade då att den enskilde inte skulle tillåtas utsätta sig för de risker för svåra skador som man ansåg att den professionella boxningen innebar för den enskilde deltagaren.

Naturligtvis måste det i stor utsträckning vara den enskildes eget beslut och ansvar vad han eller hon vill utsätta sig för och vilka risker för sin hälsa som han eller hon vill ta. Det kan emellertid många gånger vara svårt att bedöma vilka risker en viss verksamhet innebär. Detta särskilt när det gäller unga personer. Det måste vara ett samhälleligt ansvar att försöka se till att människor inte utsätter sig för orimliga risker.

Medicinska skadeverkningar.

I kapitel 5 har de risker för framför allt hjärnskador som kan inträffa i kampidrotter beskrivits. Den forskning på området som i dag finns tillgänglig visar tydligt att det våld som drabbar huvudet, när det träffas av en hård spark eller ett hårt slag riskerar att leda till allvarliga skador av både akut och långsiktig karaktär. I vissa fall rör det sig om skador som kan komma att visa sig långt efter skadetillfället. På grund av det särskilt allvarliga i just hjärnskador anser jag att det är ett klart samhälleligt ansvar gentemot den enskilde att försöka begränsa riskerna för sådana skador.

Huvudargumentet för att införa någon form av reglering av kampidrotter är enligt min mening just risken för att utövarna drabbas av hjärnskador p.g.a. slag eller sparkar mot huvudet.

Det finns naturligtvis risk för både hjärn- och andra skador även i övriga idrotter. Den totala skadefrekvensen oavsett typ av skada är enligt tillgänglig statistik från Folksam under åren 1986–1990 i många fall högre inom andra idrotter än kampidrotterna. Det ingår emellertid inte i mitt uppdrag att utreda förhållandena i andra idrotter.

6.2.3 Inriktning och omfattning av en reglering

Utredningens uppdrag är att göra en översyn av s.k. kampidrotter. De kampidrotter som jag har granskat inom ramen för mitt uppdrag är ingen homogen grupp. Många av dem – dock inte alla – innehåller regler som tillåter kroppskontakt i form av slag, sparkar eller grepp. Inom vissa kampidrotter går det ut på att träffa varandra hårt och inom andra går det ut på att markera slag eller i vart fall endast träffa med begränsad kraft. I ett antal av idrotterna kan man vinna genom att göra sin motståndare oförmögen att fortsätta matchen (knockout) medan ”knockout” i andra idrotter inte är ett vinstgivande moment men ändå kan förekomma av misstag. Knockout i sådana idrotter kan ske t.ex. genom att utövaren gör en felaktig avståndsbedömning eller att en motståndare oväntat rör sig framåt och därigenom blir träffad hårt av en spark eller ett slag.

Ur skadesynpunkt är det inte relevant om en träff i huvudet sker av misstag eller är avsiktlig. Det kan t.o.m. antas att den som får motta ett slag eller en spark i en idrott där det är meningen att

träffa sin motståndare är mer förberedd och kan gardera sig bättre och därför också i någon mån kan begränsa skadeverkningarna av slaget eller sparken.

Idrotter med knockout som ett vinstgivande moment ifrågasätts ofta av etiska skäl. Motståndare menar att ett modernt samhälle inte skall tillåta sådan verksamhet. Förespråkare menar att t.ex. boxning bedrivs under sådana former att risken för skador är låg och att en lagreglering därför innebär en onödig inskränkning av individens frihet.

När det gäller behovet av en reglering av dessa typer av idrotter och om de överhuvudtaget bör få utövas är enligt min mening deltagarnas säkerhet den avgörande frågan. Avgörande är således om den enskilda idrottens regler är tillräckliga för att upprätthålla en godtagbar säkerhetsnivå för de tävlande. Dessutom om rutinerna för omhändertagande, kontroll och uppföljning av den som träffats av ett slag eller en spark mot huvudet, är godtagbara. Jag kommer i fortsättningen av detta kapitel att redovisa behovet av reglering när det gäller de olika idrotterna och lämna förslag till hur en reglering enligt min mening bör se ut för de idrotter som innehåller slag eller sparkar riktade mot huvudet.

I Norge infördes den 1 januari 2002 en lag som förbjuder organiserade kampaktiviteter som tillåter knockout. Sådana aktiviteter har emellertid möjlighet att bli godkända av en särskild godkännandenämnd om de uppfyller vissa säkerhetskrav. Detta gäller emellertid inte professionell boxning som fortfarande är förbjuden i Norge genom en särskild lag.

Reglering av vissa kampsport finns också i Danmark. Där har man i stället valt en lösning med tillstånd till arrangemang. Offentliga boxningsmatcher får inte äga rum utan tillstånd från polisen. När det gäller kravet på polistillstånd likställs thai- och kickboxning, professionell brottning, fribrottning och "catch as catch can" med boxningsmatcher.

Jag menar att det finns skäl att överväga att även i Sverige införa en rättslig reglering av vissa kampsport. En sådan reglering bör leda till att dessa idrotter endast genomförs på sådant sätt att godtagbar säkerhet för deltagarna uppnås. Bestämmelserna bör också syfta till att sätta en tydlig gräns mellan tillåtna och otillåtna aktiviteter och kunna tillämpas också på andra idrotter än de som i dag förekommer.

Den reglering som finns i brottsbalken är enligt min mening tillräcklig när det gäller att reglera det straffrättsliga ansvaret när

det gäller det våld som en person tillåter att någon annan utsätter henne eller honom för.

En reglering bör i stället inrikta sig på arrangemangen. En ny reglering bör syfta till att i största möjliga mån förhindra tävlingar eller uppvisningar i kampsport eller verksamheter med kampsportsinslag som innehåller oacceptabla risker för deltagarna. I detta ingår också att det bör finnas bestämmelser om hur deltagare som skadats av slag eller sparkar tas om hand efter en eventuell skada. En sådan reglering bör vara utformad så att alla som anordnar tillställningar, där slag riktade mot huvudet, är tillåtet kontinuerligt tvingas ta ställning till och därmed ta ansvar för de risker deltagarna utsätts för.

6.3 Förslag till reglering

6.3.1 Särskilt tillstånd för kampsportsarrangemang

Förslag: Lagen (1969:612) om förbud mot professionell boxning upphävs. Tillstånd skall krävas för den som vill anordna en offentlig tillställning med tävling eller uppvisning i kampsport där det ingår slag eller sparkar riktade mot huvudet. Regleringen skall finnas i ordningslagen (1993:1617).

I dag finns, till skillnad från 1970, ett flertal tävlingsföreteelser som arrangeras utomlands och som innebär liknande och ibland större risker för allvarliga skador än inom professionell boxning. Samma säkerhetsfrågor gör sig gällande när det gäller professionell boxning som när det gäller amatörboxning och flera av de övriga kampsport som berörs i betänkandet. Det finns därför skäl att, till skillnad från i Norge (se avsnitt 3.2.2), införa en samlad författningsreglering för alla kampsport som innehåller slag eller sparkar riktade mot huvudet. Regleringen föreslås likna den danska som har ett krav på tillstånd för arrangemang.

En sådan reglering bör vara utformad så att den ger möjlighet att bedöma lämpligheten i enskilda arrangemang och öka möjligheterna till att anpassa säkerhetskraven till de enskilda idrotternas karaktär och behov. Det är också viktigt att den valda lösningen kan användas också i framtiden på nya företeelser som kan tänkas komma till Sverige.

Det finns problem med att som i Norge införa generella säkerhetskrav när det gäller utövarnas utrustning. Som exempel på detta kan nämnas shootfighting som innehåller både boxning och brottning. I liknande idrotter kan ett huvudskydd, som är ett skydd vid den stående kampen med slag eller sparkar snarare bli en skaderisk i markkampen.

Jag anser att en bättre lösning är ett förfarande med tillstånd till offentliga tillställningar med tävling eller uppvisning i kampidrotter. Ett regelsystem med tillståndsförfarande finns redan i ordningslagen (1993:1617) när det gäller offentliga tillställningar. I dag krävs enligt 2 kap. 4 § ordningslagen tillstånd till offentliga tillställningar oavsett om de arrangeras på offentlig plats eller inte för tävlingar eller uppvisningar i motorsport och professionell brottning. Professionell boxning var också innan förbudet underkastat samma tillståndskrav enligt allmänna ordningsstadgan, som då var ordningslagens motsvarighet.

Jag menar att det bör införas en bestämmelse i ordningslagen med en generell reglering av tillstånd till offentliga tillställningar med tävlingar eller uppvisningar i kampidrotter. Den regleringen skall också ersätta lagen (1969:612) om förbud mot professionell boxning.

6.3.2 Avgränsning av det tillståndspliktiga området

När det gäller vilka typer av idrotter som skall omfattas av tillståndskravet är det viktigt att kunna finna en logisk och klar avgränsning av det tillståndspliktiga området. Detta särskilt om kravet på tillstånd förenas med straffansvar vid överträdelser av bestämmelserna. I den norska lagstiftningen har avgränsningen gjorts på så sätt att krav på tillstånd gäller idrotter där knockout är tillåtet. Som nyss redovisats kan man på goda grunder ifrågasätta om en sådan avgränsning är den mest lämpliga. I flera av de kampidrotter där knockout inte är tillåtet, dvs. där knockout inte är ett vinstgivande moment, förekommer ändå att deltagare drabbas av nedslagningar/nedsparkningar.

Ur säkerhetssynpunkt är det viktigt att den som blivit nedslagen av misstag behandlas lika som den vars nedslagning är en del av idrottens regelverk. Skaderisken är inte heller mindre bara för att knockout inte leder till seger. Det kan snarare vara så att en nedslagning i en idrott där den inte ingår i reglerna medför en

större risk, eftersom deltagaren inte har samma beredskap och gardering som i idrotter där knockout är vinstgivande. Jag anser därför att det är nödvändigt att välja en annan avgränsning när det gäller vilka typer av idrotter där det skall krävas tillstånd.

Mitt huvudargument för att införa någon form av reglering av kampsport är, som jag tidigare nämnt, risken för att utövarna kan drabbas av hjärnskador p.g.a. slag eller sparkar riktade mot huvudet. Det är därför naturligt att det är de kampsport där sådana kan förekomma som skall omfattas av tillståndsplikten. Som tidigare nämnts finns det inte anledning att tillmäta frågan om knockout är tillåten eller inte någon betydelse. Det avgörande bör i stället vara om det i verksamheten förekommer moment med slag eller sparkar som riktas mot motståndarens huvud. Med en sådan lösning fångar man upp de kampsport som innehåller moment med risk för hårda träffar i huvudet, såväl fullkontaktidrotter med knockout som idrotter där det endast är tillåtet att träffa med begränsad kraft eller att endast markera träffar.

En sådan begränsning leder till att ett antal av dagens kampsport inte kommer att omfattas av kravet på tillstånd. Det gäller framför allt de idrotter där det endast går ut på att använda grepp och kast av olika slag.

Jag är medveten om att det också i dessa grenar finns risker för allvarliga skador om olyckan är framme, kanske framför allt i de idrotter där deltagarna får kasta varandra. I olyckliga fall har det inträffat att personer drabbats av nack- och ryggsador av allvarlig karaktär. Jag menar dock att ett försök att införa ett tillståndskrav också för dessa idrotter skulle leda till en alltför långtgående reglering.

6.4 Tillståndsgivande myndighet

Förslag: Tillstånd till en offentlig tillställning med tävling eller uppvisning i kampsport där det ingår slag eller sparkar riktade mot deltagares huvud skall sökas hos polismyndigheten.

Tillstånd till allmänna sammankomster och offentliga tillställningar söks hos polismyndigheten. Grunden till detta är framför allt de ordnings- och säkerhetsaspekter som är aktuella vid en prövning om tillstånd till en offentlig tillställning.

Redan i dag är den som avser att arrangera ett idrottsevenemang i form av en offentlig tillställning skyldig att anmäla det till polisen även om det inte krävs tillstånd för arrangemanget.

Möjligheterna att renodla polisens arbetsuppgifter har stått i fokus de senaste åren. Grundtanken med renodlingen är att polisen i ökad utsträckning skall kunna koncentrera sig på sin centrala funktion att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Polisverksamhetsutredningen (dir. 2000:105) har haft i uppdrag att bl.a. lämna förslag till uppgifter som borde flyttas från polisen till andra aktörer. Utredningen diskuterade frågan om vem som skall besluta om tillstånd till offentliga tillställningar i sitt betänkande Polisverksamhet i förändring (SOU 2002:70). Utredningen kom fram till att prövningen av tillstånd till offentliga tillställningar borde ligga kvar hos polisen.

Det troliga är således att polisen även i fortsättningen kommer att vara den myndighet som prövar frågor om tillstånd till offentliga tillställningar.

Det tillståndsförfarande som jag föreslår är ett förfarande utöver de krav på anmälan och tillstånd som redan i dag gäller för offentliga tillställningar. Det skulle skapa onödig byråkrati att blanda in ytterligare en myndighet när polisen redan enligt dagens bestämmelser har en roll när det gäller offentliga tillställningar. Jag anser därför att det är naturligt att frågor om tillstånd till kampsportsevenemang prövas av polismyndigheten.

6.5 Deltagarnas säkerhet avgörande för tillstånd

Förslag: En förutsättning för att tillstånd skall kunna beviljas är att arrangemanget kan antas kunna genomföras på ett sätt som medför godtagbar säkerhet för deltagarna. Detta bör klargöras genom att det i 2 kap. 10 § ordningslagen (1993:1617) införs en bestämmelse om att tillstånd till offentlig tillställning med kampsportter som innehåller slag eller sparkar riktade mot huvudet får vägras om inte deltagarnas säkerhet kan anses godtagbar.

6.5.1 Vilka krav skall ställas på säkerheten?

Den ordning med krav på tillstånd som jag föreslår innebär att det uppställs krav på säkerhetsbestämmelser till skydd för deltagaren i den offentliga tillställningen. De avvägningar som en polismyndighet normalt gör när det gäller offentliga tillställningar avser framför allt besökarens och allmänhetens säkerhet, mera sällan deltagarnas säkerhet.

Det finns därför enligt min mening anledning att i lagtexten tydliggöra att de avvägningar som polismyndigheten skall göra i dessa fall särskilt skall vara inriktade på deltagarnas säkerhet. Detta bör göras genom att en sådan bestämmelse införs i 2 kap. 10 § ordningslagen (1993:1617). Det bör av denna bestämmelse framgå att tillstånd kan vägras om deltagarnas säkerhet inte kan anses godtagbar.

Tillståndsprövningen skall grunda sig på att arrangemanget är sådant att säkerheten för deltagarna kan anses godtagbar. Eftersom idrotterna sinsemellan är olika gör sig skilda krav på säkerheten gällande i de olika idrotterna.

De flesta av de kampidrotter som jag har granskat har regler för att se till att deltagarnas säkerhet vid tävling är på en acceptabel nivå. Många av de mer etablerade idrotterna har redan säkerhetsbestämmelser som befinner sig på en nivå som gör att deras verksamhet inte kan ifrågasättas av den anledningen.

Vid bedömningen av vilka krav som skall ställas på säkerheten för att ett kampidrottsevenemang skall kunna få tillstånd måste hänsyn tas till ett antal olika faktorer. Tanken med mitt förslag är att i princip gemensamma kriterier skall gälla för samtliga kampidrotter som omfattas av tillståndsplikten. Vissa skillnader i bedömningen måste emellertid göras p.g.a. de olika idrotternas skiftande karaktär. I det följande kommer jag att ta upp ett antal olika säkerhetskrav som bör ställas på kampidrotter vid bedömningen av om tillstånd skall beviljas.

Tydliga regler

Det måste vara ett grundläggande krav att det finns ett tydligt regelsystem för vad som är tillåtet respektive otillåtet inom idrotten. De idrotter där i princip allt är tillåtet utan inskränkningar skall aldrig kunna få tillstånd.

Regelinnehåll

Det bör aldrig ges tillstånd till verksamheter som tillåter att deltagarna, som förekommer i vissa "grenar", slår eller sparkar den som ligger ned. Att på det sättet angripa en motståndare som befinner sig i ett underläge där han eller hon har svårt att försvara sig är situationer som kan leda till mycket svåra skador.

Domare som kan avbryta en ojämn match

Idrotten måste ha ett regelsystem med en ansvarig domare som kan gå emellan deltagarna om matchen är alltför ojämn och också se till att en sådan match avbryts.

Utrustning

Varje idrott bör ha utrustning som ger utövaren största möjliga säkerhet i förhållande till respektive idrotts regler. Det finns ett antal olika sådana utrustningsdetaljer som påverkar säkerheten i idrotten och som bör påverka bedömningen av om tillstånd skall ges.

Exempel på sådan utrustning kan vara handskar som är stötabsorberande. De handskar som används inom amatörboxningen bör i detta sammanhang tjäna som en utgångspunkt för bedömningen av om handskarna är utformade på ett godtagbart sätt. Bestämmelser om handskar är framför allt relevanta i idrotter där det är tillåtet att med knuten hand träffa sin motståndare i huvudet.

I idrotter där sparkar tillåts skall skorna, om sådana används, vara utformade så att de orsakar minsta möjliga skada.

När det gäller användande av huvudskydd är förhållandet något mer komplicerat. Huvudskydd används inom amatörboxningen. Som framgår av kapitel 5 kan ett sådant skydda hjärnan t.ex. vid fall mot golvet. Det är emellertid framför allt ett yttre skydd och skyddar inte mot slag eller sparkar som träffar mot hakan.

I idrotter som också tillåter grepp kan däremot ett huvudskydd i vissa fall snarast öka risken för vissa typer av skador. Ett generellt krav på huvudskydd vid kampsport är därför inte lämpligt.

Om det finns inhägnad runt kampområdet måste den vara utformad på sådant sätt att den begränsar skaderiskerna för den

som faller mot avgränsningen. Ett exempel är de rep som omger en boxningsring. Där det inte finns någon inhägnad skall det finnas tillräckligt med matta runt kampområdet.

Också golvet är viktigt. Det är viktigt att golvet i idrotter där deltagarna riskerar att bli nedslagna inte är stumt utan stötabsoberande.

Förfarande efter knockout

Med tanke på den stora risk för allvarliga skador som det innebär att få en hjärnskakning tätt inpå en tidigare bör det aldrig få förekomma att en deltagare i en kampsport tillåts fortsätta efter det att han eller hon råkat ut för en knockout p.g.a. träff mot huvudet och inte kunnat fortsätta matchen inom en viss tid, normalt tio sekunder. I regelverket bör det också ställas krav på att en deltagare som blivit knockad på detta sätt inte får delta i nya matcher under en viss period.

Uppföljning

Det skall finnas ett system, startbok eller motsvarande, som visar vilka matcher utövarna har genomfört. Vidare om de råkat ut för en knockout genom slag mot huvudet samt visa eventuella avstängningar p.g.a. sådana händelser.

Ojämna matcher m.m.

Skaderisken ökar naturligtvis väsentligt om en deltagare möter en motståndare som är mycket tyngre och har betydligt större slagkraft. I de flesta kampsporter tävlar deltagarna därför i olika viktklasser. Det varierar lite mellan olika idrotter hur stor skillnad det får vara i vikt mellan motståndarna. I en del företeelser, t.ex. K1, (se avsnitt 2.11.1) tävlar man mot varandra trots att det kan vara en avsevärd viktskillnad mellan deltagarna.

I den danska regleringen av boxning anges t.o.m. att det inte får skilja mer än 10 kg mellan deltagarna inom en viktklass. Det bör även i en svensk reglering vara ett krav för tillstånd att viktskillnaden mellan utövarna inte är för stor.

Det bör heller inte komma i fråga att alltför ojämna deltagare möts. Det kan naturligtvis vara svårt att avgöra hur en match kan komma att utveckla sig. Det måste emellertid vara ett krav att matchningar av den typ man ibland kan se i professionell boxning undviks. Det vill säga matchningar där det, t.ex. av deltagarnas matchstatistik, är uppenbart att den ene boxaren torde vara helt chanslös och endast är med för att förbättra motståndarens matchstatistik.

Det finns också ett annat problem, kanske framför allt inom den professionella boxningen, med ett antal boxare som inte håller tillräckligt hög kvalitet för att kunna konkurrera. Trots detta tillåts de på vissa platser att fortsätta att gå matcher trots att de har en matchstatistik som nästan uteslutande består av knock-outförluster. Statistik som visar en del av detta problem finns på <http://telnet.phantom.kirenet.com/~quandary/hos.html>.

Vid prövningen av en tillståndsansökan måste det säkerställas att de boxare eller utövare av andra kampsportter som skall delta håller en sådan standard att de inte endast blir "slagpåsar".

Matchlängd

I avsnitt 5.3 om medicinska skadeverkningar har det framhållits att långa matcher utgör ett problem. Som framgått i avsnitt 2.2.2 är det särskilt i professionell boxning vanligt med just långa matcher. Något som leder till att deltagarna träffas av flera slag. Dessutom gör den uttröttnings av nackmusklerna som lång matchtid leder till att de slag som träffar får större skadeeffekter på hjärnan.

Det är naturligtvis svårt att sätta en fix maxgräns för hur lång en match skall få vara. Den verksamhet där matchlängden kanske framför allt ställs på sin spets är den professionella boxningen. Matchlängden varierar där beroende på deltagarnas erfarenhet och matchens dignitet mellan 12 minuter (4 x 3 min.) till 36 minuter (12 x 3 min.). En amatörboxningsmatch får enligt gällande regler pågå maximalt 12 minuter.

Åldersgräns för deltagande

Som framhållits i avsnitt 5.3 är det viktigt att de som deltar i aktuella aktiviteter är färdigväxta. Framför allt är nackmuskulerna viktiga när det gäller motståndskraften mot slag eller sparkar mot huvudet. Starka och färdigutvecklade nackmuskler ökar möjligheten att ta smällar utan att huvudet kastas hit och dit och hjärnan kommer i rotation.

Det bör därför alltid finnas en i reglerna bestämd lägsta ålder för när deltagare får syssla med idrotter där det ingår slag eller sparkar riktade mot huvudet. Åldersgränsen bör inte vara generell fastställd utan kunna anpassas beroende på de olika idrotternas karaktär och risker.

Särskilt om amatörboxning

Amatörboxningen har utretts ur skadesynpunkt flera gånger. I samband med arbetet med lagen om förbud mot professionell boxning utreddes också ett generellt förbud mot all boxning.

I början av 1980-talet genomfördes en utredning om amatörboxningens skadeverkningar. I utredningens betänkande Svensk amatörboxning och skadeverkningarna (SOU 1982:22) diskuterades om amatörboxningen var så farlig för utövarna att den borde förbjudas.

Det går naturligtvis inte att påstå att det inte finns risk för hjärnskador hos den som ägnar sig åt amatörboxning. Den medicinska forskning som gjorts när det gäller amatörboxning är inte entydig i fråga om riskerna för bestående hjärnskador. Vissa rapporter talar om förändringar i hjärnan medan andra forskare kommit fram till att riskerna inte är särskilt mycket större än i andra idrotter. När det gäller risken för hjärnskador visar t.ex. en svensk undersökning av amatörboxare, som framgår i avsnitt 5.2.3, på lättare neurologisk påverkan avseende finmotorik samt lättare EEG-förändringar.

Sammantaget kan emellertid sägas att forskningsresultaten inte utesluter att även det våld som förekommer inom amatörboxningen i vissa fall kan leda till långvariga eller bestående men. Jag anser emellertid att riskerna med amatörboxning är av sådan art och omfattning att de kan anses som acceptabla ur samhällsynpunkt. Amatörboxningen har också i stor utsträckning följt de

krav på säkerhet som uppställts av läkare och utredningar om riskerna med boxning. Med de regelförändringar inom amatörboxningen som genomförts under de senaste decennierna finns det enligt min mening i dag inte någon anledning att ifrågasätta amatörboxningen.

När det gäller att utforma regler för matcher, omhändertagande, karantän och tillsyn av utövarna efter en knockout kan amatörboxningen snarare betraktas som ett föredöme och som en mall för övriga kampsportter med liknande inslag som boxningen.

Särskilt om professionell boxning

Jag menar att det finns goda skäl att anta att det ur såväl sportslig som social synpunkt skulle vara till fördel för svenska professionella boxare om de kunde utöva sin verksamhet i Sverige. Om professionell boxning tilläts i Sverige skulle det enligt Svenska Boxningsförbundet gå att bygga upp ett system för att öka säkerheten för boxarna och för att kontrollera att de blev väl behandlade av promotorer och arrangörer.

Det enda kvarstående starka argumentet som i dag kan användas för ett fortsatt förbud mot professionell boxning i Sverige är enligt min bedömning de medicinska skadeverkningarna. I kapitel 5 har redovisats de risker för skador, framför allt på hjärnan som en professionell boxare löper genom sin boxning.

Jag menar att evenemang med boxning, oavsett om boxningen kallas professionell eller inte, bör få arrangeras om säkerheten för boxarna är på en acceptabel nivå.

Vad som framför allt talar emot att tillåta boxning i den form som professionell boxning normalt bedrivs i dag är ett antal faktorer vilka leder till större skaderisker än i amatörboxningen. Det gäller huvudsakligen utrustningen och matchernas längd

Utrustningen

Handskarnas utformning är viktig när det gäller att skydda utövaren. Som framgår av avsnitt 2.2.2 finns det detaljerade bestämmelser om vikt och utformning av handskarna inom amatörboxningen. Inom den professionella boxningen finns inom EBU bestämmelser om handskarnas vikt men inte detaljerade bestäm-

melser om fördelning av vikten. Detta gör att professionella boxares handskar riskerar att vara mindre stötabsorberande än amatörboxningens. Amatörhandskarnas utformning bör vara en utgångspunkt för vilken typ av handskar som skall krävas vid bedömningen av en ansökan om att få anordna en offentlig tillställning med boxning.

När det gäller det huvudskydd som amatörboxare har, till skillnad från professionella boxare, skyddar det inte boxarens hjärna för skador vid träffar. Däremot utgör den ett visst skydd vid fall mot golvet och skyddar dessutom ögonbrynen och ögonen.

Matchlängd

Inom den professionella boxningen kan matcherna pågå upp till 36 minuter (12 ronder x 3 min.). De kortaste professionella matcherna går i 4 x 3 minuter. Inom amatörboxningen är den längsta tillåtna matchen 4 x 3 minuter.

Inom amatörboxningen finns som nyss nämnts bestämmelser om handskar och matchlängd. Dessa bestämmelser utgör en acceptabel säkerhetsnivå. Jag anser därför, framför allt mot bakgrund av de medicinska riskerna, att dessa bestämmelser bör vara vägledande för bedömningen av om offentliga tillställningar med boxning skall få tillstånd.

6.5.2 Undantag från tillståndskravet

Förslag: En anordnare eller en för idrotten ansvarig organisation skall kunna befrias från skyldigheten att söka tillstånd enligt 2 kap. 4 § ordningslagen (1993:1617) om idrottens regler och säkerhetsbestämmelser är sådana att deltagarnas säkerhet kan anses som godtagbar. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall kunna meddela föreskrifter om vilka anordnare eller organisationer som inte skall behöva ansöka om tillstånd.

I 2 kap. 4 § ordningslagen anges att en anordnare kan befrias från skyldigheten att söka tillstånd för tillställning av visst slag. Detta när det kan ske utan fara för ordning och säkerhet och för trafiken.

Undantag gäller för tillställningar som planeras att äga rum på offentlig plats. En liknande bestämmelse bör vara tillämplig även när det handlar om kampidrottsarrangemang.

En ordning där samtliga aktuella idrotter, utan undantag, är underkastade krav på tillstånd varje gång de avser att anordna en tävling leder till stor byråkrati och stora kostnader både för idrotterna och för det allmänna. Enligt min bedömning kan det handla om ett stort antal arrangemang per år som skulle kräva ett tillståndsbeslut för att få arrangeras.

Eftersom det framför allt är idrotternas regelverk och tillämpningen av dessa som prövas skulle den föreslagna ordningen i många fall närmast leda till att samma prövning görs vid upprepade tillfällen. Det behövs därför ett system där idrotter vars regelverk och tillämpning är väl kända och kan accepteras ur säkerhets-synpunkt inte varje gång skall behöva söka tillstånd. En tänkbar lösning är att det i närmare föreskrifter, som utfärdas med stöd av ordningslagen, skall kunna finnas en förteckning på idrotter som undantas från tillståndskravet enligt 2 kap. 4 § ordningslagen trots att de innehåller slag eller sparkar riktade mot deltagares huvud.

I föregående avsnitt har föreslagits att polismyndigheten skall fatta beslut om tillstånd. Det är då naturligt att det ankommer på Rikspolisstyrelsen att efter bemyndigande från regeringen meddela föreskrifter om tillstånd till kampidrottsevenemang. En sådan förteckning som här föreslås bör kunna tas in i Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Förteckningen bör tas fram i god tid före ett ikraftträdande av de föreslagna ändringarna.

En förutsättning för att undantag skall kunna komma i fråga är att den aktuella idrottens regelverk är sådant att säkerheten för deltagarna ligger på en godtagbar nivå. Sådana undantag bör naturligen vara förbehållna idrotter vars organisation har god kontroll på att arrangemangen genomförs enligt de bestämmelser som organisationen har antagit och som presenterats för den myndighet som skall pröva frågan om undantag.

Ett sådant undantag skall kunna ges till en organisation efter att den har gett in en redovisning av sina regler och de bestämmelser som gäller för omhändertagande av den som blivit utslagen. Undantaget skall vara kopplat till den organisation som sanktionerar evenemang inom den aktuella idrotten och inte till namnet på idrotten. I annat fall finns det en risk för att andra verksamheter använder sig av ett namn som finns på listan fast innehållet i idrotten inte är likadant.

Ansökan för att komma bland dem som skall vara på förteckningen skall göras av den sanktionerande organisationen. Undantaget gäller endast för idrottsarrangemang som är sanktionerade av den som givit in ansökan om att få undantag från tillståndskravet.

För att möjliggöra ett system med undantag grundade på att säkerheten för deltagarna kan anses som acceptabel bör det göras ett tillägg med detta innehåll i 2 kap. 4 § ordningslagen.

6.5.3 En referensgrupp

Förslag: Det bör inrättas en referensgrupp på nationell nivå som kan ge sakkunniga råd till Rikspolisstyrelsen i samband med framtagandet av föreskrifter och vara behjälplig vid prövningen av ansökningar om tillstånd.

Vid prövningen såväl av om en idrott skall ges ett generellt undantag från kravet på tillstånd som vid prövningen av ett enstaka evenemang kommer ett antal svåra frågor att aktualiseras. Frågor som kräver kompetens på områden som inte ligger inom polisens normala arbetsfält.

Man kan därför förutse att Polisen vid sin prövning kan behöva inhämta kunskaper om innehållet i de idrotter som skall prövas, de säkerhetsregler som dessa har samt också vilka medicinska risker som följer med utövandet av idrotten. Det finns som framgår av avsnitt 3.1.4 enligt 2 kap. 9 § ordningslagen möjlighet för Polisen vid prövningen av en ansökan om tillstånd till offentlig tillställning anlita en särskild sakkunnig på anordnarens bekostnad. Den reglering som här föreslås är av sådan karaktär att man kan tänka sig att Polisen ibland kan vara i behov av sådan hjälp.

Det finns därför anledning att inrätta en referensgrupp bestående av personer med medicinsk-, juridisk- och annan nödvändig kompetens som Rikspolisstyrelsen kan rådfråga vid framtagandet av föreskrifter och som kan vara behjälplig vid prövningen av ansökningar om tillstånd. Referensgruppen kan samtidigt yttra sig över i vilken mån den bedömer att det sätt som idrotten bedrivs garanterar en godtagbar säkerhet och om tillståndsansökan bör beviljas.

Det skall alltid ankomma på polismyndigheten att slutligt avgöra om tillstånd skall beviljas. Referensgruppen bör endast ha en rådgivande uppgift och skall inte ha myndighets ställning.

6.6 Påföljder vid arrangemang utan tillstånd eller i strid mot givet tillstånd

6.6.1 Vem skall träffas av straffansvar?

Förslag: Straffansvar för anordnande av ett tillståndspliktigt kampsportsevenemang utan tillstånd eller i strid mot meddelat villkor eller förbud bör endast drabba arrangören. Straffansvar för deltagare bör inte komma i fråga p.g.a. att arrangemanget anordnats i strid med tillståndsbestämmelserna. Ansvar för deltagare kan dock komma i fråga om hans eller hennes agerande strider mot annan författning, t.ex. mot 3 kap. brottsbalken.

Enligt lagen (1969:612) om förbud mot professionell boxning kan ett flertal olika aktörer i samband med en professionell boxningsmatch dömas. Den som deltar i tränings-, uppvisnings- eller tävlingsmatch i professionell boxning döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller den som anordnar eller ekonomiskt understödjer matchen eller upplåter lokal, den som i egenskap av manager ingår avtal om match eller främjar tillkomsten av sådant avtal och den som tjänstgör som domare eller sekund.

Med den lösning som föreslås med krav på tillstånd blir situationen annorlunda än vid ett totalförbud mot idrotten som sådan. Det brott som begås är att en match eller gala arrangeras utan tillstånd eller i strid mot villkor eller förbud. Bestämmelser som kan tillämpas finns redan i 2 kap. 29 § ordningslagen där det anges att anordnare av offentliga tillställningar döms om han eller hon uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot kravet på tillstånd eller anmälan eller mot villkor eller förbud som meddelats enligt 2 kap. 4 § ordningslagen. Det kan naturligtvis ibland råda osäkerhet om vem som skall ställas till svars som anordnare.

I Ordningslagen, kommentarer och praxis, Persson m.fl. sid. 173 f. diskuteras detta problem. Där anförs följande. ”Som anordnare kan självfallet flera personer uppträda. Vem eller vilka som skall anses som anordnare får avgöras efter en bedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Dock torde den som på ett påtagligt sätt har inflytande över verksamhetens bedrivande och utformning regelmässigt vara att betrakta som anordnare. Sålunda bör som anordnare kunna betraktas även någon annan än den som har uppgetts som anordnare i tillståndsärendet.”

I 23 kap. 4 § brottsbalken anges att ansvar som är föreskrivet för brott för vilket fängelse är föreskrivet skall gälla inte bara för den som utfört gärningen utan även annan som främjat den med råd och dåd. Detta torde när det gäller kampsportsevenemang kunna tänkas vara t.ex. den som finansierar en gala, hyr ut lokal eller verkar som promotor. Eftersom denna bestämmelse är tillämplig vid brott mot 2 kap. 4 § ordningslagen torde det sällan uppstå problem med att urskilja vilka personer som kan göras ansvariga för överträdelser av de förslagna bestämmelserna.

De som deltar i matcherna eller uppvisningarna däremot begår inte något brott mot ordningslagen. Straffansvar enligt denna lag kan därför heller inte komma i fråga för någon form av träning inför ett sådant evenemang.

Däremot kan naturligtvis gärningar som begås under såväl tävlingar, träningar som träningsmatcher vara att bedöma som brott enligt brottsbalken om våldet i den aktuella verksamheten går utöver vad som går att samtycka till enligt brottsbalken.

6.6.2 Påföljd vid överträdelse

<p>Förslag: Den som anordnar ett tillståndspliktigt kampsportsevenemang utan tillstånd eller bryter mot villkor som meddelats eller mot förbud mot arrangemanget döms till böter eller fängelse i högst sex månader.</p>

Enligt lagen (1969:612) om förbud mot professionell boxning döms den som bryter mot lagen till böter eller fängelse i högst sex månader. Samma straffskala gäller enligt 29 § ordningslagen (1993:1617) för den som i egenskap av anordnare bryter mot kravet på tillstånd eller anmälan för en offentlig tillställning eller som bryter mot villkor eller förbud som meddelats med anledning av ansökan om tillstånd.

I ordningslagen finns bestämmelser om påföljder för den som bryter mot lagens bestämmelser när det gäller allmänna sammankomster och offentliga tillställningar. I 2 kap. 29 § anges att den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot kravet på tillstånd eller anmälan till en offentlig tillställning eller mot villkor eller förbud som meddelats för tillställningen döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Samma straffskala gäller således i dag för överträdelse av lagen om förbud mot professionell boxning och i ordningslagens bestämmelser om tillstånd till offentliga tillställningar. Enligt mitt förslag skall regleringen av kampidrottsevenemang ske genom ordningslagens bestämmelser om offentliga tillställningar. Jag menar att det inte finns skäl att ha en särskild straffskala för just kampidrottsevenemang utan den som gäller i dag för offentliga tillställningar bör användas även när det gäller kampidrottsevenemangen.

6.6.3 Förverkande av vinning av brott mot tillståndskravet

Förslag: Om någon anordnat ett tillståndspliktigt kampidrotts-evenemang utan tillstånd eller i strid mot meddelat villkor eller förbud får det som uppburits i avgifter eller annan ersättning för att närvara vid tillställningen förklaras förverkat efter vad som kan anses skäligt.

Enligt 4 § lagen om förbud mot professionell boxning skall utbyte av brott mot den lagen förklaras förverkat om det inte är uppenbart obilligt.

I 2 kap. 31 § ordningslagen (1993:1617) finns bestämmelser om förverkande av avgifter och andra ersättningar som erlagts för att bevista en allmän sammankomst eller en offentlig tillställning hos den som gjort sig skyldig till överträdelse som avses i 2 kap. 29 § samma lag. I 2 kap. 29 § anges i punkt 1. Avgifterna och ersättningarna får förklaras förverkade efter vad som kan anses skäligt.

Samma bestämmelser om förverkande bör gälla för offentliga tillställningar med kampidrotter som när det gäller andra offentliga tillställningar.

6.7 Professionell brottning

Förslag: Det särskilda kravet på tillstånd för professionell brottning i 2 kap. 4 § andra stycket ordningslagen tas bort.

Enligt dagens bestämmelser i ordningslagen är offentliga tillställningar med professionell brottning underkastade krav på tillstånd även om de inte äger rum på offentlig plats. Vad som avses med regleringen är oklart.

Tillståndskravet gällde också enligt 1956 års allmänna ordningsstadga. Det förklaras inte närmare vad som avses med professionell brottning men det får antas att det som då var aktuellt närmast handlade om s.k. wrestling eller catch-as-catch-can. I denna verksamhet möts två eller flera personer i uppvisningsmatcher där utgången är avgjord på förhand. Den typen av matcher innehåller ofta både grepp och slag riktade mot huvudet.

Det finns enligt min mening inte längre någon anledning att särbehandla denna företeelse utan den föreslagna regleringen bör också omfatta professionell brottning i fall reglerna för tillställningen föranleder det.

7 Offentligt stöd till idrottslig verksamhet

7.1 Nuvarande ordning

7.1.1 Statligt stöd

Föreningar inom Riksidrottsförbundet

Riksidrottsförbundet prövar, enligt lagen (1995:361) om överlämnande av förvaltningsuppgifter till Sveriges Riksidrottsförbund, frågor om fördelning av statsbidrag till idrottsverksamhet i enlighet med vad regeringen bestämmer. Regeringen har meddelat sådana bestämmelser i förordningen (1999:1177) om statsbidrag till idrottsverksamhet.

I förordningens 2 § anges att med idrottsverksamhet avses prestationsinriktad tävlingsidrott samt hälsoinriktad bredd- och motionsidrott i vilken ingår ett centralt moment av fysisk aktivitet. Med barn och ungdomar avses enligt 3 § personer mellan 7 och 25 år.

Statsbidraget skall stödja verksamhet som

- bidrar till att utveckla barns och ungdomars intresse och benägenhet för motion och idrott samt deras möjligheter att utöva inflytande över och ta ansvar för sitt idrottande,
- gör det möjligt för alla människor att utöva idrott och motion,
- syftar till att ge kvinnor och män lika förutsättningar att delta i idrottsverksamhet,
- främjar integration och god etik, och
- bidrar till att väcka ett livslångt intresse för motion och därmed främjar en god hälsa hos alla människor.

En förutsättning för att en organisation skall få ta del av statligt stöd enligt denna förordning är att organisationen är ansluten till Riksidrottsförbundet. Även Sveriges Olympiska Kommitté kan få stöd för att möjliggöra förberedelser inför och deltagande i inter-

nationell tävlingsverksamhet. Kommuner kan få statsbidrag för att skapa bättre möjligheter för elitsatsande ungdomar att kombinera sin idrottsutövning med utbildning vid riksrekryterande idrotts-gymnasier.

Riksidrottsförbundet prövar ansökningar om bidrag enligt förordningen och dess beslut får inte överklagas.

Enligt Riksidrottsförbundets stadgar gäller följande vid prövning av ett förbunds ansökan om inträde

1. Förbundet skall administrera idrott.
2. Förbundet skall vara en ideell förening.
3. Förbundets verksamhet skall stå i samklang med den av stämman beslutade verksamhetsidén.
4. Förbundet får inte bedriva/administrera idrottslig verksamhet som är nära besläktad med verksamhet inom till Riksidrottsförbundet redan anslutet specialförbund.
5. Förbundet bör ha minst 50 medlemsföreningar med minst 3 000 medlemmar och finnas representerat inom minst 10 distrikt.

Stödets utformning och omfattning

Statens stöd till idrotten fördelas av Riksidrottsförbundet för följande ändamål:

- Bidrag till lokal barn- och ungdomsverksamhet.
- Gemensam administration m.m.
- Bidrag till centrala idrottsorganisationer.
- Insatser mot dopning.
- Forskning och utveckling m.m.
- Bidrag till specialidrott inom gymnasieskolan.
- Insatser för idrottsledare.

För år 2002 utbetalades totalt 878 miljoner kronor till idrotten från statsanslaget och från AB Svenska Spel. Den lokala barn- och ungdomsverksamheten inom idrotten erhöll 451 miljoner kronor och specialidrottsförbunden 247 miljoner av dessa medel. Resterande medel gick bl.a. till OS-deltagande, antidopningsarbete, m.m.

Kampidrottsförbund som är medlemmar i Riksidrottsförbundet

Riksidrottsförbundet har 67 medlemsförbund. Nedanstående förbund omfattas direkt av utredningen. Från Riksidrottsförbundets årsredovisning för år 2001 har följande uppgifter hämtats om medlemsantal och statliga bidrag:

	Medlemmar	Föreningar	Organisationsbidrag
Boxning	7 327	147	1 367 000 kr
Brottning	*3 516	155	2 158 000 kr
Budo	30 443	580	1 822 000 kr
Judo	13 343	158	1 403 000 kr
Taekwondo	5 805	156	686 000 kr

* Licenser

Därutöver fick dessa förbund statligt lokalt aktivitetsstöd baserat på drygt 300 000 sammankomster år 2001.

Vid sidan av dessa idrotter får också en wushustil som utövas av fyra föreningar samt ett antal ju-jutsuföreningar (se avsnitt 2.9) genom sitt medlemskap i Svenska Gymnastikförbundet del av statliga bidrag via Riksidrottsförbundet.

Föreningar utanför Riksidrottsförbundet

Föreningar som bedriver idrottsverksamhet för barn- och ungdomar kan i vissa fall få statligt stöd även om de står utanför Riksidrottsförbundet. Både Allmänna arvsfonden och Ungdomsstyrelsen kan lämna stöd till sådan verksamhet. Stöd från Allmänna arvsfonden lämnas i huvudsak i form av tidsbegränsade projektbidrag.

I regleringsbrevet för Ungdomsstyrelsen anges bl.a. följande som verksamhetsmål. "Målet är, att genom fördelning av statsbidrag till ungdomsorganisationerna, främja barns och ungdomars demokratiska fostran, främja jämställdhet mellan könen, främja jämlikhet mellan olika ungdomsgrupper, ge barn och ungdomar en meningsfull fritid samt engagera fler ungdomar i föreningslivet".

Grundbidrag kan sökas av ungdomsorganisationer som genom sina lokalavdelningar bedriver riksomfattande verksamhet. För att beviljas grundbidrag skall organisationen vara en öppen samman-

slutning i vilken medlemskap är frivilligt. Den skall vara självständig, demokratiskt uppbyggd och ha minst 3 000 medlemmar i åldrarna 7–25 år. Dessa skall utgöra minst 60 procent av organisationens totala medlemsantal. Organisationen måste också vara rikstäckande, vilket i detta fall betyder att den skall ha verksamma lokalavdelningar i minst hälften av landstingen.

De organisationer som fick bidrag under år 2002 representerar ett stort antal sektorer och områden. Bland dem som fick bidrag finns politiska ungdomsorganisationer, invandrарorganisationer, nykterhetsorganisationer, handikapporganisationer och religiösa organisationer. Vid sidan av dessa finns också förbund och organisationer som scoutorganisationer, Fältbiologerna och Röda korsets ungdomsförbund.

Utöver grundbidrag kan ett särskilt bidrag sökas av nya nationella ungdomsorganisationer under uppbyggnad eller som på grund av sin organisatoriska karaktär inte kan få statsbidrag enligt ovan.

Några renodlade idrottsorganisationer finns inte bland de ungdomsorganisationer som erhåller stöd från Ungdomsstyrelsen.

Bland organisationerna finns emellertid en organisation – Aktiv Ungdom – som kan sägas vara en ”paraplyorganisation” för ett antal organisationer med olika inriktningar. Bland medlemsorganisationerna i Aktiv Ungdom finns ett antal föreningar som sysslar med kampsport. Exempelvis är en del föreningar som utövar kickboxning, jiu-jitsu, kobudo och wing tsun anslutna till Aktiv Ungdom. Dessa organisationer kan på så sätt få del av det statsbidrag som lämnas av Ungdomsstyrelsen. Något som de inte skulle få annars eftersom de inte själva är stora nog att uppfylla villkoren för stöd från Ungdomsstyrelsen.

Vid sidan av fördelningen av statsbidraget har Ungdomsstyrelsen sedan år 1999, i likhet med Riksidrottsförbundet, fördelat medel från överskottet av AB Svenska Spels värdeautomatspel. Under år 2002 utbetalades ett bidrag på 85 miljoner kronor från AB Svenska Spel till Ungdomsstyrelsen för fördelning till de ungdomsorganisationer som var berättigade till grundbidrag. Pengarna skulle fördelas så att de gynnade den lokala verksamheten. Enligt regeringsbeslutet skulle den fördelningen grundas på organisationernas inrapporterade antal medlemmar och lokalavdelningar.

7.1.2 Kommunalt stöd

Idrottsföreningar kan också få stöd av kommuner och landsting. I Idrottsutredningens betänkande *Idrott och motion för livet* (SOU 1998:76) beräknades landstingens stöd 1996 till 88,4 miljoner kronor, motsvarande en procent av idrottsrörelsens totala intäkter. Kommunernas kontantstöd uppgår årligen till ca 1,2 miljarder kronor. Dessutom subventionerar många kommuner hyran för de lokaler där föreningarna bedriver sin verksamhet. Ett stöd som kan värderas till ca 3,3 miljarder kronor.

Kriterierna för vilka föreningar och vilken typ av verksamhet som kommunerna stöder varierar. Jag har med hjälp av Svenska Kommunförbundet frågat samtliga Sveriges kommuner om deras praxis när det gäller bidrag till kampsidrotter, inom och utanför Riksidrottsförbundet.

Av Sveriges 289 kommuner svarade 226 på enkäten. Svaren på frågorna visade att kommunerna i allmänhet ser tillhörigheten till riksförbund, dvs. medlemskap i Riksidrottsförbundet, som det viktigaste kriteriet för att få en förening skall få bidrag från kommunen. 197 kommuner svarar att de ger bidrag till kampsidrottsföreningar som är organiserade i Riksidrottsförbundet. Av de kommuner som svarade angav ungefär en fjärdedel (52 stycken) att de också lämnar stöd till kampsidrottsföreningar som inte tillhör Riksidrottsförbundet. Ett tiotal av dessa kommuner anger att de enbart stöder föreningarna genom lokaler. 29 kommuner ger inget kontant stöd alls till kampsidrottsföreningar men många av dessa anger att det inte finns några sådana föreningar i den egna kommunen.

Jag är medveten om att det inte går att dra några helt säkra slutsatser av denna enskilda undersökning men dess resultat bekräftar mina egna erfarenheter från området. Undersökningen indikerar nämligen att kommunernas bedömning när det gäller stöd till idrottslig verksamhet i stor uträkning grundar sig på huruvida verksamheten är ansluten till Riksidrottsförbundet eller inte.

7.2 Överväganden

7.2.1 Möjligheterna att bli medlem i Riksidrottsförbundet

Riksidrottsförbundet kan i många avseenden anses vara synonymt med svensk idrott. Med sina 67 medlemsförbund, 22 000 föreningar och 3,2 miljoner medlemmar företräder förbundet den svenska idrottsrörelsen.

Bland kampsporterna är bilden lite mer komplicerad. De förbund inom Riksidrottsförbundet som bedriver kampsport organiserar inte all kampsportsverksamhet.

Anslutna till Riksidrottsförbundet är Svenska Boxningsförbundet, Svenska Brottningförbundet, Svenska Judoförbundet, Svenska Taekwondoförbundet och Svenska Budoförbundet. Samtliga dessa, med undantag för Budoförbundet, är homogena förbund i den meningen att förbunden organiserar endast en idrott. Budoförbundet däremot har ett antal olika idrotter och grenar vars gemensamma nämnare är deras ursprung.

Ett villkor för att en organisation skall få medlemskap i Riksidrottsförbundet är enligt stadgarna att organisationen inte bedriver idrottslig verksamhet som är nära besläktad med verksamhet som redan finns inom annat specialförbund inom Riksidrottsförbundet. Undantag från denna regel är dock wushu och judo som organiseras av två specialförbund, Budoförbundet och Gymnastikförbundet.

Bland de kampsporter som befinner sig utanför Riksidrottsförbundet finns ett stort antal idrotter med olika inriktning och ursprung. Utmärkande för dem är att de har relativt små variationer sinsemellan. Många av stilarna har dessutom likheter med idrotter som redan är med i något av de till Riksidrottsförbundet anslutna specialförbunden. Eftersom kampsporter ofta har en distinkt traditionell karaktär har det inneburit problem för i Sverige nyetablerade kampsporter, som har haft en annan traditionell bakgrund än de i Sverige tidigare etablerade idrotterna, att kunna komma med i dessa förbund trots att stilarna ibland har stora likheter.

Detta förhållande och de nya kampsporternas likhet med befintliga kampsporter inom Riksidrottsförbundet innebär också att det är svårt för nya kampsporter att få inträde där som fristående specialförbund. Detta även om de uppfyller övriga krav för medlemskap, som t.ex. medlemsantal och organisation.

Vid sin senaste stämma beslutade Svenska Budoförbundet att förbundet genom beslut av stämman skall kunna ta in nya kampsport. Tidigare har det angivits i stadgarna vilka sporter som skall tillhöra förbundet. Framtiden får utvisa huruvida detta beslut kommer att innebära förändrade förutsättningar för utanförstående kampsport. En första indikation på utvecklingen kommer vid Budoförbundets stämma den 22 mars 2003.

7.2.2 Dopning

Problemen för de idrotter som tvingas stå utanför Riksidrottsförbundet inskränker sig inte endast till möjligheterna att få statliga och kommunala bidrag utan även möjligheterna att bekämpa dopning. Riksidrottsförbundet har under en längre tid byggt upp en mycket seriös och omfattande satsning för att motverka dopning inom idrotten. Stora belopp reserveras årligen inom statsanslaget för detta ändamål. Målet är att genomföra 3 500 dopningskontroller under år 2003.

Riksidrottsförbundets testverksamhet gäller endast de egna idrotterna. Flera av de kampsport utanför Riksidrottsförbundet, som jag varit i kontakt med under utredningen, har betonat vikten av att bekämpa dopning i sin idrott. Organisationernas regler om dopning är klara och ansluter ofta till den internationella listan över förbjudna substanser. Dopningstester är emellertid kostsamma varför många av organisationerna tvingas avstå från att göra tester på grund av att de inte har råd att genomföra sådana.

Det är naturligtvis bekymmersamt att de kampsport som för närvarande står utanför Riksidrottsförbundet i praktiken saknar möjlighet att bekämpa eventuell dopning. Detta förhållande försvårar dessutom för sporterna när det gäller trovärdigheten gentemot sponsorer och försäkringsbolag.

7.2.3 Kommunernas roll

Att ge stöd till föreningslivet är enligt min mening väl använda pengar. Samhället får, genom det värde som föreningarnas verksamhet har för den enskildes välbefinnande och deltagande i samhällslivet, tillbaka flerfaldigt mer än de pengar som betalas ut.

Jag menar att kommunerna har en viktig roll att spela när det gäller att stödja föreningslivet. Som framgått ovan varierar kommunernas praxis när det gäller stöd till kampsport utanför Riksidrottsförbundet. Jag är naturligtvis medveten om att det måste ankomma på varje enskild kommun att bestämma sin egen praxis när det gäller vilka idrotter som skall få bidrag.

Jag vill ändå framhålla att det är olyckligt om kommunerna vid sin prövning av om bidrag skall utgå till en idrottsförening enbart grundar sitt beslut på huruvida föreningen är med i Riksidrottsförbundet eller inte. Ett medlemskap i Riksidrottsförbundet kan naturligtvis ses som en form av kvalitetsstämpel. Som framgått tidigare i detta kapitel kan det emellertid finnas olika anledningar till varför idrottsorganisationer inte är medlemmar i Riksidrottsförbundet. Idrotten kan t.ex. ha för få utövare, ha en för liten geografisk spridning eller helt enkelt vara för lik en idrott som redan är med i förbundet. Likväl kan föreningens verksamhet ha ett stort värde för invånarna i kommunen.

Jag menar att alla kommuner förutsättningslöst bör pröva om de idrottsföreningar som finns i kommunen skall få del av kommunala bidrag. Det bör vara verksamhetens värde som skall vara det avgörande kriteriet vid den bedömningen. Det är min förhoppning att den beskrivning av olika kampsport som jag redovisar i detta betänkande kan bli ett viktigt underlag för denna prövning.

Jag har från Fritidsförvaltningen i Malmö fått reda på att den har en fastställd process när det gäller bidrag till alla nya föreningar, således även de kampsport som inte tillhör Riksidrottsförbundet. Jag menar att det finns anledning att i detta sammanhang lyfta fram den policy som Malmö kommun tillämpar på nystartade föreningar.

Policyn kan sammanfattas enligt följande.

- En nystartad organisation som vill söka bidrag m.m. måste först ha haft verksamhet minst ett år.
- Efter första verksamhetsåret skall föreningen redovisa en förenings- respektive organisationsrapport tillsammans med verksamhetsberättelse, resultat- och balansräkning, revisionsberättelse, verksamhetsplan och årsmötesprotokoll.
- Under första året besöker en ansvarig tjänsteman från fritidsförvaltningen föreningen, där man då tillsammans diskuterar upplägg, verksamhet, förväntningar, rättigheter och skyldigheter m.m.

Efter besöket beslutar fritidsförvaltningen om föreningen skall få bidrag från kommunen eller inte.

7.3 System för statligt stöd till barn- och ungdomsverksamhet utanför Riksidrottsförbundet

Statens stöd till idrotten utreddes så sent som i slutet av 1990-talet av Idrottsutredningen. I sitt betänkande *Idrott & motion för livet – Statens stöd till idrottsrörelsen och friluftslivets organisationer* (SOU 1998:76) presenterade utredningen förslag om hur statens stöd till idrotten skulle se ut. Utredningens slutsatser låg sedan till grund för den ordning som gäller i dag.

Som jag uppfattat mitt uppdrag skall jag lämna förslag till hur samhället kan stödja barn- och ungdomsverksamhet inom kampidrotter som inte är anslutna till Riksidrottsförbundet.

Den enklaste lösningen på problemet med bidrag till föreningar utanför Riksidrottsförbundet vore naturligtvis att dessa idrotter blev anslutna till förbundet. Den självständighet som den svenska idrottsrörelsen har är det naturligtvis viktigt att även i fortsättningen slå vakt om. Det är därför inte rimligt att staten föreskriver vilka idrotter som skall få vara med i Riksidrottsförbundet. Detta måste också framöver vara en uppgift för idrottsrörelsen själv. Jag anser emellertid att det är värdefullt om Riksidrottsförbundet och dess olika specialförbund har en öppen attityd till nya idrotter.

Med den viktiga roll som samhället har givit Riksidrottsförbundet när det gäller fördelning av statliga medel till idrotten följer samtidigt ett stort ansvar. Ett ansvar som enligt min mening bör bestå i att inte utestänga organisationer vars verksamhet uppfyller de kriterier som finns i förordningen (1999:1177) om statsbidrag till idrottsverksamhet för att en organisation skall få ta del av det statliga idrottsanslaget.

Regeringen har i budgetpropositionen för år 2003 föreslagit att ett bidrag på ytterligare 100 miljoner kronor anslås till idrottens barn- och ungdomsverksamhet under förutsättning att idrottsrörelsen tar på sig att öppna dörrarna för fler, hålla tillbaka avgifterna, satsa mer på flickidrotten, delta i kampen mot droger och intensifiera samarbetet med skolorna. Detta förslag, som riksdagen godkänt, menar jag talar för att även sådan barn- och ungdomsverksamhet som bedrivs av demokratiskt uppbyggda idrottsorganisationer utanför Riksidrottsförbundet bör komma i

fråga för att få offentligt stöd i form av liknande bidrag som de som finns inom Riksidrottsförbundet.

Riksdagen beslutade år 1996 att utforma ett vinstdelningssystem baserat på det totala överskottet från AB Svenska Spel. Avsikten med detta system är att säkerställa föreningslivets ställning och även möjliggöra att kretsen förmånstagare kan breddas. Jag menar därför att alla ideellt baserade idrottsorganisationer som bedriver barn- och ungdomsverksamhet, oavsett medlemskap i Riksidrottsförbundet, bör kunna få del av detta överskott.

Jag kan tänka mig tre olika vägar för att tillskjuta medel till idrottsorganisationer som i dag står utanför Riksidrottsförbundet.

1. Staten ger ett särskilt bidrag till Riksidrottsförbundet för att fördela till specialförbund inom Riksidrottsförbundet som tar in nya idrotter,
2. Staten ger ett särskilt bidrag direkt till de specialförbund som tar in nya idrotter,
3. Riksidrottsförbundet får till uppgift att även fördela medel till idrottsorganisationer som står utanför Riksidrottsförbundet.

Gemensamt för de tre alternativen är att organisationernas möjligheter att få bidrag, såväl statliga som kommunala, skulle öka och därigenom också möjligheterna att motverka dopning.

Alternativen 1 och 2 kan uppfattas som orättvisa gentemot andra förbund som tidigare tagit in nya idrotter utan ersättning. Alternativ 2 skulle dessutom innebära ett avsteg från Riksidrottsförbundets myndighetsroll när det gäller fördelningen av medel till specialförbunden.

En lösning enligt alternativ 3 skulle innebära att Riksidrottsförbundet återfår en roll som det tidigare haft t.ex. när det gällde bidrag till friluftorganisationer. Detta vore praktiskt genomförbart eftersom de administrativa rutiner som krävs redan finns inom Riksidrottsförbundet.

Även om Riksidrottsförbundet redan enligt dagens bestämmelser om bidrag till idrotten har getts vissa myndighetsuppgifter skulle denna roll bli ännu tydligare om den uppgiften utsträcktes också till andra idrotter. Det är mycket tveksamt om Riksidrottsförbundet är berett att ta på sig en sådan uppgift. En uppgift som riskerar att förändra den svenska idrottsrörelsens karaktär från en självständig sammanslutning av ideella föreningar till en del av den offentliga myndighetsstrukturen.

De problem som många kampsporter har att få inträde i Riksidrottsförbundet medför konsekvenser för deras möjligheter att utvecklas och växa. Det finns därför ett behov av förändringar. Ytterligare en möjlighet att ge stöd till dessa organisationer kan vara att på nationell nivå utforma ett system för bidrag, i likhet med Ungdomsstyrelsens särskilda bidrag (se avsnitt 7.1.1) och Malmö kommuns modell för prövning av nya organisationer (se avsnitt 7.2.3).

Mitt uppdrag avser endast att utreda förhållandena för kampsporter men jag kan tänka mig att det även finns andra idrotter som har motsvarande problem. En ny ordning för ekonomiskt stöd bör därför också omfatta dessa.

8 Konsekvenser

8.1 Bakgrund

Enligt kommittéförordningen (1998:1474) skall kommittéer genomföra konsekvensanalyser i skilda hänseenden beträffande de förslag som läggs fram. Om förslagen i ett betänkande påverkar kostnaderna eller intäkterna för staten, kommuner, landsting, företag eller andra enskilda skall dessa konsekvenser redovisas i betänkandet (14 §). Om förslagen innebär samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt, skall dessa redovisas. När det gäller kostnadsökningar och intäktsminskningar för staten, kommuner eller landsting, skall finansiering föreslås. Om förslagen har betydelse för den kommunala självstyrelsen, skall konsekvenserna i det avseendet anges i betänkandet (15 §). Detsamma gäller när ett förslag har betydelse för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

8.2 Ekonomiska konsekvenser

8.2.1 Den nya tillståndsprövningen

I betänkandet föreslås att det införs en ordning med tillståndskrav för offentliga tillställningar med tävling eller uppvisning i kampsport där det ingår slag och sparkar riktade mot deltagares huvud. Prövningen föreslås ankomma på polismyndigheten. Prövningar av tillstånd till offentliga tillställningar görs redan i dag vid polismyndigheterna. Förslaget innebär emellertid att det kommer att bli en viss ökning av antalet ärenden och de kommer

att kräva en prövning från andra utgångspunkter än dagens tillståndsärenden.

I samband med genomförandet av förslaget kommer Rikspolisstyrelsen att få merarbete dels för att utfärda föreskrifter och dels när ett antal idrottsorganisationer och arrangörer kommer att begära undantag från kravet på att ansöka om tillstånd. Jag bedömer att denna uppgift kommer att ta ungefär en person i anspråk. Man kan anta att den övervägande majoriteten av idrotter som omfattas av tillståndskravet kommer att bli undantagna. Därefter torde antalet ansökningar om tillstånd till enskilda evenemang bli mycket lågt.

Den föreslagna ordningen kan också leda till att de allmänna förvaltningsdomstolarna får ett antal mål om överklagade tillståndsbeslut. Som nyss anförts kan man anta att det blir tal om ett mycket begränsat antal ärenden som kommer att bli föremål för domstolsprövning.

De kostnader som kommer att belasta det allmänna kan därför bedömas bli så begränsade att de kan rymmas inom nuvarande anslag till polisväsendet och de allmänna förvaltningsdomstolarna. De ökade kostnaderna för det allmänna motsvaras också av att polismyndigheten tar ut en avgift av den som ansöker om tillstånd till att anordna en offentlig tillställning.

8.2.2 Ökat arbete p.g.a. överträdelser av tillståndskravet

Förslaget innebär att den som anordnar en offentlig tillställning innehållande kampsport med slag eller sparkar riktade mot deltagares huvud utan tillstånd från polismyndigheten gör sig skyldig till brott. Detta innebär kriminalisering av en ny gärning. Det finns emellertid inte skäl att befara att det skulle bli ett särskilt stort antal fall av brott mot de föreslagna bestämmelserna. Något betydande merarbete för polis eller allmänna domstolar i detta sammanhang är därför inte sannolikt. Förslaget bör därför inte leda till kostnadsökningar för polisväsendet eller domstolväsendet som inte rymms inom nuvarande anslag.

8.3 Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet

Förslaget innebär en nykriminalisering och leder därför naturligen till fler möjligheter att begå brott. Det brott som blir aktuellt är dock ett brott som är svårt att dölja eftersom ett krav är att kampfiddrotten utövas vid en offentlig tillställning. Dessutom har polisen enligt 2 kap. 21 § ordningslagen (1993:1617) fritt tillträde till offentliga tillställningar. Det innebär att polisen har goda möjligheter att kontrollera om tillställningen är tillståndspliktig eller inte samt om tillställningen anordnas på det sätt som angavs i ansökan om tillstånd.

8.4 Konsekvenser i övrigt

Förslagen får därutöver inte några sådana konsekvenser som motiverar särskild redovisning.

Kommittédirektiv

Översyn av professionell boxning och andra
kampsporter

Dir.
2001:86

Beslut vid regeringssammanträde den 25 oktober 2001.

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare tillkallas för att förutsättningslöst analysera de frågor som hänger samman med professionell boxning och andra kampsporter. Frågorna skall belysas allsidigt med tonvikt på de medicinska aspekterna. Även sporternas sociala funktion och möjligheter att bidra till integration och anpassning i samhället är viktiga frågor som utredaren skall överväga. I uppdraget ingår att se över lagen (1969:612) om förbud mot professionell boxning och bedöma om den fyller sitt syfte eller om dess inriktning och omfattning bör förändras i något avseende. Även frågan om det överhuvudtaget finns behov av ett fortsatt förbud mot professionell boxning skall analyseras.

Förbudet mot professionell boxning

Professionell boxning är sedan den 1 januari 1970 förbjuden i Sverige. Enligt lagen (1969:612) om förbud mot professionell boxning döms den som i Sverige deltar i en tävlings-, uppvisnings- eller träningsmatch i professionell boxning till böter eller fängelse i högst sex månader. Samma straffansvar gäller för den som anordnar, ekonomiskt understödjer eller upplåter lokal för professionella boxningstävlingar samt för deltagande manager, domare eller sekond.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 118 år 1969 hade det anförts, mot bakgrund av genomförda utredningar och synpunkter från ett stort antal remissinstanser, att de medicinska skadeverkningarna av boxning – främst hjärnskador av kronisk karaktär – var allvarligare än man tidigare hade haft anledning att räkna med. Dessa verkningar bedömdes vara av sådan art att boxning från medicinsk synpunkt inte längre kunde godtas som sportgren i sin dåvarande form.

Vidare anfördes att samhället inte kan underlåta att ingripa för att förebygga de allvarliga, ibland livshotande skador som boxare kan drabbas av och som i sin tur kan leda till bl.a. arbetsförmåga och sociala anpassningssvårigheter. Detta ansågs tala starkt för ett förbud mot boxning och skälen bedömdes vara starkast i fråga om professionell boxning.

I propositionen anfördes vidare att boxning även har andra ogynnsamma konsekvenser än hälsorisker. Förutom att boxning ibland har en förråande verkan anfördes att det är angeläget att stävja de osunda ekonomiska intressen som gör sig gällande inom yrkesboxningen. Det måste anses stötande att boxare och arrangörer kan göra sig betydande vinster på en verksamhet som är inriktad på att åstadkomma skador hos deltagarna. Även dessa förhållanden anfördes som skäl för förbud och förbudsskälen bedömdes starkast i fråga om professionell boxning. Ett förbud mot amatörboxning ansågs därför inte aktuellt.

I januari 1980 tillsatte jordbruksministern en särskild utredare med uppgift att utreda frågan om boxningens skadeverkningar. Utredningen hade till uppgift att från medicinska utgångspunkter ge underlag för en bedömning av om amatörboxning utövad enligt gällande regler och med tillämpning av gällande föreskrifter skulle anses förenad med sådana risker att ett samhällsingripande i någon form vore påkallad. Däremot behandlade utredningen inte vad som kallas boxningens etiska problem, dvs. tävlingsboxarens avsikt att slå motståndaren medvetlös.

Utredaren fann inte skäl för ett ingripande med förbud mot svensk amatörboxning i dess dåvarande utformning och ansåg att det var boxningsförbundets sak att utforma regler och säkerhetsföreskrifter i samråd med medicinsk expertis.

Frågor om professionell boxning har varit uppe till behandling i riksdagen ett flertal gånger under de senaste åren. Kulturutskottet och en klar riksdagsmajoritet har då ställt sig bakom ett fortsatt förbud.

Riksidrottsförbundets kartläggning

Sedan lagen (1969:612) om förbud mot professionell boxning trädde i kraft har stora förändringar skett i vårt samhälle och därmed även inom idrotten. En stor del av svenskarna har i dag en annan kultu-

rell och etnisk bakgrund än den traditionellt svenska. Samtidigt har våra normer och värderingar förändrats.

Under de senaste decennierna har ett stort antal kampsporter introducerats i vårt land och utövas av många människor. Till Riksidrottsförbundet hör Svenska Budoförbundet, som organiserar 12 olika kampsporter, Svenska Judoförbundet och Svenska Taekwondo-förbundet. Andra kampsporter bedrivs i mer eller mindre organiserad form. Bland dessa kan nämnas thaiboxning, kickboxning och Shootfighting som ger utövare av olika kampsporter möjlighet att tävla mot varandra.

Under hösten 1998 arrangerades ett kampsportsevenemang i Stockholm som väckte uppmärksamhet bland annat genom att sparkar och stryppgrepp tilläts. Till följd av detta gav regeringen i december 1998 Riksidrottsförbundet (RF) i uppdrag att göra en kartläggning av förekomsten av s.k. nya kampsporter samt en värdering av i vilken utsträckning dessa riskerar att skada de organiserade kampsportsförbundens anseende. Riksidrottsförbundet skulle vidare bedöma i vilken utsträckning förbudet mot proffsboxning är tillämpligt på dessa evenemang. Uppdraget redovisades i december 1999.

Av Riksidrottsstyrelsens värdering av kartläggningen framgår att många av de studerade kampsporterna utanför RF tillåter slag och sparkar i en grad som inte tillåts inom de idrotter som finns organiserade inom RF. Enligt Riksidrottsstyrelsens mening måste all idrottslig verksamhet som är förenad med risker kringgärdas av tydliga regler och kraftfulla sanktioner som kan accepteras av samhällets rättsordning. Enligt RF kan det ifrågasättas om inte några av de praktiserade kampsporterna kan likställas med professionell boxning och därmed bör inrymmas under lagen om förbud mot professionell boxning. Enligt RF finns det därför skäl att utreda en eventuell utvidgning av lagen.

RF:s kartläggning låg till grund för en offentlig utfrågning som Regeringskansliet anordnade i februari 2000 och som olika kampsportsorganisationer bjöds in till. Vid utfrågningen framkom bl.a. att många av de organisationer som inte är anslutna till RF har regler och säkerhetsföreskrifter som minimerar skaderiskerna. Företrädare för vissa av dessa organisationer förde även fram behovet av samverkan och önskade att man skulle få möjlighet att ansluta sig till RF.

Företrädaren för Svenska Boxningsförbundet pekade på att de utredningar som legat till grund för beslutet om förbud mot profes-

sionell boxning i Sverige endast presenterat förslag till skärpta säkerhetsföreskrifter för boxning. Däremot hade man avstått från att föreslå förbud mot boxning. Förbudet innebär att det svenska förbundet helt saknar möjligheter att medicinskt undersöka svenska professionella boxare verksamma utomlands. Om förbudet upphävs skulle det bli möjligt att tillämpa samma säkerhetsföreskrifter för professionell boxning i Sverige som i dag gäller för amatörboxning.

Bland annat mot bakgrund av RF:s kartläggning har frågan aktualiserats i riksdagen om några av de praktiserade kampsporterna innehåller oönskade moment eller beteenden som kan föranleda att sporterna i likhet med professionell boxning borde förbjudas. Kulturutskottet har sett det som viktigt att få denna fråga belyst och anser att en expertutredning bör tillsättas. Utredningen bör enligt utskottet arbeta förutsättningslöst och omfatta såväl professionell boxning som samtliga övriga kampsporter. Frågorna bör belysas allsidigt där givetvis de medicinska aspekterna träder i förgrunden men där även sporternas sociala funktion och möjligheter att bidra till integration och anpassning i samhället hör till några av de viktiga frågor som utredningen bör överväga. Vad utskottet har anfört om tillsättande av en expertutredning har riksdagen som sin mening givit regeringen till känna (bet. 2000/01:KrU4, rskr. 2000/01:186).

Lagstiftning i Norge

Det norska stortinget fattade i maj 2001 beslut om en lag om organiserad kampaktivitet som tillåter knockout. Bakgrunden till lagen är att slag och sparkar mot huvudet har allvarliga medicinska skadeverkningar. Tidigare har uppmärksamheten främst riktats mot professionell boxning som har varit förbjuden i Norge sedan 1982. Risker för skador förekommer dock även i samband med andra kampsporter.

Den nya lagen innebär att kampsporter som tillåter sparkar och slag mot huvudet, i den utsträckning att en utövare tvingas ge upp kampen eller att matchen stoppas, endast kan bedrivas efter särskilt godkännande. I värderingen av om godkännande skall ges vägs det in om kampaktiviteten i tillräcklig utsträckning tar hänsyn till utövarnas hälsa och säkerhet. Mer detaljerade föreskrifter som innehåller säkerhetsbestämmelser kommer att utarbetas.

Uppdraget

En särskild utredare tillkallas för att förutsättningslöst analysera de frågor som hänger samman med professionell boxning och andra kampsporarter. Frågorna skall belysas allsidigt med tonvikt på de medicinska aspekterna. Även sporternas sociala funktion och möjligheter att bidra till integration och anpassning i samhället är viktiga frågor som utredningen skall överväga.

De olika sporternas regelverk, antal utövare och utveckling skall redovisas. Utredaren skall även inhämta erfarenheter från andra länder där frågor om professionell boxning och andra kampsporarter har belysts. Vidare skall utredningen lämna förslag till hur samhället kan stödja den barn- och ungdomsverksamhet som bedrivs av organisationer som inte är anslutna till Riksidrottsförbundet.

I uppdraget ingår att se över lagen om förbud mot professionell boxning och bedöma om den fyller sitt syfte eller om dess inriktning och omfattning bör förändras i något avseende. Även frågan om det överhuvudtaget finns behov av ett fortsatt förbud mot professionell boxning skall analyseras.

I uppdraget ingår att lämna förslag på de författningsändringar som kan föranledas av uppdraget.

Utredningsarbetet

Åtgärdsförslagen bör utvecklas i nära dialog med företrädare för kampsporartsförbund inom Riksidrottsförbundet och representanter för övriga kampsporartsorganisationer. Samråd bör även ske med polisväsendet och Svenska Kommunförbundet.

Utredningen skall redovisa sitt uppdrag senast den 15 mars 2003.

(Näringsdepartementet)

Frågelista

A. Vilka regler gäller?

1. Kan ni kort beskriva er sport och vilka regler som gäller?
Bifoga gärna reglerna tillsammans med ert svar.

B. Hur många medlemmar har er sport?

1. Hur många är aktiva utövare?
2. Hur är könsfördelningen?
3. Hur är fördelningen mellan åldrarna?
4. Vid vilken ålder får man börja tävla?

C. Barn- och ungdomsverksamhet

1. Hur bedrivs er barn- och ungdomsverksamhet?
2. I vilken ålder börjar man normalt?

D. Organisation?

1. Hur många klubbar finns det?
2. Var finns klubbarna?
3. Finns det något nationellt förbund?
4. Är förbundet anslutet till någon riksorganisation?
5. Är förbundet med i något internationellt förbund?

E. Vilken inriktning har sporten?

1. Tradition?
Att utövarna skall hålla sig i form?
2. Tävling?
– Om tävlingsverksamhet finns, hur stor del av utövarna tävlar aktivt?

3. Självförsvar?
 - Om självförsvar är en del av sporten
 - Hur är teknikernas anpassning till bestämmelserna om nödvärn i brottsbalken?
 - Har instruktörerna kunskaper om nödvärnsbestämmelserna

F. Hur ser ni på er sports sociala roll?

G. Skador

1. Vilken typ av skador är vanligast förekommande inom sporten?
2. Finns det någon statistik över skador inom er sport?
3. Finns det ett system med startbok för de som tävlar?

H. Ledarnas utbildning

1. Har era ledare någon särskild utbildning?
2. Om ja, hur ser den ut med avseende på
 - grundutbildning
 - pedagogik
 - ungdomsinriktning
3. I vilken regi bedrivs ledarutbildningen?

I. Finns det bestämmelser om förbud mot dopning?

1. Vilka preparat är i så fall förbjudna?
2. Görs dopningskontroller, och i så fall hur ofta?

J. Ekonomi

1. Hur finansieras verksamheten?
 - Bidrag, i så fall från vilka håll?
 - Egenfinansiering?
 - Sponsring?

K. Lokaler

1. Vem äger lokalerna där verksamheten bedrivs?
2. Får ni bidrag för lokalkostnaderna?
 - i så fall av vem?